

Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií

Katedra mediálních studií a žurnalistiky

Proč odchází uživatelé Facebooku?

(Bakalářská diplomová práce)

Michaela Fischerová

Brno 2010

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Macek

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, za použití literatury a pramenů uvedených v bibliografii.

V Brně, 5. 1. 2010

Michaela Fischerová

Poděkování

Chci poděkovat všem respondentům za účast v tomto výzkumu, protože bez nich by tato práce nevznikla.

Velký dík patří konzultantovi, Mgr. Jakubu Mackovi, za trpělivé vedení této bakalářské práce, kritické poznámky a podněty, ale hlavně optimistický přístup a motivaci i ve chvílích zmaru. Stejně tak velmi děkuji své rodině a nejbližším za všestrannou podporu.

V neposlední řadě děkuji Miloši Čermánkovi, publicistovi, za impuls ke zpracování tohoto tématu.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
2.1 Sociální sítě	9
2.2 Specifika on-line komunikace	10
2.2.1 Disinhibice	11
2.2.2 Budování image on-line	12
2.2.3 Vnímání sebe sama.....	16
2.3 Online sociální sítě.....	17
2.3.1 Definice Boyd a Ellison	18
2.3.2 Kritika: Beer a Bauer.....	21
2.4 Životní cyklus člena on-line komunity.....	23
2.5 Shrnutí tezí	25
2.6 Facebook	27
2.6.1 Charakteristika	27
2.6.2 Historie vzniku	28
2.6.3 Uživatelé Facebooku	29
3. METODOLOGICKÁ ČÁST.....	30
3.1 Formulace výzkumného problému.....	30
3.2 Kontext výzkumu	31
3.3 Cíle výzkumu	31
3.4 Výzkumné otázky.....	32

3.5 Metoda výzkumu.....	32
3.6 Sběr dat a kritéria výběru účastníků.....	33
3.6.1 Okolnosti sběru dat.....	34
3.6.2 Charakteristika účastníků	35
3.7 Analýza a interpretace dat	37
4. EMPIRICKÁ ČÁST: OKOLNOSTI ODCHODŮ UŽIVATELŮ SÍTĚ FACEBOOK ...	38
4.1 Prvotní impuls	39
4.2 Motivace k odchodu	40
4.2.1 Deformace osobnosti.....	40
4.2.2 Nedostatečná možnost kontroly	49
4.2.3 Neseriózní jednání provozovatelů.....	54
4.2.4 Prokrastinace	57
4.3 Okolnosti odchodů	59
4.3.1 Proces odhlášení: „Grand Finale“	63
4.3.2 Pocítění změny	66
4.3.3 Prognóza návratu.....	67
5. DISKUSE A ZÁVĚR.....	68
5.1 Shrnutí analytické části	68
5.2 Diskuse s teoretickou částí	70
5.3 Závěr.....	71
6. JMENNÝ REJSTŘÍK	74
7. SEZNAM OBRÁZKŮ	75

8. SEZNAM TABULEK.....	75
9. POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	76
9.1 Bibliografie.....	76
9.2 Internetové zdroje.....	78
10. ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA.....	80
10.1 Anotace.....	80
10.2 Klíčová slova.....	80
10.3 Abstract	80
10.4 Key words	81
11. PŘÍLOHY.....	82
11.1 Žádosti o účast ve výzkumu zveřejněné na Facebooku	82
11.2 Žádost o účast ve výzkumu zasílaná emailem	83
11.3 Informovaný souhlas	84
11.4 Tabulka sociodemografických údajů	85
11.5 Osnova rozhovoru	86
11.5.1 Respondenti, kteří mají stále zrušené své FB profily.....	86
11.5.2 Respondenti, kteří svůj FB profil zrušili, ale opět si ho založili	87
11.6 Tabulka výsledků otevřeného kódování.....	88
11.7 Přepisy rozhovorů	89
11.7.1 Respondent č. 1	89
11.7.2 Respondent č. 2	101
11.7.3 Respondent č. 3	110

11.7.4 Respondentka č. 7	126
11.7.5 Respondent č. 8	139
11.7.6 Respondentka č. 9	143
11.7.7 Respondent č. 10	151
11.7.8 Respondent č. 11	162

1. ÚVOD

„Jestliže porozumíme převratným změnám způsobených novými médii, můžeme jejich účinkům předcházet a řídit je; jestliže ale setrváme ve svém podprahovém transu, do něhož se sami uvádíme, staneme se jejich otroky,“ říká **McLuhan** v rozhovoru s Ericem Nordenem. Jestliže jsou všechny mediatypy hybateli společnosti a nositeli významných změn, jak tvrdí McLuhan, pak nikoho nepřekvapí, že elektronická média jsou tohoto výroku gradientem a způsobují naprostou a téměř okamžitou přeměnu kultury, hodnot a vztahů. Jak ale vnímají tyto změny samotní uživatelé? A jak se nestát otroky nových médií?

Doba rozmachu sociálních médií a boomu různých modifikací virtuálních komunit je na svém strmém vzestupu. Žijeme v simultánním dění světa off-line a internetových mikrosvětů tvořených internetovými sítěmi a komunitami. Přestože představitelé největší z těchto sítí – Facebook – nás v tiskových zprávách ohromují enormním nárůstem v počtu aktivních uživatelů, začínají se vynořovat i případy odchodů z této sítě. *“Ještě ne v davech a hystericky jako pasažéři Titaniku, ale už v dostatečně velkém počtu, aby se o tom dalo napsat jako o trendu“*, píše **Miloš Čermák** na Technet.cz¹.

Ukončení činnosti na Facebooku se navíc často stává skutkem veřejně proklamovaným, skutkem “křičeným” do světa o to silněji, oč jde mimo kanál Facebook. Osamocený jedinec uniká z osidel síťového interaktivního média, sociální platformy, která se postupně stala komunikačním standardem, a podává si ruku s dalším odcházejícím solitérem, se stejným nápisem „Sklapni svůj Facebook“ na triku². Zrušení profilu na Facebooku v době jeho největšího rozvoje je gestem vyjadřujícím určitý nonkonformní názor, společenský postoj. Může se jednat o nevýznamnou epizodu ve vývoji sociálních sítí anebo také o indicii, že Facebook je již za svým zenitem a budoucnost nových sociálních médií půjde jiným směrem.

Kdo tedy ale tyto odcházející jsou a co je ke zrušení profilu vede? Jedná se paradoxně o rané osvojitele nějakého nového trendu?³ Skeptici začnou spíše pátrat, jaký je podíl těch, co

¹ Čermák, Miloš. 2009. “Facebook prý končí. Můžete utéct, já zůstávám” in Technet.cz, http://technet.idnes.cz/cermak-facebook-pry-konci-muzete-utect-ja-zustavam-fw-h-sw-internet.asp?c=A090908_141748_sw_internet_mbo (9. 9. 2009).

² Leif Harmsen, kanadský umělec proklamující odchod z Facebooku prodejem triček „Shut Your Facebook“

³ Z angl. *Early Adopters* – druhá nejrychlejší skupina jedinců v adaptování nových technologií (Rogers 1964: 185)

se na Facebook opět vrátí. Tato práce si klade za cíl nejen zjištění motivací lidí k odchodu ze sociální sítě Facebook, ale i podání kritické reflexe této sociální sítě očima uživatelů, kteří tuto síť alespoň na čas opustili.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Sociální síť

Sítě jsou sestavy tvořené nezávislými uzly, mezi nimiž může být střídavě navazováno a opět rušeno spojení. V sociálních sítích jsou tyto uzly tvořeny jednotlivci či skupinami a spojení mezi nimi označuje nějaký druh vztahu. Tato vazba může mít charakter mocenský, ekonomický, informační nebo čistě sociální, jako je tomu v případě přátelských či rodinných vztahů. Síť jsou sociální strukturou, jež se vymezuje vůči pyramidálnímu hierarchickému uspořádání společnosti. Síť nemá žádné centrum, koexistence v ní zrovnoprávňuje všechny členy a dává jim všem stejnou možnost podílet se na kooperaci, dobrovolně se zapojit. Pracuje na základě binární logiky pouze se dvěma stavy: *inkluzí* a *exkluzí*, zapojením a vyloučením.

Jak tvrdí **Manuel Castells** (2000), síťové uspořádání se oproti hierarchické formě organizace lépe přizpůsobuje různým prostředím i požadavkům svých účastníků. Tato vlastnost s sebou však v minulosti přinášela řadu nevýhod, jako problémy s koordinací funkcí, rovnoměrnou distribucí zdrojů a tudíž zvládáním složitějších operací. Protože formální, hierarchicky organizované, celky dokázaly v minulosti efektivněji mobilizovat zdroje, účinně je využívat pro určené cíle a zároveň systematicky kontrolovat činnost všech svých složek, získaly dočasně primát ve většině oblastí lidské činnosti – politické moci, ekonomice, vojenství, vzdělávání a dalších. Na druhé straně, u hierarchických organizací byly tyto kvality kompenzovány neduhem *byrokratizace*. Od konce 60. let 20. století se díky vývoji informační a komunikační techniky začínají prosazovat přednosti sítí (nejdříve ve finančnictví). Nové technologie umožnily síťovým uspořádáním zvýšit výkon zdokonalením koordinace a kontroly práce na komplexnějších úkolech a obejít tak nedostatky hierarchických organizací. Se vznikem moderních informačních technologií se tak síť stávají hlavním technickým hybatelem ekonomického rozvoje.

Jak píše **Jan** (Keller, 2004) (2004) praxe přechodu organizace některých firem na síťové uspořádání ale ukazuje, že není tak demokratickým seskupením, jak by se mohlo zdát. Rovnost všech jejích účastníků je spíše klamná a i právo spolupracovat s ostatními není rozděleno stejnoměrně. Stejně tak i sankce v podobě exkluze zapojeným hrozí v různé míře. Ti členové, kteří byli snadno nahraditelní v hierarchických společnostech, jsou nahraditelní stejně tak v rámci sítí. Jejich okamžité vyloučení je však snazší. Hlavní odměnou pro běžné – zaměnitelné – účastníky tedy je, že nejsou vyloučeni. Jak shrnuje Castells (2001): síť vykonávají funkci vrátného, který rozhoduje o tom, kdo bude vpuštěn dovnitř, do prostoru velkých příležitostí, a kdo zůstane stát venku před branou, kde přežití je stále nesnadnější. Srv. Keller 2004: 399.

Stálá hrozba vyloučení ze sítě je jediným způsobem, jakým síť dokáže vyřešit problém kontradikce individuální autonomie a sociálního začlenění. Ti členi, kteří nespolečupracují přesně podle kódu, jsou okamžitě vyloučeni a nahrazeni jinými. Jednotliví členi mohou naopak získat na významnosti jedině tím, že budou výkonnější než jiní. Všichni účastníci jsou si tak vědomi dočasnosti svého zapojení do procesu součinnosti.

Ke kritikům síťové organizace společnosti můžeme přiřadit klasické sociology, Emile Durkheima a Vilfredo Pareta. **Durkheim** nedůvěřuje udržitelnosti takto účelově navázaných a přechodných vztahů. Pochybuje o tom, že by v kolektivu ovládaném individuálními zájmy svých členů, bylo možné počítat dlouhodobě s ochotou plnit pracovní úkoly a naplňovat kontrakty. Říká: „*Dnes je pro mne užitečné se spojit s vámi, zítra se ze stejného důvodu stanu vaším nepřítelem. Takový důvod může však stát u vzniku jedině přechodných sblížení a asociací na jeden den*“ (Durkheim 1922: 181) **Pareto** přiřazuje jednání, jak dosáhnout úspěchu v síti, mezi svá rezidua první třídy, jež pokud nejsou usměrňována, vedou k negativní podobě individualismu. „*Uchvácení svými nezřízenými choutkami, lidé zapomínají na velké zájmy kolektivity*“ (Pareto 1917: 1387, převzato Keller 2004: 400).

2.2 Specifika on-line komunikace

Vzhledem ke způsobu interakce v sociálních sítích, je nutné blíže popsat některá specifika online komunikace a různá teoretická stanoviska, ke kterým odborníci svými výzkumy došli (srv. Vybíral 2002, Suler 1998, Walther 1996).

Základním dělením online komunikace je dle formátu, v jakém jsou informace předávány. Současná online komunikace se již neomezuje pouze na textovou formu, ale používá, díky různým technickým nástrojům (webkamera s mikrofonom, možnost sdílení dat), i vyjadřování zvukem a obrazem. Rozličná uživatelská prostředí kombinují většinou všechny formáty najednou, takže se toto rozdělení nedá dále kategorizovat. Díky tomu se online komunikace dá považovat za plně multimediální. Textová komunikace je přitom stále její převládající formou, což dokazuje například celosvětová rozšířenost sociální služby *Twitter*⁴. V textové online komunikaci se postupem času ustálil svébytný internetový jazyk, pro který je příznačné používání akronymů a emotikonů (viz (Divínová, 2005) 2005: 23).

Dalším rozdělením online komunikace je dle časové synchronicity příjemce a vysílatele (Divínová 2005: 44). *Synchronní komunikace* vyžaduje přítomnost obou účastníků zároveň. Slovy elektronické komunikace – ti, co spolu komunikují, musí být online ve stejnou dobu (instant messenger, skype call, video conference). *Asynchronní komunikace* funguje nezávisle na přítomnosti obou zúčastněných ve stejnou dobu. Respektive ti, co spolu komunikují, nemusí být oba zároveň online (email, diskusní fóra, webové stránky). I zde ale platí, že se mnohá internetová prostředí nedají explicitně zařadit pod jednu z kategorií, protože možnosti synchronní a asynchronní komunikace se často prolínají.

2.2.1 Disinhibice

Dle **Zbyňka Vybírala** (2002) je disinhibice uváděna jako jeden z nejzjevnějších a nejspecifičtějších znaků elektronické komunikace. Popisuje ji jako „*ztrátu nebo překonání nesmělosti, plachosti a ostychu, v krajních podobách může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odvážanost či nevázanost na normy...*” (Vybíral 2002:

<http://psych.fss.muni.cz/vybiral/storage/2002f-Disinhibice.doc>). Tento psychologický termín má svůj etymologický původ v anglickém *inhibition*⁵. Negativní konotací je *flaming*⁶ – vzájemné slovní napadání, neúměrně prudká reakce na příspěvek chatu či diskusního fóra.

⁴ Za červen 2009 dosáhl, dle comScore, 44, 5 miliónů unikátních uživatelů (Schonfeld, 2009. *Twitter Reaches 44.5 Million People Worldwide In June (comScore)* (3. 8. 2009).

⁵ Tlumení, potlačení, zábrana.

⁶ Z „flame“ – angl. oheň.

Používá se pro vyjádření “chování bez zábran”, jež je – dle autorek **Kiesler a Sproull** (1986) – jedním z důsledků teorie omezeného vnímání v elektronické komunikaci (dále CMC). Dle této teorie způsobuje nedostatek fyzických a sociálních vjemů v CMC komunikaci omezené vnímání, projevující se odosobněním, zrovnoprávněním (hierarchie vztahů se zplošťuje), disinhibicí a spolu s tím i chováním „mimo pravidla“ (Dahlberg 2004: <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue3/dahlberg.html>). Tato teorie silně ovlivňovala studia CMC až do počátku 90. let.

Kritika Kiesler a Sproull, opřena o další výzkumy, vidí v disinhibici a omezených fyzických náznacích CMC komunikace naopak možnost podpory a povzbuzení a zdůrazňuje její prosociální charakter (Watt, Lea a Spears, 2002). Lidé se rychleji otevírají a rychleji navazují blízké vztahy. V dalším výzkumu sociálních účinků CMC je třeba si uvědomit, že se tyto účinky mohou lišit nejen v závislosti na záměrech uživatelů, ale i na odlišném sociálním kontextu než u FtF komunikace, protože funguje zcela odlišně (Dahlberg 2004: viz výše).

Suler (1998), jehož konceptu se přidržuje i Vybíral, uvádí šest hlavních příčin disinhibice v elektronické komunikaci: anonymita, neviditelnost, asynchronita komunikace, *solipsistické introjekce*⁷, neutralizace sociálního statusu a další účinky samotné interakce (in Vybíral 2002: 3). Se vstupem internetových sociálních sítí do každodenního života se ale zdá, že anonymita nemusí být nutnou podmínkou disinhibice.

2.2.2 Budování image on-line

Za dvě nejdůležitější informace je při formování dojmu na internet považován věk a pohlaví (Wallace 1999). **Radana Divínová** (2005), jež z Wallace vychází, jde ještě o stupeň dál tvrzením, že pohlaví vytváří rámec pro on-line komunikaci. I když jsou to, dle Wallace, naše psaná slova, z nichž internetoví uživatelé usuzují na náš temperament, v době multimediálních internetových rozhraní, je to právě naše vizuální prezentace, která ovlivňuje to, jak na nás druzí reagují. **Divínová** tento stav doslova popisuje tak, že (cituji): „*ostatní uživatelé ignorují slova a jsou přitahováni k dojmům, který vyvolává náš avatar*“, profilová fotografie, grafický skin našeho profilu, další fotografie a podobně.

⁷ Solipsismus – fil. termín pro přesvědčení člověka o tom, že vnější svět existuje jenom v jeho hlavě (ve vědomí) (viz Vybíral 2002: 4). Introjekce – opakem projekce. Tímto mechanismem si člověk osvojuje vlastnosti a chování rodičů či jiných blízkých lidí, které se mu nelíbilo. Obtížně akceptovatelné vlastnosti rodičů, sourozenců či partnerů člověk zvnitřní, takže si může uchovat jejich “dobrý obraz” (Plháková, 2005: Učebnice obecné psychologie, Academia).

Papacharissi (2002) se obrací zpět k teorii sebeprezentace v každodenním životě **Ervinga Goffmana** (1959) - byť vznikla ve spojení s FtF interakcemi - tvrzením, že osobní profilové stránky na internetu jeho koncept ideálně demonstrují.

Goffmanova původní teorie používá přirovnání k divadelní scéně. Jednotlivci vystupují v různých úlohách jako „účinkující“, kteří strategicky prezentují určité dojmy tím, že o sobě některé věci před publikem zdůrazňují a jiné skrývají. Vychází z **Roberta Parka**, citátem: „*Možná to není pouhá historická shoda okolností, že slovo osoba (angl. person) je ve svém původním významu maska. Je to svým způsobem uznání skutečnosti, že každý, vždy a všude a víceméně vědomě hraje nějakou roli... Vzájemně se známe z těchto rolí; v těchto rolích známe i sebe samy (...)*“ (Goffman: 27).

V Goffmanově metafoře je „fasáda“ systémem standardizovaných a společností – tedy „publikem“ - očekávaných výrazů příslušejících dané roli. Součástí fasády je „scéna“, představující kulisy a rekvizity v místě odehrávaného „představení“, a „osobní fasáda“, která je vyjádřením výrazu vzhledu a způsobu vystupování samotného „účinkujícího“. Do osobní fasády patří například oblečení, odznaky úřadu či hodnosti, vzhled, postoj, tón hlasu, výraz obličeje, gestikulace a další prostředky nonverbální komunikace. Mezi „scénou“ a „osobní fasádou“ by měla panovat určitá logická spojitost tak, aby byla potvrzena očekávaná „role“. Pak už záleží jen na „dramatizaci“ představení, aby „účinkující“ zapůsobil tak, jak si přeje.

V souladu s Goffmanovou teorií přirovnává **Kane** uživatele sociální sítě – konkrétně *MySpace*, jejímž výzkumem se zabývá – k těmto „účinkujícím“ a HTML⁸ editovatelné prvky, jako grafiku, fonty, hudbu a video, k potřebným rekvizitám pro „uspořádání představení“. Psané osobní informace a další textová sdělení, jako různé vzkazy, se blíží mluvenému slovu, zatímco fotografie a obrázky představují, dle Kane, nonverbální komunikaci. Možnost přirozeného feedbacku v rámci sociálních sítí na internetu, je plně integrovanou funkcionalitou, jež vybízí přihlížející, aby zanechali komentáře na profilech jiných uživatelů, jejich fotoalbech nebo blozích. Stejně jako při divadelním představení, kde může zpětná vazba od publika ovlivnit finální podobu každého představení, může feedback formou *comments* v sociálních sítích pomoci uživatelům lépe ušít své profily na míru a prezentovat se v co nejlepším světle (Kane 2008).

⁸ HyperText Markup Language (HTML) – jedním z jazyků pro vytváření stránek v systému World Wide Web, který umožňuje publikaci dokumentů na internetu.

Důležitým aspektem Goffmanova pojetí sebe prezentace jako „hereckého představení“ je *idealizace*. Jednotlivci se vždy snaží vzbudit dojem, že úloha, kterou právě předvádějí, je jejich jediným sebepojetím, a dále také, že dané představení, respektive vztah k danému publiku, je svým způsobem exkluzivní. S tímto počítá i publikum a považuje úlohu účinkujícího, kterou právě sleduje, za úplné zobrazení jeho osobnosti a zaměřuje se na spontánní projevy (vtipné přeroky, lehká improvizace, zapojení publika). Vůbec neuvažuje o rutině, vyplývající z mnohých opakovaných repríz stejného představení (vtipné přeroky i vstupy do publika úzkostlivě plánované atp.). Viz Goffman 1999: 50-51.

Jedinci hrají různé role pro různá publika, v závislosti na situaci. Goffman tento jev nazývá „segregací obecnstva“. Díky této segregaci si účinkující chrání dojem vytvářený „rolí“ pro určité obecnstvo tak, aby stejně omylem nezapůsobil na obecnstvo, pro které má připravenou odlišnou úlohu. V každé skupině publika mohou totiž platit odlišné normy chování. Klasický modelem pro většinu lidí je rozlišování prostředí „práce“ a prostředí „souladu“, jež definují každodenní vzorce jejich chování.

V případě sociální sítě, může nastat obtíž s překlenutím interaktivní platformy do více prostředí s různými vzorci chování. Uživatel má pak dvě možnosti – buď vytvoří svůj osobní profil univerzálně tak, že bude přizpůsobený k prohlížení více než jednomu publiku anebo vytvoří svůj profil na míru převládajícímu publiku a důsledky plynoucí ze zmatení ostatních publik ignorovat. Jak říká **Stevens** (2007): Překrývání různých publik v sociálních sítích na internetu může být obtížné pro lidi, kteří si chtějí ušít na míru prezentaci, jak pro „kolegy z práce“, tak pro přátele.

Jones (1990) vytvořil další koncept sebe prezentace - v rámci FtF interakce ovšem – nadefinováním pěti nejčastějších strategií sebe prezentace. Vlichocení (*Ingratiation*), schopnost (*competence*), zastrasování (*intimidation*), žadonění (*supplication*) a ctnost (*exemplification*). „Vlichocení“ a „schopnost“ byly shledány jako vůbec nejčastější, jak pro FtF komunikaci (Jones, 1990), tak v online obsahu (Bortree 2005, Dominick 1999).

Téměř o dekádu později **Dominick** (1999) shrnuje Jonesovy sebe prezentační strategie:

1. Vlichocení – cílem této strategie je být oblíbený mezi ostatními; typické rysy: říkání pozitivních věcí o ostatních nebo mírně negativních o své osobě, vyjádření skromnosti, nenucenosti a humoru.

2. Schopnost – cílem této strategie je být vnímán jako schopný a kvalifikovaný; typické rysy: tvrzení o schopnostech, úspěších, výkonu a odborné kvalifikaci.
3. Zastrasování – cíle této strategie je získat moc; typické rysy: výhrůžky, vyjádření zlosti, eventuální nepříjemnost.
4. Ctnost - cílem je být vnímán jako morálně nadřazený nebo obdařený vysokými kvalitami; typické rysy: odevzdání se určité ideologii nebo bojovnost pro nějaký případ, sebeobětování, sebedisciplína.
5. Žadonění – cílem je být vnímán jako starostlivý nebo působící bezmocně tak, že ostatní přijdou na pomoc; typické rysy: naléhavé žádosti o pomoc a podceňování sebe sama.

Budování image na internetu úzce souvisí s *hyperpersonálním* modelem online komunikace, jež popsal **Joseph Walther** roku 1996. Vyslovil se tak vůči do té doby převládající teorii o internetu jako prostředí omezených sociálních projevů (Sproull a Kiesler, 1986), díky níž byl internet některými dokonce považován za úplně odosobněné médium (Duthler, 2006).

Waltherův (1996) model vychází z přesvědčení, že elektronická média umožňují snazší interakci, protože jejich uživatelé si mohou dovolit věnovat tvorbě obsahu sdělení více času a take si lépe promyslet jejich sled. Hyperpersonální model vychází ze čtyř složek:

- účelová sebe-prezentace – větší kontrola nad interakcemi online, uživatelé mohou vytvořit sociálně lépe přijímaná sdělení,
- idealizace vysílatele – příjemci si vytváří lichotivá spojení ze sdělení, ve kterém cítí společné zájmy nebo náznak vztahu; souvisí s teorií Lea a Spense (1992) – podrobněji viz dále,
- časová asynchronita – poskytuje neomezený čas pro vytvoření a úpravu sdělení,
- přítomnost zpětné vazby.

Carolyn Kane (2008) ve své závěrečné práci cituje Waltherovo (2007) shrnutí principů hyperpersonálního modelu: *“Jako příjemci si online uživatelé idealizují partnery na základě okolností nebo pokud jednotlivé prvky sdělení vykazují rysy podobnosti a žádoucnosti. Jako*

vysílatelé se online uživatelé účelově sebe prezentují a odhalují své chování a aspekty svého já v kontrolovaném a společensky přijatelném trendu.”⁹ (vlastní překlad)

Walther (2007) potvrdil svou teorii i v praxi, výzkumem mezi vysokoškolskými studenty. Několika skupinám zadal úkoly, vyžadující společné rozhodování. Některé skupiny pracovali ve FtF interakci, jiné měly spolupracovat přes počítačový systém asynchronní komunikace, umožňující pouze zanechávání zpráv. Studenti spolupracující mimo FtF kontakt, byli v dané skupině mnohem lépe zorientovaní a efektivnější v rozhodování, protože studenti komunikující FtF ztratili hodně času vzájemným seznamováním, povídáním o svých zájmech a podobně.

Kane (2008) se domnívá, že právě schopnost maximální kontroly nad prezentací vlastní osoby a prosociální povaha internetu jsou klíčem k pochopení popularity sociálních sítí na internetu.

2.2.3 Vnímání sebe sama

Otázka sebepojetí v rámci online medializované komunikace hraje podstatnou roli, pokud zkoumáme motivace uživatelů pro účast a interakci v sociálních sítích, respektive motivace pro jejich odchody. V rámci sociálních věd se vymezují dvě základní teorie. Jedná se o SIDE teorii (Lea a Spears, 1991) a dvoukomponentový model sebepojetí (Matheson a Zanna, 1988). Pro dodržení kontinuity nejdříve ale, jak vidí otázku Goffman, jehož koncept sebe prezentace zmiňuji výše.

Dle jeho teorie rozlišuje sebepojetí na dva základní modely – skutečné a upřímné herecké výkony a výkony falešné a podvodné. Skutečné výkony jsou vnímány, jakoby nedodržovaly žádný scénář, sledující nějaký cíl, ale jako spontánní vystoupení v nevědomé reakci jedince na danou situaci. Podvodné výkony jsou publikem vnímány jako něco pracně zosnovaného, protože skutečnost, na kterou by takové chování mohlo reagovat, prostě neexistuje (Goffman 1999: 69).

⁹ „As receivers, CMC (*computer mediated communication*) users idealize partners based on the circumstances or message elements that suggest minimal similarity or desirability. As senders, CMC users selectively self-present, revealing attitudes and aspects of the self in a controlled and socially desirable fashion.“ (Walther, 2007, p. 2539)

Autory SIDE modelu (*Social Identity Explanation of Deindividuation Effects*) jsou **Lea a Spears** (1991), kteří navazují na **Zimbardovu** (1969) teorii *deindividuation*¹⁰:

Zimbardova teorie říká, že skupina či dav poskytuje jedinci prostředí, ve kterém – pohlcený a anonymní – může utrpět ztrátu vědomí sebe sama. Stav *deindividuation* zabraňuje uvědomění si důsledků jedincových činů a upozaduje sociální normy vůči vzrůstající ovlivnitelnosti nahodilými venkovními jevy (Deindividuation:

<http://people.exeter.ac.uk/tpostmes/deindividuation.html> /nedatováno/). Koncept SIDE vysvětluje působení anonymity a míru identifikace se skupinou na chování jedince. Model naznačuje, že anonymita mění význam osobní identity ve prospěch sociální, a jedinec reguluje své chování směrem k charakteru skupiny, přejímá její normy a vzorce.

Druhá teorie souvisí zejména s *disinhibicí* na internetu (viz výše). **Matheson a Zanna** (1988) rozděluje sebeuvědomění na dvě složky – *public self-awareness* (vnější vědomí sebe sama) a *private self-awareness* (vnitřní vědomí sebe sama – viz Divínová 2005). Vnější sebe-vědomí “vidí” to, jak jedince vidí a hodnotí ostatní. Vnitřní sebe-vědomí představuje znát sebe, své pohnutky, motivace a cíle. Pro online komunikaci dle této teorie platí, že vnější vědomí sebe sama má mnohem menší vliv na sebepojetí, než v komunikaci FtF. To znamená, že při online komunikaci nemyslíte tolik na to, jak působíme na ostatní - mnohem větší roli hraje vlastní vnímání sebe sama.

2.3 Online sociální sítě

Pro pochopení definice online sociálních sítí tak, jak se ustálila v anglofonních státech, je třeba obrátit se k jejich anglickému původu – *social network sites* (stránky pro sociální síť) nebo *social networking sites* (stránky pro sociální propojování). I když se pro oba tyto termíny vžil zkratka SNS, která z nich dělá synonyma, je zde významná nuance v užití slova *network*, jako podstatného jména, vyjadřujícího stávající sociální cíť, nebo zpodstatnělého slovesa, vyjadřujícího akci. Český překlad toto rozlišení neumožňuje, stejně tak mnohé teorie termíny sjednocují – pro potřeby této práce se pro výklad o online sociálních sítí pracuji s termínem *social network sites*, tak jak jej definují Boyd a Ellison (2007).

¹⁰ Deindividuation - ztráta vědomí sebe sama, jako nezávislého individual (Petráčková – Kraus, 2001: *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.)

2.3.1 Definice Boyd a Ellison

Pro vymezení online sociálních sítí vycházím z **Danah Boyd a Nicole Ellison** (2007). Jejich článek podává kompletní souhrn dosavadních poznatků o celém širokém spektru online sítí z hlediska metodologie, teoretických konceptů i analytických přístupů. Jejich cílem bylo propojit a shrnout veškeré bádání o těchto sítích interdisciplinárně a vytvořit tak solidní základnu pro další výzkum. V úvodu zdůrazňují zaměnitelnost obou pojmů SNS (viz výše) a odkazují se k *social network site*, jako východisku. Zatímco *networking* zdůrazňuje navazování nových vztahů, často s neznámými lidmi, jako primární funkci, *social network sites* tuto funkci sice umožňují, ale nejsou speciálně pro ni používány, respektive není tím, co by tyto webové služby odlišovalo od ostatních forem elektronické komunikace (*CMC – computer-mediated communication*).

Online sociální sítě jsou webové služby umožňující svým uživatelům:

1. Založit si veřejný nebo částečně veřejný profil v rámci provázaného systému,
2. Propojit se s dalšími uživateli stejné sítě, se kterými potom sdílejí určité informace,
3. Prohlížet a procházet seznam svých kontaktů a seznamy kontaktů, vytvořené ostatními uživateli v rámci systému.

Jedinečnou vlastností *social network sites* je, že umožňují svým uživatelům připojit a zviditelnit své (stávající) sociální sítě. Výsledkem tak může být i spojení mezi jednotlivci, které by se jinak nevytvořilo, ale není to zde cílem. Navíc se tato nečekaná spojení často vytváří tam, kde již nějaká latentní pouta jsou a existuje offline kontakt. Na mnohých velkých online sítích nehledají uživatelé nové známé, ale komunikují hlavně s lidmi, kteří jsou již součástí jejich rozšířené sociální sítě. Existence vytvořené (offline) sociální sítě je také kritickým prvkem přiřazujícím těmto službám, dle Boyd a Ellison, termín *social network sites*.

Kostru online sociálních sítí tvoří viditelné profily, které zobrazují seznam vytvořených „přátel“¹¹. Tyto profily jsou osobní stránky, které uživatelé spoluvytváří vyplněním odpovědí na otázky, jež je typicky zařazují na základě věku, regionu, zájmů a osobní sekci „o mně“. Většina těchto služeb uživatele vybízí k nahrání své profilové fotografie. Uživatelské profily na některých těchto stránkách lze dále personifikovat přidáním multimediálního obsahu (hudební soubory, videa – *MySpace*) nebo změnou skinu a grafiky (*Tagged*). U některých lze profil ozvláštnit rozšířením o různé moduly, například u sítě *Facebook* přidáním Aplikací. Kromě profilů a „pojítek“ k ostatním uživatelům obsahují tyto síťové služby další technické funkcionality, kterým se budeme věnovat později.

Jedním z hlavních rysů, jimž se jednotlivé služby online sociálních sítí od sebe liší, je míra visibility profilů. V závislosti na charakteru služby a míře uživatelské obezřetnosti, známe několik typů:

- a) Profily jsou součástí vyhledávaů, dohledatelné a viditelné pro kohokoli, aniž by tento pozorovatel musel být na síti registrován (*Friendster*),
- b) Viditelnost profilů je omezena v závislosti na tom, zda pozorovatel má či nemá placený profil (*LinkedIn*),
- c) Uživatelé mají možnost si vybrat, zda chtějí profil zveřejnit komukoli nebo pouze „přátelům“ (*MySpace*),
- d) Uživatelé v rámci stejné sítě mohou vidět navzájem své profily, dokud některý uživatel sám tuto možnost nezruší (*Facebook*).

Druhou základní vlastností online sítí je možnost propojení s dalšími uživateli v síti, se kterými existuje již nějaká vazba. Takto získaná „spojení“ se označují různě, v závislosti na dané službě – nejčastěji „přátelé“, „kontakty“, „fanoušci“ anebo „stoupenci“ (*Followers*), jako v případě služby *Twitter*. Většina sítí vyžaduje obousměrné potvrzení o „přátelství“¹², ale

¹¹ Zde nastává nebezpečí nepochopení plynoucí z převzetí z anglického *friends* – v češtině by označení těchto kontaktů spíše příslušel termín „známí“, Boyd a Ellison vyjadřují tuto odchylku užíváním slova s kapitálkou na začátku, *Friends*.

¹² Pojem „přátelství“ (z angl. *friendship*) může být zavádějící, protože tento druh spojení nemusí nutně znamenat přátelství v tradičním každodenním smyslu. Důvody, proč se uživatelé navzájem propojují jsou různé (Boyd, 2006).

některé ne (například ke skupinám různého zaměření jako „fanoušek“ na síti *Facebook*). Zobrazení těchto propojení je základní součástí online sítí. Seznam „přátel“ obsahuje odkaz k profilu každého z nich. Na většině služeb je tento seznam viditelný pro každého, kdo má přístup k danému profilu. Existují ale samozřejmě výjimky, například *LinkedIn* nabízí možnost síť kontaktů vůbec nezobrazovat, *Facebook* naopak ještě donedávna umožňoval prohlížet síť přátel bez ohledu na to, zda uživatel profilu potvrdil „kontakt“ či nikoliv.

K hlavním komunikačním funkcionalitám online sociálních sítí: typická bývá možnost zanechat vzkaz přímo v těle profilu. Tento prostor bývá nazýván „zed“ (*Facebook*) nebo „nástenka“ (*Spolužáci*) a z toho také plyne, že vzkaz zde „vyvěšený“ si mohou přečíst všichni ostatní „přátelé“, kteří ho navíc mohou veřejně okomentovat. Z těchto komentářů může – a do značné míry je to i cílem – vzniknout diskuse více zapojených „přátel“. Dalším komunikačním nástrojem je většinou i soukromý „vzkazník“ na způsob emailu. Odnedávna do funkcionalit online sítí patří i soukromé „chatovací okénko“, *instant messenger*. I když jsou všechny tyto formy komunikace v těchto sítích značně oblíbeny a rozšířeny, neznamena to, že se dá jejich přítomnost v nich pro jejich popis zevšeobecnit.

V ostatních vlastnostech a technických funkcích se online sítě vzájemně velmi odlišují. V závislosti na jejich účelu a uživatelské základně nabízí například možnost sdílení fotografií a videa, integrovanou možnost vlastního blogu, různé online aplikace nebo hry. Světově nejrozšířenější sociální sítě, jako *Facebook* anebo *Twitter*, kombinují mnoho komunikačních a zábavních nástrojů v jedné platformě.

V poslední době stoupá důraz na mobilitu velkých sociálních sítí přes propojení s jiným mediatypem, konkrétně mobilním telefonem. Existují specializované sítě vytvořené přímo pro mobilní telefon (*Dodgeball*) a některé webové služby podporují alespoň omezené interakce odehrávající se přes mobil (*Facebook*, *MySpace*).

Publika, respektive populace uživatelů, služeb online sítí mají také svá specifika. Mnoho těchto služeb vzniklo cíleně pro lidi z určité geografické oblasti nebo užívající stejného jazyka, ale ne vždy to zaručilo očekávaný okruh uživatelů. Například *Orkut* (online sociální síť vytvořená Google) vznikl v USA s uživatelským rozhraním pouze v anglickém jazyce, ale přitom se nejpočetnější skupinou uživatelů brzy stali portugalsky hovořící Brazilci (Kopytoff, 2004). Některé sítě byly vytvořeny v úmyslu oslovit specifickou skupinu uživatelů

dle etnické příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, politického zaměření anebo na základě jiné sebe-identifikující kategorie. Některé velké, všeobecně přístupné, sítě naopak od začátku přitahovaly dosti homogenní populaci. Není výjimkou nalézt skupiny používající služby, segmentující je na základě národnosti, věku, vzdělání nebo jiného společenského faktoru (Hargittai, 2007). A to nezávisle na tom, zda to samotní tvůrci služby zamýšleli či nikoliv.

V neposlední řadě je při charakteristice online sociálních sítí důležité zmínit i aspekty jejich vývoje a vzniku. Zdaleka ne všechny tyto služby s tímto záměrem již vznikly, ale vyvinuly až se stoupajícím trendem popularity těchto sítí. Často vznikly z ranější formy nástroje internetové komunikace, jež poté do sítě pevně integrovaly. Některé SNS byly tak původně chatovací (*instant messaging*) službou, online komunitou¹³ nebo diskusním fórem.

2.3.2 Kritika: Beer a Bauer

Opozici tomuto hojně citovanému konceptu Boyd a Ellison vytvořil **David Beer (2008)**¹⁴ a částečně se jí zastává i Jan Bauer ve své bakalářské práci¹⁵. Bauer vyzdvihuje relevantní body Beerovy kritiky:

Jako první napadá samotnou terminologii, *social network sites*, již autorky podporují. Dle Beera může tato jejich definice nadřazena daleko větší skupině webových aplikací, jež jsou tvořeny navzájem propojenými uživateli. Polemizuje s tím, zda toto pojetí *social network sites* není doslova zaměnitelné s konceptem Webu 2.0, tak jak jej definoval O'Reilly (2005). Srv. Zbiejczuk 2007: 8). Nesouhlasí ani s odsunutím pojmu *social networking sites* do pozadí, protože z toho by vyplývalo, že „*nepovažují tyto stránky za prostor, kde se uživatelé věnují vytváření sítí, ale za prostor, kde se primárně zaobírají jinými aktivitami*“ (Beer 2008: 518, převzato Bauer 2009: 38). Služby sloužící vytváření sítí by tak byly podřazené *social network sites* a spadaly by pod ně i služby typu *YouTube*, kde tvorba sítí není hlavním účelem stránek.

¹³ Teorii a vývojem online komunit se podrobně zabývá Petra Kučírková (2009) ve své bakalářské práci *Second Life: Motivace uživatelů ke vstupu a setrvání a jejich vnímání této virtuální komunity*.

¹⁴ Beer, David (2008): *Social network(ing) Sites... revisiting the story so far: A response to dannah boyd*

¹⁵ Bauer, Jan (2009): *Online sociální sítě a sociální kapitál: Facebook a LinkedIn*. Brno: FSS MU.

Potvrdila by se tak Beerova námitka o splývání definice Boyd a Ellison se „*stejně problematickým a pochybným termínem Web 2.0*“ (Beer 2008: 519).

Další bod Beerovy kritiky reaguje na konstatování autorek, že „*i když se situace rychle mění, vědci stále mají velmi omezené znalosti o uživatelích těchto sítí, proč a z jakým účelem je používají*“ (Boyd a Ellison 2007: <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>). Tvrdí, že služby online sociálních sítí, jsou naopak bohatým zdrojem dat o uživatelích, jež dosud patrně nemá obdoby. Uživatelé vkládají informace o sobě při registraci, spoluvytváří obsah svých profilů a v neposlední řadě je tato jejich aktivita *trackována* za pomoci různých analytických nástrojů třetích stran (*Google Analytics, Clicktracks*).

Posledním důležitým bodem, tak jak to vidí Bauer, je přísné rozlišení dění *online* a *offline*. Toto oddělení potvrzují označením kontaktů v rámci SNS jako „Přátel“, aby se nedali zaměnit za reálné přátele v běžném slova smyslu. Beer v tomto ohledu vyčítá autorkám, že ve svém konceptu nezohledňují dopad každodenního používání nových technologií na socializační zvyklosti jedince, kdy „přítel“ v obecném slova smyslu, může být právě „Přítel“ na SNS. Bauer toto dokládá výzkumem komunikačních zvyklostí americké mládeže, při které vyšlo najevo, že se svými přáteli komunikuje více na sociálních sítích než v osobním kontaktu (Pew Internet Research (2009): <http://www.pewinternet.org/>).

K uzavření definice online sociálních sítí využiji Bauerovo shrnutí hlavních znaků sociálních sítí:

1. Online identita uživatele se překrývá s jeho vlastní identitou mimo síť. Jinými slovy: uživatelé těchto služeb nevystupují anonymně, ale reprezentují sebe sama. „*Profil obsahuje informaci o uživateli, která jej zároveň zařazuje do sociálního prostoru mimo internet*“ (Bauer 2009: 44).
2. Sociální síť, tak jak je pro účel této práce vymezuji, jsou službami *egocentrickými*. V centru dění je zde subjekt *ego*, nikoli objekt, jako je tomu v diskusních fórech a online komunitách tak, jak se vyvíjely od 70. let 20. století. Veškerá komunikace se soustředí kolem uživatelských profilů, jejichž „péči a údržbě“ je přikládán značný význam. „*V centru stojí hlavní stránka, která je proudem aktuálních změn statusů a profilů uživatelů. Jednání uživatelů je vedeno buď těmito změnami nebo osobními motivy*“ (Bauer 2009: 45).

3. Možnost artikulovat uživatelskou vztahovou síť s dalšími zapojenými subjekty významně odlišuje tyto sociální sítě od jiných online komunikačních služeb. Tato vlastnost umožňuje uživateli vytvořit *sociogram*, mapu sociálních vztahů. Tato propojenost s ostatními je z uživatelského profilu více či méně zřejmá i pro další uživatele a spoluvytváří celkovou uživatelskou prezentaci.
4. V rámci komunikace v sociálních sítích lze vymezit tři základní vrstvy:
 - a. *Osobní prostor* tvoří uživatelský profil, do něž uživatel vyplňuje požadované údaje o sobě (*strukturované informace*) a dále si profil průběžně spoluvytváří za pomoci fotoalb, blogů, sdílených odkazů a dalších mediálních obsahů či připojováním modulů (*nestrukturované informace*).
 - b. *Dyadický prostor* vzniká obousměrnou vazbou mezi dvěma uživateli. Takto se odehrává soukromá komunikace formou vzkazů do schránky nebo chatu. V tomto prostoru vzniká i otevřená možnost komentování, respektive feedbacku či psaní vzkazů na „zed“, které jsou potom ale viditelné i pro všechny další propojené s profilem.
 - c. *Skupinový prostor* je univerzálním prostorem sítí, kde si propojení uživatelé navzájem sdílí informace. Výstupem a vizualizací tohoto prostoru v rámci uživatelského profilu, je právě hlavní stránka, profilu, kde tyto příspěvky tvoří jeden tok informací. Viz Bauer 2009: 45.

2.4 Životní cyklus člena on-line komunity

I když by se mohlo zdát, že po uvedení do obecného kontextu online sociálních sítí, je popis životního cyklu v online komunitách zavádějící, považuji za důležité se o něj opřít z několika důvodů:

Jak již bylo řečeno výše, virtuální komunita je oproti sociálním sítím vývojově starší¹⁶ a vědci se v této oblasti tudíž mohli zabývat aspekty, které na svůj výzkum v rámci online sociálních sítí teprve čekají (srv. Bakardjieva 2003, Parsell 2008, Černý 2006). Webové aplikace komunit a SNS se navíc často prostupují, protože některé online komunity integrovaly vlastnosti sociálních sítí (viz výše) a naopak. Níže popsané koncepty jsou, dle mého názoru, snadno zobecnitelné pro internetová prostředí, ve kterých probíhá sociální interakce (diskusní fórum, chatová služba a další). Pro tuto práci je důležitá nejen komponenta „odchodu“, ale pro hlubší pochopení motivací k němu, je třeba znát celý proces začlenění. Protože se domnívám, že aby uživatel pocítil silnou potřebu odejít, musí být nejdříve intenzivně zapojen.

Koncept životního cyklu členství ve virtuálních komunitách obecně shrnula **Amy Jo Kim** (2000)¹⁷. Podle ní začínají uživatelé svůj život v online komunitě jako zběžní návštěvníci nebo ti, co jsou tak zvaně „na číhané“ - *lurkers*¹⁸. Po prolomení určité bariéry se z nich stanou nováčci – *novices* – a zúčastňují se života komunity. Poté, co již přispívají pravidelně, se stávají stálými členy – *regulars*. Pokud jsou aktivními členy, tak po nějaké době mohou prolomit další bariéru a stávají se vůdčími členy – *leaders*. A po nějakém čase, co jsou aktivními vůdčími uživateli, se trochu stahují do pozadí a jsou „vysloužilí“ – *elders*.

Kim koncept do značné míry zrcadlí vývojové fáze členství ve webové komunitě, ke kterým došli **Jean Lave** a **Etienne Wenger** (1991)¹⁹ téměř o dekádu dříve. Proces začleňování uživatelů do online komunity popisují na základě „logických okruhů zapojení“ (*LPP – legitimate peripheral participation*). Tím konstatují, že „*učením se nově příchozí stávají součástí života komunity*“ (...) a že: „*Učení je tedy procesem stávání se plně zapojeným účastníkem v sociokulturní praxi*“ (Lave, 1991 – převzato Wood, 2009: <http://mischivdesign.blogspot.com/2009/04/membership-life-cycle-for-virtual.html>).

¹⁶ První online sociální síť ve smyslu SNS definice Boyd a Ellison vznikla v roce 1997 (Boyd-Ellison, 2007: : <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>), zatímco počátky virtuálních komunit spadají do raných 70. let 20. století (Kučírková, 2009: 13).

¹⁷ Kim, Amy Jo. 2000. *Community Building on the Web : Secret Strategies for Successful Online Communities*. Peachpit Press.

¹⁸ Lurkers (z angl.) – v internetové kultuře pasivní účastníci online diskuzí a diskusních skupin, kteří si příspěvky a vzkazy čtou, ale zřídka se aktivně zapojují. (Wikipedie – volně převzato)

¹⁹ Lave, Jean – Wenger, Etienne. 1991. *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.

Etapy poznávání online komunity rozdělují na pět fází:

1. Okrajový (*Peripheral*, tj. *Lurker*) – vnější, nesystematická účast,
2. Směřující dovnitř (*Inbound*, tj. *Novice*) – nový člen, vstoupil do komunity a připravuje se na úplné zapojení,
3. Právoplatný člen (*Insider*, tj. *Regular*) – plně oddaný člen komunity,
4. Mezní (*Boundary*, tj. *Leader*) – vůdce, podporuje členské zapojení a zprostředkovává interakce,
5. Odchozí (*Outbound*, tj. *Elder*) – fáze odchodu z komunity z důvodu nových vztahů, nových pozic a nových vyhlídek.

Zajímavý koncept, vycházející z praxe zakladatele online komunity, nabízí **Scott Burkett** (2006), který navazuje na Kim a rozděluje celý cyklus na kvadranty. Uživatelům, kteří přichází na webovou službu poprvé říká „zvědaví pátrači“, *curiosity seekers*, nebo také „kolemjdoucí“, *passer-by*. Ve chvíli, kdy si stránku označí a čas od času navštíví, jsou z nich „přihlížející“, *lurkers*. Potom se *lurkers* rozhodnou vystoupit „ze svého stínu“ a zapojit se do dění v komunitě naplno a stávají se „účastníky“. Ze svého empirického pohledu dodává, že online komunity měli vždy mnohem víc „přihlížejících“ než regulárních účastníků. Poslední stav, jehož lze v Burketově pojetí ve členství dosáhnout, je „nadšenec“, *evangelist*. Nadšenci komunitu velmi pevně podporují – jejich zápal pro ni je někdy až fanatický. Viz Burkett 2006: <http://www.scottburkett.com/index.php/online-communities/2006-01-09/the-lifecycle-of-online-community-members.html>).

2.5 Shrnutí tezí

Již od počátku vědeckého zabývání se sociálními sítěmi existovali zastánci i odpůrci této struktury jako modelu uspořádání společnosti. Zejména přizpůsobivost a rovnoměrnost byly brány jako hlavní výhody (Castells, 2000), i když se v praxi ukázaly být spíše idealizované (Keller, 2004).. Pro tyto své výhody našly sítě své zásadní uplatnění v oblasti technologií, především informačních. V aplikaci na společnost se sociologové vždy obávali kontroverze, plynoucí ze sociálního propojení a egocentrického charakteru sítí (Durkheim, 1922; Pareto, 1917). Jak rozlišuje Bauer v definici pro online síť, centralita ega je také hlavní vlastností,

kteřá SNS jednoznačně vymezuje od virtuálních komunit. Ty jsou totiž objekově vázanými hierarchicky uspořádanými formami.

Online sociální sítě jsou, pro zkoumání motivací uživatelů, determinovány formou komunikace, která zde probíhá, a jejími specifiky. Pro uvedení do kontextu dosavadních poznatků o CMC, je uveden přehled základních parametrů, jako je asynchronicita, forma sdělení, disinhibice a sebe prezentace. Domnívám se, že pro účely této práce bude nosný hlavně Goffmanův (1959) koncept sebe prezentace, především jeho teorie o segregaci publika, na kterou navazuje Jones při výčtu sebe prezentačních strategií. Studie Kane nabízí inspirativní vhled do problematiky aplikováním Goffmanovy teorie na sociální síť *MySpace*. Waltherův (1996) hyperpersonální model shrnuje všechny prosociální aspekty elektronické komunikace a dá se nejlépe aplikovat pro vysvětlení popularity internetových sociálních sítí (Kane, 2008).

Je-li centralita ega hlavní charakteristikou sociálních sítí, existuje možnost, že je zároveň i prediktorem jejich zániku, respektive dlouhodobé neudržitelnosti. V souladu s tímto tvrzením je nutné rozkrýt teoretické pozadí související se subjektem a pojetím sebe sama. Teorie SIDE, vycházející ze Zimbardova (1969) konceptu deindividuace v rámci skupiny, počítá s faktorem anonymity při tomto procesu a bude tedy pro tuto práci tvořit spíše vedlejší teoretický rámec. Vnitřní vědomí sebe sama ovládá ego v CMC komunikaci (Matheson a Zanna, 1988), v důsledku čehož jedinec upřednostňuje své pohnutky a zájmy bez ohledu, respektive bez tak velkého, ohledu na to, jak působí na ostatní (na rozdíl od FtF komunikace). Tato teze v sobě zahrnuje vysvětlení disinhibice v rámci CMC a zapadá do Goffmanovy kategorie „skutečných a upřímných“ hereckých výkonů.

Na druhou stranu, právě rozpor mezi prosociálností a možností kontroly nad vlastní sebe prezentací (Kane, 2008) a egocentrickými motivacemi uživatelů služeb sociálních sítí může působit napětí a kolize, jak se jednotlivci prezentovat chtějí a jak se skutečně prezentují. Viz Goffman tvrdící, že „*strnulá neschopnost odpoutat se od vlastního vnitřního pohledu na skutečnost může někdy výkon jednotlivce ohrozit. Některé výkony jsou předvedeny úspěšně a zcela neupřímně, jiné se vší otevřeností (...)*“ (Goffman 1999: 70).

V neposlední řadě se tato práce obrací k pojetí životního cyklu členství v online komunitě. Kim (2000), Lave a Wenger (1991) i Burkett (2006) dochází k podobným závěrům,

kteřé poslouží jako teoretický rámeč pro snahu o definici životního cyklu uživatele sítě Facebook na základě výpovědí účastníků.

2.6 Facebook

Následuje popis výchozího interaktivního prostředí pro tento výzkum. Služba Facebook se během posledního roku dostala do popředí zájmu českých médií a mediálních studií²⁰. Pro účely této práce bude podán stručný popis této služby s nástinem historického pozadí a vývoje uživatelského rozhraní, které prošlo od svého vzniku několika změnami. Cílem není vyčerpávající popis služby, ale připomenutí faktů důležitých pro tuto práci.

2.6.1 Charakteristika

Facebook jako univerzální sociální webová platforma odpovídá definici SNS (viz výše – Boyd a Ellison, 2007; Bauer, 2009). Jeho obsah je tvořen profilovými stránkami uživatelů, jejichž hlavní součástí je seznam připojených „Přátel“. Profil každého uživatele tak v sobě sám zahrnuje údaje o míře propojení a sociálního začlenění, kvantifikované dle počtu přátel.

K základním funkcím služby patří komunikace (soukromé zprávy, instant messaging, veřejné zprávy na „Zed“, pozvánky na různé události, komentáře) a sdílení dat (fotografie, videa, odkazy). Dalším významným prvkem je průběžné rozšiřování uživatelské sítě přidáváním dalších Přátel. Toto přátelství musí být potvrzeno oběma stranami, protože tak oba uživatelé zároveň souhlasí s defaultním zviditelněním svých profilů navzájem. Na Facebooku existuje i jednosměrný typ vztahu, „fanouškovství“, kdy se uživatelé stávají „Fanoušky“ různých produktů, organizací, zájmových skupin či populárních osobností.

Druhotnými funkcionalitami, respektive službami, jsou Aplikace třetích stran. Tyto aplikace mají především zábavní charakter a umožňují vytváření různých kvízů, hraní online her či jiné formy interakce („šťouchnutí“, zaslání dárečku, nápoje nebo pěstování zahrádky). Dle Bauera již k 1. květnu 2008 nemělo přes 40% těchto mini-aplikací žádnou výhradnější funkci než „rozptýlit a pobavit“ (Bauer 2009: 54). Tyto aplikace jsou také oblíbenou formou

²⁰ Google vyhledávání zobrazuje ke dni 14. 12. 2009 na dotaz „facebook“ celkem cca 18,1 mil. odkazů na české stránky (Google.com: „facebook“).

reklamy v této síti (*Pilsner Urquell* – Pošli Plzničku, *Lemond* – Skleničková věž, *Vodafone Gifts*).

Hlavní součástí uživatelského profilu je hlavní stránka, do jejíhož těla se v reálném čase zobrazují „Nejnovější příspěvky“. Zde se zobrazují všechny události, které vykoná kdokoli z připojených Přátel či Stránek. Kdokoli z těchto entit, kdo up-datuje status, nasdílí odkaz nebo video, nahraje fotoalbum – nebo je na něm označen, stane se fanouškem některé Stránky, zúčastní se Události anebo změní některý ze svých osobních údajů, se zobrazí v tomto proudu informací, zvaném někdy také *News Feed*. Pokud si dva z Přátel uživatele píší na Zed', zobrazí se to zde také. Jediné, co je z tohoto sledování vyjmuto, je psaní soukromých zpráv anebo chatování. Dále pokud někdo z uživatelových Přátel píše na Zed' někomu, kdo není v této uživatelské síti. Označením Přitele ve fotoalbu uživatele mimo síť, je ale možné si fotografie prohlédnout, pokud tuto možnost vlastník vyloženě nezablokoval. K jakémukoli z Příspěvků je možné vyjádřit zpětnou vazbu – buď „zdviženým palcem“ *To se mi líbí* anebo textovým Komentářem. V pravém sloupci hlavní stránky se zobrazují Žádosti, Návrhy a Události. Mezi Žádostmi se zobrazují žádosti o přátelství, pozvánky na události, doporučené Stránky a jiné žádosti, jež tvoří většinou různé Aplikace, které se šíří řetězově. Některé mají až charakter SPAM²¹ Návrhy tvoří profilové fotografie uživatelů, se kterými by se dotyčný mohl znát (na základě Facebook algoritmu – velký význam zde patrně bude mít počet společných Přátel). V poslední době se v Návrzích zobrazují i fotografie Přátel, s nimiž dotyčný neudrhuje příliš častý kontakt s výzvami podporujícími interakci jako „*Napiště mu na jeho Zed'*“, „*Pozdravte ho!*“ a podobně. Sekce Události zobrazuje blížící se Události, ke kterým byl uživatel pozván, a narozeniny připojených Přátel.

2.6.2 Historie vzniku

Facebook vznikl v únoru 2004, jako univerzitní síť Harvard University. Založil ho Mark Zuckerberg, tehdejší student psychologie, který si přivydělával programováním. Původní název „The Facebook“ převzal ze studijní ročenky, která se každoročně distribuuje studentům

²¹ Nevyžádané masově šířené sdělení (nejčastěji reklamní) šířené internetem. Viz Wikipedie: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spam> (nedatováno).

a akademickému sboru. Během prvních 24 hodin se do této sítě zaregistrovalo 1 200 studentů. Po prvním měsíci své existence tam svůj účet měl již každý druhý student Harvardu.²²

Síť byla postupně zpřístupněna dalším univerzitám v Bostonu (*Ivy League*) a nakonec všem univerzitám v USA. V srpnu 2005 byla za cenu 200 000 \$ zakoupena doména Facebook.com a v září 2005 byl umožněn přístup studentům amerických středních škol. Následovaly přístupy zaměstnancům určitých korporátních firem, například *Microsoft* či *Apple*. Takový přístup byl vždy podmíněn registrací přes email dané vzdělávací instituce nebo firmy, například xyz@harvard.edu. V srpnu 2006 byla spuštěn program Facebook vývoje (*Facebook development Platform*), což je otevřené vývojářské prostředí, umožňující programování vlastních aplikací, které se mohou stát součástí služby. Téměř o rok později, v září 2006, se platforma otevřela pro širokou veřejnost starší 13-ti let. Tehdy ještě pouze s anglickým uživatelským rozhraním. Verze aplikace pro mobilní telefony vznikla v říjnu 2007.

Uživatelské rozhraní v češtině bylo spuštěno v červnu 2008. Od roku 2006 prošlo uživatelské prostředí Facebooku třemi zásadními proměnami – současná „odlehčená“ (Lite) podoba je aktivní od letošního září. Růst populace na Facebooku zvyšuje i nároky na ochranu soukromí a míru kontroly sdílených informací. Poslední změny *security settings*, umožňující lepší nastavení míry sdílení informací pro různé sítě, implementovány v době, kdy vzniká tato studie.²³

2.6.3 Uživatelé Facebooku

Je-li Facebook charakterizován pro potřeby výzkumu motivací jeho uživatelů, je nezbytné podívat se na uživatele Facebooku jako na populaci a popsat její demografii. O relevantních výzkumech viz kapitola 3.2 Kontext výzkumu.

²² Philips, Sarah. 2007. „A brief history of Facebook.“ In *guardian.co.uk*. <http://www.guardian.co.uk/technology/2007/jul/25/media.newmedia> (25. 7. 2007).

²³ Macich, J. 2009. „Facebook hodlá posílit ochranu soukromí svých uživatelů.“ In *Lupa.cz*. <http://www.lupa.cz/zpravicky/facebook-hodla-posilit-ochranu-soukromi/> (3. 12. 2009).

Oficiální data uvádějí, že Facebook k prosinci tohoto roku přesáhl počet 350 miliónů aktivních uživatelů²⁴. Nezávislý server *CheckFacebook.com*, který interpretuje data převzatá z Facebooku pro marketingové účely, uvádí přitom ještě k 3. listopadu 2009 počet 316,4 miliónů.²⁵ Česká populace na Facebooku, dle téhož serveru, tvoří počtem 1,67 milionů 0,54 % jeho celkové populace. Největší část české populace je ve věku 14-34 let (83,6 %), pohlaví jsou přitom zastoupena téměř rovnoměrně.

3. METODOLOGICKÁ ČÁST

3.1 Formulace výzkumného problému

Výzkumem online sociálních sítí se již zabývalo mnoho odborných i studentských prací (srv. Bauer, 2009; Ellison, Steinfield and Lampe, 2006; Gangadharbatla, 2007). Tyto výzkumy se většinou zaměřují na zkoumání interakce mezi jednotlivými členy optikou sociologie, dopadem na psychiku uživatelů z pohledu psychologie či využitím a efektivitou těchto sítí v oblasti marketingu. Neoddiskutovatelným faktem je, že virtuální sítě jsou ve fázi obrovského rozmachu, co do počtu uživatelů, a tedy fenoménem, který zajímá, nejen média, ale i odborníky z různých odvětví.

Po pěti letech existence Facebooku, který během posledních dvou let zasáhl masivně i Českou republiku²⁶, je ale slyšet i o případech rozvázání příslušenství k této síti a odchodu. Protože o těchto případech vím také ze svého okolí, začala jsem se tématem zabývat podrobněji.

²⁴ Uživatelé, kteří stránku navštívili v uplynulém měsíci alespoň jednou. Viz statistiky *Facebook.com*: <http://www.facebook.com/facebook?ref=pf#/press/info.php?statistics> (nedatováno).

²⁵ <http://www.checkfacebook.com/> (3 11. 2009).

²⁶ Dle nezávislého odborníka, Daniela Dočekala, vzrostl počet registrovaných českých uživatelů v období 11/08 – 6/09 téměř o desetinásobek (Hýsek Jan, 2009. Facebook: Počet uživatelů Facebooku z Česka se zřejmě blíží milionu. <http://www.akciecz.com/news/facebook-pocet-uzivatelu-facebooku-z-ceska-se-zrejme-blizi-milionu/> /16. 6. 2009/). Jiný zdroj, *CheckFacebook.com*, uvádí pro ČR 1, 67 mil. uživatelů k 3. 11. 2009. Zdroj: <http://www.checkfacebook.com/> (nedatováno).

3.2 Kontext výzkumu

Výzkum uživatelů sociálních sítí získal v posledních letech na významu. **Ellison, Steinfield a Lampe** (2006) dokázali svým kvantitativním výzkumem na to, že sociální sítě mohou sloužit uživatelům, jak pro udržování stávajících vztahů, tak pro běžný kontakt se známými. **Gosling, Gaddis a Vazire** (2007) zkoumali vnímání osobnosti na základě uživatelských profilů na Facebooku. V rámci této sociální sítě báda i **Harsha Gangadharbatla** (2007), která se zaměřila na výzkum motivů univerzitních studentů k zapojení a setrvání v ní.

Vzhledem k tomu, že motivy odchodů z online sociálních sítí se zatím v rámci rešerší nikdo nezabýval, autorka při sestavování relevantních kategorií, u nichž se předpokládá souvislost s odchody uživatelů, vychází hlavně ze své vlastní uživatelské zkušenosti a průběžného sběru informací věnovaných Facebooku a problematice online sociálních sítí.

Předpokladanými kategoriemi, souvisejícími s odchody uživatelů z Facebooku, tedy jsou:

- kontrola – pocit nedostatečné kontroly nad tím, komu všemu vysílám informace o své osobě (koho všeho jsem si přidal do přátel), a naopak – přijímání nevyžádaných (SPAM) informací o spřátelených uživateli;
- funkcionalita – některá typická vlastnost (feature), která uživatele obtěžuje, např. Konkrétní aplikace, fakt, že se uživatel dozví o každém sebensmyslnějším kvízu, který si kdokoli z jeho přátel udělal;
- bezpečnost – nedůvěra k zachování premisi důvěrnosti osobních informací, obecná obezřetnost k zacházení velkých nadnárodních společností s osobními daty na internetu (Google, Facebook);
- prokrastinace²⁷ – plýtvání s časem, který mohou uživatelé věnovat svým povinnostem;
- izolace – pocit “umělohmotného” uzavřeného světa, pocit omezování skutečného života ve prospěch Facebooku.

3.3 Cíle výzkumu

²⁷ v češtině odkládání nebo liknavost, chorobné odkládání povinností – problematice prokrastinace na Facebooku se věnuje Petra Holbová ve své bakalářské diplomové práci

Zkoumáním případů odchodů z Facebooku se budu snažit vyslovit hypotézu, kterou bude možno zobecnit pro danou problematiku. V rámci svého výzkumu se budu snažit získat odpovědi na otázky týkající se respondentovy minulosti, popřípadě přítomnosti na Facebooku, jeho zvyklostí, počtu přátel, nejčastějších aktivit, frekvence a intenzity používání a konfrontovat je s důvody jeho odchodu a popisem jeho nové situace bez Facebooku. Vzhledem k nedostatku dostatečného množství účastníků pro výzkum, jsem přistoupila na to, že budu akceptovat i ty, kteří se po určité době ke své činnosti na Facebooku znovu vrátili. Jde mi totiž především o aspekty jejich negativní zkušenosti, která je přiměla k odchodu, ne tolik o stálost tohoto rozhodnutí.

3.4 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: *Proč jste přestal/a používat Facebook?*

Vedlejší výzkumné otázky:

1. *Provází Váš odchod z Facebooku nějaká významná změna ve Vašem každodenním životě?*
2. *Co by se muselo stát, abyste se na Facebook znovu vrátil/a? nebo Proč jste se na Facebook vrátil/a? pro navrátní se tazatele*

Další výzkumné otázky si kladou za cíl zjistit tyto přidružené atributy:

- a) předchozí zkušenost s účastí v online sítích či virtuálních komunitách, orientace v těchto aplikacích,
- b) míra intenzity zapojení a pohlčení sítí (počet přátel, osvojené funkcionality, trávený čas, šíření sítě),
- c) kolize připojených publik (soukromí vs. zaměstnání),
- d) popis procesu odhlášení (zkušenost, osobní hodnocení).

3.5 Metoda výzkumu

Pro své bádání jsem se rozhodla využít metodologie kvalitativního výzkumu. Důvodem je to, že výsledkem mého úsilí má být vynoření hypotézy na základě analýzy nashromážděných dat, reprezentující sociální jev odchodů z Facebooku. Protože zde hrozí nebezpečí přílišné deskriptivnosti a subjektivity takového výzkumu, bude se výzkum držet metody zakotvené teorie (*grounded theory*)²⁸.

Tvůrci a zastánci tohoto analytického přístupu se rozcházejí v přístupu k analýze nasbíraného materiálu. Škola **Barneyho Glasera**²⁹ po základní fázi otevřeného kódování prosazuje volné dosazování jednotlivých konceptů různým teoriím tak, že výzkumník sám hledá smysluplná spojení mezi kategoriemi a proměnnými. Musí se přitom spolehnout na vlastní schopnost úsudku – zda je schopen rozlišit nosné vztahy nové teorie. Vzhledem k tomu, že se jedná o autorčin vůbec první pokus o sociálněvědní výzkum, bude pro metodologii kódování vhodnější přístup **Strausse a Corbinové**³⁰, který je v dotažení své metody návodnější a výzkumník je úzkostlivým držením se paradigmatického modelu JEV – PŘÍČINA – NÁSLEDEK a trojí fázi kódování konkrétně směřován k nalezení objektivních konceptuálních a kategorických vztahů.

3.6 Sběr dat a kritéria výběru účastníků

Výzkumnou technikou tohoto kvalitativního výzkumu byly polostrukturované rozhovory, které se v průběhu výzkumu sjednotily pod zcela strukturovanou baterii otázek (viz přílohy), zasílanou dodatečně respondentům, jejichž nahrávky rozhovorů selhaly. Takto vzniklé dotazníky se dále distribuovaly mezi vytipované respondenty, se kterými nebylo - z důvodu geografické vzdálenosti - možné počítat pro zřízení rozhovoru. Bohužel metoda zasílání otázek na dálku totálně selhala – nikdo neposlal písemně zodpovězené otázky nazpět. Výzkum tedy vychází pouze z nahrávek osobních rozhovorů, jichž se nakonec podařilo sehnat alespoň osm.

Zpočátku se rozhovory odvíjely v hodně improvizované spontánní formě, kdy měla výzkumnice načrtnutou pouze osnovu, aby byla pokryta všechna relevantní témata, ale aby se

28 Glaser, Strauss (1967): *The Discovery of Grounded Theory*.

29 Barney Glaser (nar. 1930) – americký sociolog; *Theoretical Sensitivity* (1978).

30 Strauss, A., Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*.

dále rozhovor mohl ubírat s každým respondentem svou cestou. To se postupem času ukázalo jako nevýhodné ze dvou důvodů - velmi časově náročné a nevedoucí k jasným výsledkům. Proto se postupně suma otázek ustálila tak, aby směřoval každý rozhovor po stejné ose. Mnoho vedlejších témat tak odpadlo a rozhovory procházely třemi hlavními fázemi – otázky vstupu a zapojení se do sítě, otázky kritiky a odchodu ze sítě, prognóza návratu a predikce dalšího vývoje. Mírně odlišná byla verze strukturovaných otázek pro respondenty, kteří se na FB opět vrátili (viz přílohy).

Rozhovory probíhaly nejčastěji v různých kavárnách v místě dle dohody respondenta a výzkumníka a byly nahrávány na diktafon. Pro maximální komfort účastníků, nebyli nijak omezováni v konzumaci například alkoholických nápojů. Před samotným nahráváním byl výzkum znovu kompletně představen a vysvětlen plánovaný průběh. Všichni účastníci byli informováni o právu rozhovor kdykoli ukončit. Nakonec byl předložen Informovaný souhlas k podpisu.

Výzkumný vzorek pro tento výzkum byl hledán účelově tak, aby odpovídal těmto kritériím:

- bývalý uživatel Facebooku, popř. zrušil Facebook účet, ale po nějaké době se k němu zase vrátil,
- starší 18-ti let,
- souhlasí s účastí ve výzkumu - ochotný podepsat Informovaný souhlas.

Kontakty na osoby vyhovující tomuto profilu byly postupně získávány poté, co jsem “pátrání” dvakrát vyhlásila ve statusu svého profilu na Facebooku. Takto jsem získala kontakty na první 4 osoby – dalších 5 kontaktů mi bylo přislíbeno známými v mém okolí. Další vhodní adepti pro oslovení byli doporučováni samotnými respondenty. Celková báze vytipovaných kontaktů k oslovení tvořila 18 osob. Rozhovor se podařilo zrealizovat s jedenácti z nich

3.6.1 Okolnosti sběru dat

Vzhledem k tomu, že nábor účastníků probíhal primárně přes kontakty výzkumného pracovníka, v rámci Facebooku, a poté metodou „sněhové koule“, kdy byli tazatelé požádáni o tip na další potenciálně vhodné adepty z jejich okolí, je zřejmé, že tento výběrový vzorek je

do značné míry determinován autorčiným sociálním backgroundem. Respondenti výzkumu jsou tak do značné míry odborníky v dané oblasti, novináři nebo studenti, zabývající se fenoménem sociálních sítí, IT nebo internetovými technologiemi. Podstatnou roli přitom hrálo to, že díky této skutečnosti byli vytipováni adepti k účasti ve výzkumu svolnější a vstřícnější.

Méně příznivým faktorem pro realizaci výzkumu byl technický aparát, konkrétně hlasový záznamník pro nahrávání rozhovorů. První dva rozhovory byl pořízeny záznamníkem v mobilním telefonu Nokia 6300, ostatní diktafonem UltraDisk. Nešťastnou náhodou byla takto ztracena některá nahraná data (začátek rozhovoru s respondentem č. 2), jiná se chybnou manipulací s novým přístrojem ani nenahrála (respondenti č. 3, 5 a 6). I když byla těmto účastníkům zaslána baterie otevřených otázek s laskavou žádostí o vyplnění, ve snaze nepřijít o jejich zkušenosti úplně, jejich návratnost byla nulová. Jediné údaje, která jsou o těchto účastnících zdokumentovány, jsou vyplněné sociodemografické údaje.

3.6.2 Charakteristika účastníků

Protože jde o kvalitativní výzkum, kdy respondenti nemají tvořit pouze zlomek statistických dat, ale je kladen důraz na individualističtější přístup, považuji za důležité rámcově přiblížit osoby jednotlivých účastníků a jejich celkový přístup v průběhu rozhovoru.

Respondent č. 1: Muž ve věku 48 let, povoláním nezávislý publicista a konzultant, vysokoškolský pedagog, příležitostný překladatel. V oblasti internetových médií a IT je známou osobností. Pozvánku k výzkumu ochotně přijal a byl poctivým a trpělivým tazatelem, byť zkušený novinář. Některá témata, k nimž dal během rozhovoru impuls, dalece přesáhla rozsah tohoto výzkumu. Na FB se opět vrátil.

Respondent č. 2: Muž ve věku 33 let, vysokoškolák, tou dobou na volné noze, dokončující další studium v oblasti *business administration*. Profesně se zabývá obchodem v oblasti realit a chystá svůj vlastní mediální projekt. K rozhovoru přistupoval s velkým entuziasmem, i když s nahráváním rozhovoru na diktafon původně nepočítal. Na rozhovoru je patrná mírná profesionální deformace, protože respondent se hodnotil FB spíše objektivně. Na FB se opět vrátil. První část nahraného rozhovoru byla bohužel ztracena.

Respondent č. 3: Muž ve věku 37 let, nezávislý kulturní publicista. Opět velmi energický přístup a chuť diskutovat na téma FB a jeho kontroverze. Zastáncem mnoha konspiračních teorií. Stále mimo FB. Bohužel rozhovor se nepodařilo nahrát.

Respondent č. 4: Muž ve věku 26 let. Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na historii, v rozhovoru se k ní často obrací. Pracuje jako produkční. Atmosféru rozhovoru hodně ovlivnilo to, že tazatel a výzkumník jsou bývalí spolužáci ze základní školy, proto probíhal ve velmi neformální a uvolněné atmosféře. Rozsahem je rozhovor nejdelší ze všech. Respondent si myslí, že se na FB již nevrátí.

Respondentka č. 5: Žena ve věku 24 let, vysokoškolská studentka. Studuje portugalštinu a hodně cestuje. Rozhovor probíhal ve velmi příjemném duchu, ochota respondentky se „zapovídat“ i přes stanovený čas. Na FB se zatím nevrátila, ale do budoucna to nevylučuje. Bohužel rozhovor se nepodařilo nahrát.

Respondent č. 6: Muž ve věku 26 let, specialista projektového řízení. Dokončuje studium na jaderné fakultě ČVUT. Ve volném čase doučuje matematiku, která je jeho koníčkem. K rozhovoru přistupoval velmi otevřeně, v osobních otázkách, a zároveň analyticky věcně – rozhovor měl dobrý spád. Na FB je opět zpět. Rozhovor se bohužel nepodařilo nahrát.

Respondentka č. 7: Žena ve věku 22 let, studentka filozofie médií na FHS UK. Doučuje angličtinu a pracuje jako instruktorka aerobiku. Tazatelka k výzkumu ochotně přistoupila, protože sama nedávno dopsala bakalářskou diplomovou práci. Otevřeně se pouštěla do kritické sebereflexe svého vztahu k FB, jejímu projevu ale nechyběl humor, takže rozhovor plynul ve velmi odlehčené atmosféře. Na FB se nevrátila a ani to neplánuje.

Respondent č. 8: Muž ve věku 22 let, studuje anglistiku a psychologii na MU. Přestože byl poměrně překvapen oslovením pro účast ve výzkumu – vytipován neznámými studentskými kolegyněmi – přijal a rozhovorem přispěl. Nabídl neobvyklý vhled do problematiky a poskytl svou seminární práci na příbuzné téma jako další zdroj. Na FB se dočasně vrátil kvůli cílené kampani, ale svůj profil znovu obnovovat nehodlá.

Respondentka č. 9: Žena ve věku 31 let, odborná asistentka na MU. Pro rozhovor s ní se dvakrát nepodařilo sejít, až nakonec tazatelka vyšla proaktivně vstříc a rozhovor se zrealizoval. Vzhledem k tomu, že byla účastnice v tu dobu velmi časově vytížená, podařilo se

rozhovor „smrsknout“ na 19 minut – je tedy nejkratší z této série rozhovorů. Respondentka se striktně držela osnovy rozhovoru a byla stručná a věcná. Na FB je opět zpátky, ale počítá s občasným „vyrušením“ pro lepší sebekontrolu.

Respondent č. 10: Muž ve věku 26 let, student dějin umění na FF UK. Pracuje jako odborný průvodce v Národní galerii v Praze. Chápavý kolegiální přístup dalšího studenta. Rozhovor měl dobrý spád a podařilo se jej přirozeně rozvrhnout ve stanoveném čase. Respondent působil velmi trpělivě a po chvíli se spontánně rozpovídal. Na FB je zpátky, ale – jak říká – s novým přístupem.

Respondent č. 11: Muž ve věku 27 let, pracuje jako obchodník ve firmě provozující fitness centra. Respondenta tlačil čas, ale přesto se podařilo rozhovor dotáhnout až do konce. Tazatel poukazoval na určité negativní aspekty FB z pohledu pracovního procesu a kolize soukromého a pracovního „publika“. Je stále mimo FB, ale deaktivovaný profil zároveň považuje za dobře zálohovaná data, kam se pro ně může kdykoli vrátit.

3.7 Analýza a interpretace dat

Všechny rozhovory byly přesnou transkripcí přepsány do textové verze. Aby byla zaručena stejnorodost dat, bylo sedm rozhovorů přepsáno stejnou výzkumnicí. Pouze rozhovor s respondentem č. 8 byl přepsán jinou osobou. Do přepisovaných materiálů se nijak stylisticky nezasahovalo. Pro zachování etiky celého výzkumu se zaměnily indicie, které by mohly ohrozit anonymitu účastníků.

Ještě před začátkem samotné analýzy, autorka všechny texty důkladně pročetla. Porovnáváním mezi sebou a předpokládanými aspekty odchodů z Facebooku, se začalo s kódováním.

Základní fází výzkumu je *otevřené kódování*, kdy jsou jednotlivým fragmentům rozhovorů nadřazovány pojmy, koncepty, ke kterým odkazují. Tyto koncepty byly následně přiřazovány obecným jevům, kategoriím, které byly postupně doplňovány a neustále vzájemně porovnávány. Posledním krokem kategorizace dat je určování vlastností a proměnných těchto kategorií.

Následuje *axiální kódování*, které si klade za cíl nalézt vztahy mezi jednotlivými kategoriemi a jejich dimenzemi. Vznikne struktura příčinných vztahů a podmínek jednotlivých jevů. Vytvoří se tak obecný kontext.

V poslední fázi, při *selektivním kódování*, se kontrolou zjištěné struktury vztahů ověří její platnost, případně se definuje ústřední téma nadřazené všem kategoriím a zároveň vztahově propojeným s každou z nich.

4. EMPIRICKÁ ČÁST: OKOLNOSTI ODCHODŮ UŽIVATELŮ SÍTĚ FACEBOOK

Tato část výzkumné práce prezentuje výsledky vzešlé z analýzy rozhovorů, která hledala odpověď na otázku „*Proč lidé opouští Facebook?*“. Vzhledem k technickým potížím při pořizování rozhovorů vychází tato část pouze z dat od respondentů č. 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10 a 11.

Tím, že se sociální sítě stávají každodenní součástí životů mnoha lidí, otevírají se další a další výzkumné otázky a – jak se ukázalo – lidé jsou ochotni o této problematice živě diskutovat. Pro účely této práce se dále zaměřím na popsání všech zajímavých aspektů těchto odchodů, jejichž rámec tvoří dvě vedlejší výzkumné otázky. Po stručném shrnutí následuje podrobná analýza.

Z analýzy vyplývá, že prvotním impulsem pro počátek jakýchkoli úvah o odchodu z Facebooku je kritický moment – **racionální úvaha** - nad pozitivy a negativy této sítě, nutný krok zpět, kdy jedinec – dočasně nepohlčen v síti – kriticky reflektuje sebe a své motivace pro další aktivitu či neaktivitu v této síti.

Motivace k samotnému odchodu je potom determinována důvody, které je možné rozdělit do čtyř kategorií – **deformace osobnosti, nedostatečná možnost kontroly, nereseriozní jednání provozovatelů a prokrastinace**. Kategorii *deformace osobnosti* tvoří šest podkategorií, jejichž dílčích aspektů: **nepřirozenost, závislost, hyperkritičnost, egoistický přístup, útok na nízké pudy** a v neposlední řadě **ztráta sociální energie**. *Nedostatečná možnost kontroly* se rozkládá do čtyř nižších celků: **spamy do emailu, nežádoucí interakce,**

pocit ztráty soukromí a nepřehledné rozhraní. Vně působící kategorie – *neseriozní jednání provozovatelů* – z rozboru jednoznačně vyplývá tvořena podkategoriemi **nedostatečné zabezpečení** a **viditelnost profilů ve vyhledávačích**. Poslední kategorii tvoří *prokrastinace*, jež obsahuje podkategorii **ztráta času** a **povrchnost**. Tyto kategorie by se dále daly rozdělit na vnitřně působící elementy (deformace osobnosti, prokrastinace, nedostatečná možnost kontroly) a na vnější příčinu (neseriozní jednání provozovatelů). Žádná centrální kategorie však z těchto výsledků nevyplývá.

4.1 Prvotní impuls

Při zpracovávání rozhovorů došlo k zajímavé věci – většina respondentů jmenovala racionální úvahu jako primární část jejich rozhodování o odchodu. Nejdříve tomu nebyla přikládána velká důležitost, ale hledání kontextu mezi výslednými kategoriemi potvrdilo, že bez tohoto prvotního kroku by nejspíš nikdy z této sítě neodešli.

Pozastavení se a učinění kritického zhodnocení pravidelné aktivity, která má své výhody i nevýhody, vyžaduje určitou znalost sebe sama a nebýt do sítě mezně (fanaticky) vtažen. Jak vyplynulo z doprovodných otázek, všichni moji respondenti zřejmě nikdy nedošli do posledního stádia cyklu členství v elektronické komunitě, *Evangelist*, tak jak jej definoval Burkett. To bylo zkoumáno na základě míry aktivního zapojení v rámci funkcionalit a zda dotyční tuto síť dobrovolně rozšiřovali.

Velkou roli v této racionální rozvaze uživatelů hrají aktuální povinnosti a cíle, kterých by měl jedinec v určitém časovém horizontu dosáhnout.

Respondentka č. 9: „*Tak já jsem potřebovala dopsat dizertační práci a nebavilo mě, že tam trávím tolik času. Přesně jsem se přistihla, že se tam dívám na fotky lidí, který neznám, a sleduju to. Tak jsem si to odhlásila... (...) Pro mě to byl prostě praktický vědomej tah, že jestli to mám dopsat, tak se nemůžu rozptylovat nějakýma ptákovinami.*“

Podnětem kritičtějšího pohledu na každodenní trávení času na Facebooku může být popud zvnější, například informace z médií.

Respondent č. 8: „*Nahlodal mě článek Čermáka o těch lidech, odcházejících z FB. To mě donutilo se nad tím zamyslet. Jednou sem si prostě řek: ,Tyjo, pokud já si FB zruším, tak o*

co já vlastně přijdu? ‘ Představil jsem si ty plusy a ty minusy. Když jsem nad tím tak uvažoval, tak sem zjistil, že ten FB vlastně nemá žádnou přidanou hodnotu – jen mi to překrývá stejný typ komunikace jako SMS a volání, což můžu udělat na FB, ale stejně tak bez FB můžu někomu napsat SMSku. ‘

Velkou váhu přikládají respondenti přirozeně také slovu “osvíceného“ kamaráda.

Respondent č. 4: *„Kecal bych a nebudu machrovat, že jsem na to přišel úplně sám. Myslím, že mě v tom trochu ovlivnil kamarád – zabývá se IT – který mě na to upozornil. Trošku jsem se nad tím taky zamyslel. On mně to nijak nenutil, jen řekl stroze: ‚Hale, je to sračka,‘ ani to nerozváděl. Já sem o tom spíš začal sám přemýšlet. A někdy kolem tý zimy – prosinec, leden – nastal ten zlom, že prostě já na tom začal hledat mouchy.‘*

Někteří respondenti jsou natolik sebe-uvědomělí, či z profesních nebo studijních důvodů do problematiky silně vtaženi, že do zpětné racionalizace jejich odchodu probleskují prvky expertního vědění.

Respondentka č. 7: *„A za třetí, to byl takový ten způsob toho, na čem to je vlastně všechno postavený, jakým způsobem to funguje. Když už jsem se tak nějak vnitřně srovnala s tím, že já teda z tohotohle odstupuju, já k tomuhle nepatřím, tak v tu chvíli to začneš kriticky hodnotit, ti to dovolí, protože už do toho nejsi tolik vtažená. Tak jakoby ten krok zpátky najednou, to kritický hodnocení.‘*

4.2 Motivace k odchodu

Analýza ukázala, že racionálním zvážením pozitiv a negativ své součinnosti na Facebooku, získali účastníci potřebný nadhled, aby byli schopni identifikovat motivy, jež je posléze dovedli ke zrušení svých profilů. Tyto motivy shrnuje autorka, za pomoci *grounded theory*, do čtyř ústředních kategorií, jimž se podrobněji věnují následující pododdíly.

4.2.1 Deformace osobnosti

Tato kategorie referuje ke znepokojivým změnám osobnosti, vnímané účastníky výzkumu. Míra takovéto sebereflexe je překvapivým zjištěním. Příčinnou souvislost s určitými změnami v chování dokládají teorie zmíněné v části 2.2 Specifika on-line komunikace (srv. Walther, 1996; Vybíral, 2000; Divínová, 2005). Nakolik ale tyto změny dokáží reflektovat samotní

uživatelé, se zatím nezdůrazňovalo. Někteří respondenti dokonce popisují vyloženě nepříjemné pocity, které při vyplutí svých negativních vlastností, měli.

Respondentka č. 7: „*A pak prostě se strašně přistihuješ při tom, že tě to strašně svádí k nějakému hodnocení a to mě štválo, že k tomu tíhla moje osobnost, že prostě já jsem taková. Tak jsem se snažila právě odejít, aby to pomohlo mně osobně. (...) Když jsem tam pak začala pozorovat kamarády fakt jako nějaký ještěřky na pískovišti, tak to byl fakt hnus. Takže mě to jakoby naštválo, že jsem spadla do nějakého módu bulvarizace a hodnocení těch kamarádů. Víš co, štvě mě vůbec, že jsem taková byla, tak jsem si řekla, že se od toho odtrhnu a zlepším si charakter.*“

Následuje výčet jednotlivých aspektů, popsanych respondenty, které označují jako pocítění deformace osobnosti.

4.2.1.1 Nepřirozenost

Nepřirozenost bývá, v souvislosti s digitálními médii, často zaměňována téměř za synonymum neosobnosti, což je trochu zavádějící. O tom, co je přirozené a nepřirozené, rozhodují sociální normy a pravidla dané společností. Pokud je nové prostředí označováno jako „nepřirozené“, znamená to, že společenští aktéři se na něj ještě neadaptovali.

Respondenti popisují problém s nepřirozeností interakce na Facebooku, především jako absenci socializace offline a určitý společenský hendikep.

Respondent č. 4: „*Samozřejmě nejdřív to bylo takový to: 'To je pecka! Já můžu sedět doma a bavit se úplně s každým. O každým vim, kde kdo byl... a já jsem hrozně furt zapojenej! Z obýváku se zapojuju se všema těma sto dvaceti kamarádama. To je jako když sedím v hospodě se všema těma lidma.' Protože pak najednou si uvědomíš, že to není úplně přirozený. Že je to vlastně naprosto proti přírodě. A v jednu chvíli mě to už začalo rozčilovat.*“

Tento jev může znamenat dvě věci: Za prvé, že si společnost na nová prostředí nových médií ještě nezvykla natolik, aby je vnímala jako přirozenou součást života (a vývojáře těchto sociálních platforem tedy ještě čeká daleká cesta k propracování dokonalejší sítě), anebo je Facebook a sociální síť jeho typu pouze slepou větví, vývojovým stádiem, které bude nahrazeno jiným digitálním sociálním prostředím.

Někteří respondenti zmiňují nepřírozenost interakce na Facebooku v souvislosti s asynchronní komunikací, která tam v rámci všech nástrojů převládá.

Respondent č. 4: *“Takže jsem si postupem času prostě uvědomil, že sedím každý den na prdeli sám doma. A že veškerý interakce jsou zprostředkovány skrz nějakou obrazovku, přes nějakou techniku prostě, a že tam vůbec nefunguje ten lidskej element, ani ta energie, ani to fyzično, ani ten osobní náboj. Nic takovýho. Je to prostě fiktivní realita – v uvozovkách – za monitorem, která se tam někde promítá. Každý si vždycky může rozmyslet, co tam dá – nikdo nemusí reagovat hned obratem. Je tam hodně přetvářky od těch lidí, hodně sebekontroly...”*

Někdy takové prostředí může v bývalých uživateliích vzbuzovat až prvky určité totality.

Respondentka č. 7: *“No, ale hlavně totalitní v tom, jakým způsobem tebou nevědomě navádí k určitému způsobu komunikace. Protože ono ti to už vlastně dává možnosti, jakým způsobem komunikovat, tudíž vono ti už předem vytváří scénáře a jsou dobře vypočítané ty možnosti. Takže ti to ten scénář komunikace vypočítá. V tom totality určitě je, protože ty máš ze začátku hroznou radost z toho, kolik ti to dává možnosti. Jenomže ono ti to dává tolik možnosti, kolik je scénářů, a ty jsou vždycky omezený. Z začátku vidíš, že je super, že můžu dělat tohle a tamto, že to můžu využít třeba k rozesílání těch pozvánek nebo dělání kvízů, ale ve finále mě to nechá prostě jenom tady za tou stěnou toho chladu.”*

4.2.1.2 Závislost

Stejně tak jako surfování na internetu, hraní počítačových her nebo členství v náboženské sektě, i činnost na Facebooku vykazuje určité prvky behaviorální závislosti tak, jak ji definoval Griffiths (viz Divínová: 75).

Většina respondentů zmiňuje nechuť být na této službě závislý, jako jeden z důvodů svého odchodu. Někteří popisují zjištění své závislosti až v momentě „odvykací kúry“ po svém odchodu.

Respondentka č. 9: *„Bylo legrační, když člověk zjistí, jak to má zautomatizovaný. To trvalo třeba dva týdny, než mě to přešlo... automaticky jsem se snažila otevřít tu schránku, ale*

tím, že jsem to deaktivovala, tak jsem vymazala taky všechny hesla, takže to bylo jako komplikovanější. No, a po nějaký době... ta odvykací kúra prostě chvíli trvá.“

Výzkumník: „**Takže vám to chvíli chybělo.**“

Respondentka č.9: „*To není tak, že by mi to chybělo, ale to je úplně podvědomý reflex, když otevíráte ty okna ráno. Jsem vždycky naběhla na FB, a teď jsem tam viděla, že tam je to uživatelský jméno, není tam to heslo, tak jsem si řekla: ‚Jasně, deaktivováno. Vypnout!‘“*

Výzkumník: „**Takže jste se ještě tak trochu trýznila tím, že tam to FB okno jako bylo...**“

Respondentka č.9: „*To nebylo trýznění! To je v tom, že zjistíte, že to děláte podvědomě a že, i když si to deaktivujete, tak to stejně máte ten návyk tam jít. Že to je úplně jako na automatickém pilotu, což je určitá závislost.“*

4.2.1.3 Hyperkritičnost

Dle Akademického slovníku cizích slov je hyperkriticizmus „*sklon k častému a upřílišnému kritizování, přehnaný kriticizmus, přehnaná kritičnost.*“

Tato negativní vlastnost nebyla samotnými respondenty tolik vnímána. Dalo by se hovořit o hyperkritičnosti vědomé a nevědomé. Respondenti se často vyjadřovali bezděky hyperkriticky o ostatních uživateli Facebooku, které měli připojené do své sítě. I když se tedy koncept hyperkritičnosti ve výpovědích potvrdil, respondenti ho nereflektovali tolik jako například závislost. Jedna výjimka se ale našla.

Respondentka č. 7: „*Že jsem začala ty lidi prostě strašně hodnotit, jak jsem toho věděla o nich najednou tolik. Mně to začalo fakt vadit, protože já je začala fakt jako ošklivě hodnotit. Najednou jsem si to uvědomila a myslím, že je dobrý mít ty kamarády, protože se s nima vidíš v určitéj čas a nejseš s nima furt. (...) Hlavně je to celý hrozně odkontextovaný. Strašně, že jo. No, takže je to vždycky takový echo něčeho. Ty to bereš jako nějaký primární zdroj, nedodáš si tam kontextualitu, a ta informace se ti úplně roztrhá... Je to hodně smutný v tom, že já jsem pak začala hodnotit ty informace a svým způsobem jsem si třeba říkala: ‘Ježiš, vona sem dává úplně všechno, no to je trapný! To já bych sem nikdy nedala!’“*

Tento hyperkritický přístup ke svému okolí v prostředí Facebooku, bychom mohli vysvětlit za pomoci teoretických konceptů týkajících se uvědomění sebe sama v elektronické komunikaci (viz kap. 2.2.3 Vnímání sebe sama). Dle Mathesona a Zanny při on-line komunikaci jedinec neuvažuje tolik o tom, jak působí na ostatní, ale vlivem převahy komponenty vnějšího sebepojetí, je zcela pohlcen vlastní představou sebe sama.

Respondent č. 4: *“Jsem si myslel, že si tam prostě založíš profil, dáš si tam fotky a můžeš komunikovat s lidma, co jsem jako pochopil, ale od nás jsem nikoho neznal, kdo to má. Tím pádem jsem tam měl jenom asi čtyři kamarády a navíc tam byla holka, kterou jsem úplně jako nemusel, která tam furt ládovala fotky a různě opruzovala s různějma věcmi. Tak to už bylo takový první varování!”*

Analogickým vysvětlením, vycházejícím z Goffmanovy představy skutečných a falešných hereckých výkonů, by mohla být určitá paranoidní předpojatost hyperkritických uživatelů Facebooku. Jinými slovy: s očekáváním přetvářky v tomto “nepřirozeném” prostředí a falešné a lstivé strategie okolních performerů, je pozorovatel hodnotí o to kritičtěji.

4.2.1.4 Egoistický přístup

Jak říká Castells, sítě jsou založené na egocentrickém principu. Již Durkheim v této vlastní autonomitě jednotek, v rámci síťové organizace, viděl možný spor, stejně tak i Pareto (viz kap. 2.1 Sociální sítě). V rámci teoretických konceptů o specifikách online komunikace má tento egoistický přístup rysy disinhibice, budování image i sebepojetí a je stále aktuálním předmětem zkoumání v rámci počítačově zprostředkované komunikace (Walther, 1996; Watt, Lea a Spears, 2002).

Matheson a Zanna, svým dvoukomponentovým pojetím vnímání sebe sama při online interakci, možná nastínili vysvětlení tohoto popisovaného „skrytého egoismu“ v online interakci. Dle nich je jedincovo pojetí sebe sama ovládáno více svou vnitřní komponentou, která zastupuje jeho vnitřní zájmy (Matheson a Zanna, 1988).

V rámci výzkumu motivů odchodů z online sítě Facebook, se egoistický princip vymezuje opačným směrem. Jedním z popudů k opuštění této sítě je totiž potřeba určité exkluzivity, vyloučenosti ze společenského produktu, jež tvoří hlavní proud. Jedná se o

podružný motiv, ale pro většinu respondentů se zdál být atraktivní alternativou vůči setrvání na Facebooku.

Respondent č. 8: „*Jediné, o co vlastně přijdu, budou Evants, když se konají nějaké akce, ty pozvánky, ale pak jsem si řek, že pokud to jsou moji kámoši, tak mi snad řeknou, když se bude něco konat. Ptal jsem se, jestli na tom musím být závislý jako všichni? Když na tom oni jedou, tak jestli musím taky. (...) A egoistický důvod je, že to bude výlučné. Všichni se na FB přidávají, tak já z něho odejdu. Už není „in“ se na FB přidávat, ale odcházet.*“

Jiný respondent přiznává, že mu po jeho odchodu sice dočasně lichotil pocit výlučnosti, ale že byl velmi pomíjivý. Nedokázal vykompenzovat pocit ztráty společenského kontaktu a pocitu vyloučenosti z určité společenské sféry.

Respondent č. 10: „*Já jsem v tom byl mimo. Takže takový ten pocit, že jsem výjimečný, protože jsem se na to vykašlal, tak ten velmi rychle opadl a asi i tohleto hrálo roli. Jsem si říkal, že se na to můžu vykašlat, že prostě ten internet na koleji stejně mít nebudu, takže ten hlavní důvod – to znamená ta ztráta toho času – tolik nehrozí.*“

Domnívám se, že ego hraje také největší roli v charakteristickém „grand finale“, závěrečném projevu v uživatelském profilu, strhávajícím pozornost okolí před definitivním ukončením působnosti na této síti. Podobám tohoto **grand finale** se budu podrobněji věnovat níže, v kapitole 4.4.2.

4.2.1.5 Pudovost

Tato podkategorie propojuje všechny výše zmíněné aspekty deformace osobnosti tak, jak je respondenty vnímána. Nejvýrazněji souvisí s faktorem závislosti. Všichni respondenti popisují určitou míru závislosti, ale příliš se nad ní nepozastavují. Jak popisuje respondentka č. 9, každodenní přihlášení se do sítě se postupně stává nevědomě zautomatizovaným úkonem (viz s. 35-36).

Facebook a podobné služby, jak se domnívám, vzbuzuje zvědavost podobného typu, jako například zpravodajství. Toto nutkání připojit se by se dalo vyložit dle Raymonda Williamse, jako touhu připojit se ke sdílenému univerzu vyprávění, jež bylo tradičně zprostředkováno tváří v tvář, ale nyní je sdílíme skrz technologicky mediované komunikáty

(Williams, 1974). Jiný úhel pohledu, patrný z výpovědí účastníků, přirovnává Facebook k „domácímu bulváru“, týkajícího se účastníkovy nejbližšího okolí. Od představy hlavní stránky Facebooku jako titulky bulvárového tabloidu vede další indicie k pozorovateli typu „paparazzi“, jež z pohodlí svého domova přes počítač, do značné míry „pod lupou“, sleduje dění kolem.

Respondent č. 1: *„Já pracuji doma, já jsem na volný noze. Koneckonců i na tom FB a právě na tom Twitteru se mně líbí, že je to trochu jako společnost. Tam máte otevřený okýnko na ty obrazovce takhle v rohu a tam jsou nějakí lidé a oni spolu jako trochu mluví a vy se do toho můžete zapojit. Já tomu říkám šum ve vedlejším pokoji. A můžete si zavřít dveře – a oni vás neruší – anebo je můžete otevřít anebo můžete vstoupit a zapojit se na chvíli do diskuse a pak zase zmizet. Je to dost asociální v podstatě, protože to umožňuje provozovat společenský styk zadarmo. Bez té ceny, který je člověk normálně nucen zaplatit.“*

Někteří respondenti v této souvislosti zmiňují jev šmíráctví, *voyeurismus*. Mají pocit, že princip, na kterém Facebook funguje z nich dělá nedobrovolné voyeurů. Nikoli ve smyslu sexuální úchylinky, ale ve smyslu, že je jim najednou tolik informací odhalováno o lidech připojených do jejich sítí. Toto rozčarování může být spojeno i s nežádoucími interakcemi v síti, o nichž bude řeč v souvislosti s kategorií v části 4.3.2 Nedostatečná možnost kontroly.

Respondent č. 4: *„Je to, jak říkám, kvantita na úkor kvality, v každém případě. A jak víme, lepší je ta kvalita. A vlastně ty se, aniž bys chtěla, na základě toho skrytého pudu toho voyeurismu, neustále dozvídáš o lidech, který tě ale v podstatě vůbec nezajímají. ‚Tak proč jsem se s ním nekamarádil na základce?‘ Asi to mělo nějaký důvod, asi jsme si nepadli do oka. Tenhle člověk mi zřejmě asi v životě nic dobrého nepřinese nebo mě o nic neobohatí a proto jsem ho zanechal v tom proudu času... A teď si tady prohlížím jeho fotky, čtu si jeho statusy, vím, co dělal včera...“*

Uživatelé v souvislosti s tím prochází postupně fázemi objevování – nadšení – aktivního používání a rozčarování (někteří respondenti hovoří explicitně až o pocitu „zhnusení“), které může následovat odchod ze sítě.

Respondentka č. 7: *„A naopak jindy sem úplně lačně čekala na to, co ten člověk tam dá, co dělal, jak se mu něco vyvedlo, něco pikantního a tak. V posledních dnech předtím, než jsem s tím skončila, jsem se rozhodla, že tam přestanu přispívat a že se budu jenom bavit tím,*

jak se ty lidi, který hodně dobře znám, kamarádi, jakým způsobem se profilují, jak se tam utvářej. No, a to mi ve finále přišlo taky úplně hnusný, tak jsem se odhlásila.

4.2.1.6 Ztráta sociální energie

Sociální energie, jejíž úbytek popisují respondenti, souvisí s výše zmiňovanými koncepty, především s nepřírozeností a egoistickým přístupem. Nepřírozenost prostředí na Facebooku bývá dávána do kontextu ztráty sociální energie nejčastěji. Z rozhovorů vyplývá, že ztráta sociální energie je míněna jako úsilí, energie a čas, potřebný pro navazování smysluplných sociálních vztahů (partner, zaměstnání, studium). Z pohledu těchto lidí může sice intenzivní činnost na sociálních sítích do určité míry kompenzovat některé hendikepy (stydlivost, koktání, červenání) patrné při FtF komunikaci, ale ve výsledku jedince spíše blokuje ve zdravém sociálním vývoji. O tomto jevu se ve své výpovědi rozmluvil nejvíce respondent č. 4, jež ho také velmi výstižně popsal.

Respondent č. 4: *„To jsou lidi, kterým – aniž by si to člověk uvědomoval – věnuješ spoustu své energie a času. Ale já jim tu energii nechci věnovat! Já ji chci věnovat lidem, který uznám za vhodný, který si to nějak zasloužej. I když to zní blbě.“*

Výzkumník: **„Když máte nějakou společnou historii, společný zážitky...“**

Respondent č. 4: *„Protože každý člověk má určitý množství energie, kterou má v tom šuplíčku pro nějakou interakci s ostatními lidmi. A tuhle energii, která má být věnovaná třeba tomu, abych si našel holku, třeba. Nebo kamaráda nebo, já nevím, spolupracovníka nebo třeba budu chtít založit firmu, tak nějakýho obchodního partnera. Prostě lidi, kteří mi jsou schopni něco dát. Tak on pak vypálí z tohoto zásobníku tu energii na těchhle lidech, který nepotřebuje a vlastně je vůbec ani nechce vídat.“*

Z dalšího kontextu výpovědi respondenta č. 4 plyne, že pocit ztráty sociální energie prožívá nejsilněji člověk, jehož etapa intenzivní činnosti na Facebooku – jeho pohlcení jím ve fázi nadšení – překrývá období, kdy jeho sociální situace jinak není pro něj uspokojivá (krátce po rozchodu s partnerkou).

Respondent č. 4: *„A zároveň ještě – a to je zároveň takovej spíš osobnější aspekt věci – jsem se v tom roce rozešel po třech letech s holkou a tím pádem jsem se cítil takovej*

osamocenej. Takže jsem si i podvědomě říkal – samozřejmě, že jsem to nikomu neřek – že s čím víc lidma se budu stýkat /přes FB/, tak tím víc budu mít možností seznámit se s nějakou holkou, kterou jsem třeba dlouho neviděl a nějak s ní hodím řeč a třeba z toho něco bude.“

Paradoxně tedy hovoří proti domněnkám, že online interakce by mohla pomoci nepřiznivě životní období překonat nebo ho dokonce vyřešit (např. navázáním vztahu za pomoci Facebooku).

Respondent č. 4: *„Ten stydlivej kluk, kterej má problémy se socializací, a že mu má FB pomoci, aby se nestyděl, tak ten nakonec zjistí, že má strašně moc kamarádů na FB, ale se kterejma se baví právě jenom na tom FB. Ale furt mi něco chybí! Furt jsem vlastně nešťastnej, holku furt nemám a kamarády vlastně taky ne... a furt vlastně nic nedělám. Vždyť mi to vůbec nic nedává a já se tady točím na mrtvém bodě. Takže ty prostě jako – jo, dobrý, tahle je online – píšeš si třeba s pěti holkama najednou, ale ve finále, jakmile uděláš krok napřed a chceš se sejít, tak už to zase vyzní blbě. Ale když nemáš možnost, nemáš FB a máš mobilní telefon, tak je mnohem přirozenější napsat, že jsi někde ve městě a jestli nechce přijet... a hned je to o tisíc procent dál než z toho obýváku, aniž by si to člověk uvědomoval.“*

Respondent č. 1 má opačný přístup a využívá možnosti socializace v rámci sociálních médií s vědomím té výhody, že nemusí vydávat stejnou sociální energii jako při stejně intenzivní interakci v reálu.

Respondent č. 1: *„Já pracuji doma, já jsem na volný noze. Koneckonců i na tom FB a právě na tom Twitteru se mně líbí, že je to trochu jako společnost. Tam máte otevřený okýnko na tý obrazovce takhle v rohu a tam jsou nějakí lidé a oni spolu jako trochu mluví a vy se do toho můžete zapojit. Já tomu říkám šum ve vedlejším pokoji. A můžete si zavřít dveře – a oni vás nerušej – anebo je můžete otevřít anebo můžete vstoupit a zapojit se na chvíli do diskuse a pak zase zmizet. Je to dost asociální v podstatě, protože to umožňuje provozovat společenský styk zadarmo. Bez té ceny, který je člověk normálně nucen zaplatit.“*

Protože respondent č. 1 jako jediný vnímá celkový princip online socializace v online sociálních sítích takto pozitivně, obrací pozornost směrem k tomu, co tohoto respondenta od ostatních odlišuje. Vzhledem k ostatním reáliím, může tedy ve vnímání přínosu či naopak ztráty v online socializaci, hrát roli především věk a životní zkušenost a celková životní „zakotvenost“.

4.2.2 Nedostatečná možnost kontroly

Zkoumáme-li jev odchodů z relativně nové online mediální platformy, je třeba do výzkumu zahrnout i hledisko uživatelské funkčnosti. Protože jeden z předpokládaných důvodů k odchodu se dotýkal problémů s funkcionalitami Facebooku, začlenila jsem do rozhovorů i otázky týkající se využívaných funkcionalit a jejich osvojení.

Účastníci si měli rozpomenout na všechny funkce, které na Facebooku používali, a seřadit je na škále podle frekvence. Z výsledků vychází, že všichni respondenti si osvojili nové prostředí a v různé míře využívali všechny základní nástroje (podrobněji v kapitole 4.4 Okolnosti odchodů). Lišili se proaktivitou nebo pasivním přístupem, ale obecně se míra aktivity vyvíjela v čase. Jeden z dotazovaných přísně odděloval čas trávený online a offline – pro pozvánky a osobní kontakt volil vždy jiný mediatyp. Nikdo z dotazovaných neumí programovat či nějak vnitřně zasahovat do struktury stránek, což by hrálo ve zkoumání uživatelské znalosti velkou roli.

Následuje podrobný popis všech podřazených aspektů této kategorie.

4.2.2.1 Spamy

Většina respondentů z hlediska funkcionalit hodnotila negativně zasílání spamových emailových oznámení, což je vlastnost, kterou má Facebook defaultně nastavenou pro každou feature či přidanou Aplikaci. Toto se dá v nastavení uživatelského profilu upravit na zasílání oznámení pouze určitého typu či úplně zrušit. Protože zorientování se v novém uživatelském rozhraní trvá nějakou dobu, přinesla tato automaticky nastavená vlastnost pocit zmatení a ztráty kontroly nad svým účtem některým respondentům.

Otázka: „***Je na FB nějaká funkce, která tě vyloženě štve?***“

Respondent č. 11: „*Vadilo mi, že mě furt někdo zval do nějakých skupin a to už bylo tak nehorázný... a ještě, jak to bylo propojený s tím emailem, tak ti prostě chodí... Jakmile se staneš členem nějaký skupiny, tak ti chodí... Teda, já teď přesně nevím, jak to bylo. Ale jakmile si tě někdo vyžádal, aby ses přihlásil do nějaké skupiny, tak ti chodilo upozornění. Tak to byla jedna věc, že se ti to pak hromadilo v tom mailu.*“

Respondent č. 10: „*No, já než jsem zjistil, že lze zakázat, aby mi FB posílal upozornění na mail, tak mě to dost štválo. Jako dvacet emailů denně s odpuštěním o hovně... Jinak nemůžu říct, že by mě některá z těch aplikací jako vyloženě štvála.*“

Vyskytl se také případ, že z respondentova účtu bez jeho vědomí odcházely pozvánky nebo upozornění do emailů jeho známých, kteří na Facebooku účty založené neměli. Je pravděpodobné, že si respondent tuto možnost nevědomky sám spustil, ale to pouze dokládá problematičnost porozumění ovládání této služby.

Otázka: „***Na jak dlouho jsi tehdy přestal používat FB a jak to vlastně všechno proběhlo?***“

Respondent č. 2: „*Já myslím, že to bylo právě tak přibližně necelej rok. (...) A ten důvod byl, že tam docházelo k posílání zpráv několika lidí v mém okruhu... Já dám příklad: Je nějaký společný kamarád, který není na FB, a někdo v té síti poukáže na to, že je to náš společný kamarád a nějakým způsobem ten FB – já jsem to tam právě hledal v těch nastaveních... už jenom, když ten jedinec nějakým způsobem ukáže, že je to náš společný kamarád, tak docházelo bohužel k tomu, že ode mě vycházeli pozvánky tomu našemu společnému kamarádovi. Nevím, jak je to možný, ale i když nebyl registrovaný na FB, tak mu to chodilo do mailu a tudíž byl bombardován zprávami tohoto typu.*“

Pro tohoto respondenta byla tato obtíž hlavním důvodem k jeho odchodu, protože nechtěl obtěžovat své okolí těmito spamy.

4.2.2.2 Nežádoucí interakce

I když je to svým způsobem paradox, protože Facebook podmiňuje propojení dvou entit oboustranným souhlasem, přesto je jedním z popisovaných problémů nedostatečné možnosti kontroly i přítomnost nežádoucích interakcí.

Již Goffman popsal potřebu různých druhů představení, módů jednání pro odlišná publika, jež jsou jedincovou každodenní realitou. Respondenti však nevnímají problém kolize různých svých publik na Facebooku tolik, jak jsem předpokládala. Problém nežádoucích reakcí plyne spíše z osobního dilematu, jak moc vzdálené kontakty ještě připojit do své sítě.

Často popisují nepříjemný pocit určitého tlaku z obavy, jak bude jejich počínání okolím vnímáno.

Otázka: „*Mohl bys nějak popsat okolnosti tvého odhlášení, co tě k tomu přivedlo?*“

Respondent č. 11: „*Tak bylo to určitě víc věcí, ale pamatuju si, že mi začalo hodně vadit, že si mě chtěj přidat lidi, který znám, ale nechci s nima mít nic společného. Třeba nevím... bude to možná znít trochu sobecky. Třeba celá třída ze střední, dejme tomu. Občas se najde někdo, s kým si nerozumíš nebo tak, že jo? Pak nechci, aby si mě přidal mezi svoje kamarády. Najednou mi tam takhle viselo třeba deset žádostí o to, abych se stal jejich kamarádem.*“

Otázka: „*A teď jako co s nima, že jo? Nechceš si je přidávat, ale na druhou stranu je to takový blbý...*“

Respondent č. 11: „*Přesně tak. Na jednu stranu si je nechceš přidávat, ale na druhou děláš mrtvýho brouka...*“

Jiný respondent zcela racionálně oddůvodňuje oprávněnost pro nepřijetí přátelských žádostí od lidí, s nimiž nemá žádné pevné vazby.

Respondent č. 4: „*Protože každý člověk tak, jak jde životem, tak se setkává s dalšíma lidma. A na některý ty lidi, se kterýma nějakým způsobem vychází nebo jsou mu sympatický, tak na ty si vezme číslo nebo s těma se prostě – i bez FB – nějak stýká. Jde s nima ven nebo si zavolaj... Aniž by si to uvědomovali, tak se vyhledaj, i když se třeba rok neviděj, tak se stejně sejdou, aniž by to bylo nějak vynucený. A ty lidi přesně, se kterejma ten člověk nechce mít nic moc společného, tak je přirozeně tak jako zapomene za sebou.(...) A vlastně to má asi svůj smysl, že jo. Protože člověk nedokáže pojmout tolik lidí!*“

V momentě, kdy již spěje rozčarování k rozhodnutí z Facebooku odejít, začne být jako nežádoucí hodnocena téměř jakákoli interakce.

Respondent č. 4: „*Zrušil jsem to přesně někdy na přelomu února a března. Koncem února jsem to zrušil úplně – to jsem došel do té fáze, kdy mě tam rozčiloval každý druhý člověk. Potom jsem začal odebírat přátele – tím to začalo. Už jsem tam ani nesnižoval tu důležitost – prostě jsem ho vymazal. Ale on se o tom nedozví, což je dobrý. Prostě najednou zmizíš z jeho přátel. A takhle jsem začal zužovat ten okruh...*“

4.2.2.3 Ztráta soukromí

Otázka ochrany soukromých dat je v poslední době jedním z nejostřeji sledovaných témat, proto není překvapivé, že je téma soukromí přítomno hned ve dvou výsledných kategoriích.

Na jedné straně jsou zde oficiálně stanovené podmínky společnosti Facebook Inc., jejichž odsouhlasení je podmínkou registrace, celková politika společnosti a rozhodnutí, jež činí v reakci na veřejnost a nové technologické inovace. Tyto aspekty tvoří samostatnou kategorii a budu se jí blíže věnovat v kapitole 4.3.3.

Druhým aspektem je subjektivně vnímaný pocit ztráty soukromí očima uživatelů. Tento pocit vychází z empirie každodenního využívání Facebooku a vzhledu do principu, na kterém celý systém funguje. Respondenti tento jev popisují jako neustálý stav mírné paranoie.

Respondent č. 4: „*Za druhý jsem si uvědomil, že jsem taky tak trochu zvýšená paranoia. Neříkám, že vyloženě, ale že třeba někde sedíš a říkáš si: ‚Ty jo, co já sem to tam včera vyvěsil za fotky? Nebylo to blbý? Vždyť já jsem tam byl opilej!‘ a navíc tě může někdo nafotit, a okamžitě to tam natáhne a označí tě – natagguje tě. (...) Najednou sem z toho začal bejt takovej nervózní.*“

Velké obavy popisují respondenti v souvislosti s možným zneužitím dat z jejich deaktivovaných profilů samotnou korporací.

Otázka: „*Co myslíš, že ten tvůj deaktivovanej profil? Myslíš si, že tam ještě někde je? Třeba v nějakém archivu...*“

Respondentka č. 7: „*Hale, já jsem si za pár tejdnu udělala to, že jsem si zadala své jméno do Googlu a vyjely mi tam FB profily nějakých dvou mých jmenovkyň. Takže jsem si udělala takovou kontrolu. To víš, že jsem si udělala. Ale hrozně mě to – úplně neuvěřitelně – štve ta představa těch dat. Že to někde je v té knihovně prostě. A to mě úplně drásá!*“

Tato představa je značně ovlivněna médii, veřejnými diskusemi a diskusemi mezi uživateli obecně, díky čemuž se dostal do povědomí veřejnosti jako podezřelá instituce (viz následující kapitola). Někteří respondenti v reakci na to věnují úzkostlivou pozornost péči, aby za sebou na Facebooku „zametli všechny stopy“.

Otázka č. 10: „*Mohl bys mi popsat, jak probíhal proces toho odhlašování?*“

Respondent č. 10: (...) „Já jsem totiž zjistil, že ten prodil nejde zrušit, že to jde jenom jako deaktivovat a že ty, když to chceš zrušit – nevím, jak je to teďka – musíš napsat komusi do té jejich firmy.(...) Takže já jsem to udělal tak, že jsem jednak vymazal všechny ty svoje viditelné stopy po sobě, to znamená všechno jako ze Zdi, všechny moje označení na fotkách, všechna členství... (...) Nicméně, že se znám, a aby mě nenapadlo se tam znovu přihlásit... (...) tak jsem si vytvořil novou emailovou adresu, celý ten profil jsem převed na ten nový email, deaktivoval jsem ten profil a pak jsem zrušil tu emailovou adresu, aby to teda bylo totál.“

Těmto velmi vyhraněným přístupům k odchodu z Facebooku se více věnuje kapitola 4.4.2 „Grand Finale“.

4.2.2.4 Nepřehledné rozhraní

Jedním z významných aspektů pocitu ovladatelnosti a bezpečnosti nového interaktivního prostředí je uživatelská funkčnost, jak již bylo řečeno v úvodu. Uživatel se ke všem nástrojům a funkcionalitám dostává přes uživatelské rozhraní – *interface* - u něhož hraje hlavní roli přehlednost a intuitivnost ovládání. Zajistit optimální uživatelský komfort a přehlednost takto složité aplikace je obtížné a zpětná vazba od uživatelů je nezbytná. Tím spíše, pokud nepřehlednost služby hraje určitou roli v rozhodnutí se k jejímu opuštění.

Otázka: „**Bylo to tím důvodem, proč jste chtěl ten FB účet zrušit? Nebo co bylo tím hlavní důvodem?**“

Respondent č. 1: „Hlavním důvodem bylo to, že se mi nějak nelíbilo uspořádání toho FB, jak funguje. Připadalo mi to nepřehledný a taky se mi zdálo, že se tam dějí věci, které mě nezajímaly.“

Ve srovnání s konkurenčními sociálními platformami, jsou nejdříve z hlediska přehlednosti upřednostňovány konkurenční služby, ale při druhém pohledu dochází respondenti k závěru, že v šíři nabízených funkcionalit se Facebooku nevyrovnají.

Respondent č.1: „Proto mi ten Twitter připadá lákavější, protože je mnohem kompaktnější. Tam se neztratíte. Je to menší, jednodušší, kompaktnější, sevřenější... Má to vlastně velice omezenou funkcionalitu, skoro nulovou, ve srovnání s tím FB...“

Někteří mají větší obavy z toho, co jim nepochopením aplikace, mohou způsobit ostatní, protože obecně nepanuje o přehlednosti Facebooku valné mínění. Bojí se hlavně zásahu do soukromí.

Respondent č. 4: „*A nehledě na to, tak spousta holek, co neumí třeba tolik spolupracovat s počítačem, si třeba hned neuvědomí anebo neví, že když někomu napíšeš na Zed', tak to hned vidí všichni ostatní. Ale zároveň – co si budu vykládat – ten FB není moc přehlednej. A prostě to nacpou na Zed' – no, a průser, že jo! A ty seš z toho nervózní, máš blbej pocit, ale vlastně nevíš z čeho. Protože tam je hrozně moc lidí, který o tobě věděj hodně, a ty nechceš, aby ten o tobě věděl to a to. A najednou mě to fakt docela stísňovalo.*“

4.2.3 Neseriózní jednání provozovatelů

Další výsledná kategorie slučuje veškeré pochyby a podezření, která budí v uživatelích Facebooku oficiální vystupování jeho provozovatele, korporace Facebook Inc. Otázkou je, do jaké míry tuto „paranoii“ o praktikách správců, ne nepodobnou vizi „velkého bratra“, podnítily média a veřejné diskuse, a nakolik je podmíněna iracionálním pocitem nebezpečí z neznámého. Každopádně byly ale tyto rysy mezi odchozími natolik výrazné, že vytvořily jeden z hlavních proudů motivací k odchodu.

Další rovinou zde může být i určitá národnostní bariéra. Facebook, Inc. je americká společnost operující především v USA. Má sice zastoupení v dalších významných regionech, ale v České republice ji zastupuje pouze externí agentura, která nemá na starosti public relations ani veřejnou osvětu, ale má na starosti pouze prodej reklamy. Myslím, že v českých médiích chybí osobnost, mediální reprezentant společnosti, který by komunikoval s českou veřejností a vyvažoval konspirační teorie, které se šíří médii.

Otázka: „Mohl bys popsat ty okolnosti, které tě nakonec přivedli k odchodu z FB?“

Respondent č. 10: (...) „*Další věc byla ta, že jsem si samozřejmě až za několik měsíců přečetl ty licenční podmínky a mě strašně naštválo, že taková ta pasáž, že co si tam člověk o sobě zveřejní, tak že na to mají práva ti správci toho serveru, tak že je to v angličtině. To znamená, že člověk, který neumí anglicky, tak jako má smůlu, protože si nemůže přečíst o těchhle nejzásadnějších věcech. A to mi přišlo jako totální podraz. (...) Takovej ten velký bratr, co tě sleduje... ve chvíli, kdy jsem si uvědomil, že tam na něj kouká úplně všechno co*

dělám, všechny moje výšplechty, co jsem tam o sobě předtím jako blbec poctivě vyplnil do těch údajů. “

Hlavní aspekty této nedůvěry vůči provozovatelům rozdělují na faktory týkající se nízkého zabezpečení dat a skutečnost, že se uživatelské profily staly dohledatelnými ve vyhledávacích Google a Yahoo.

4.2.3.1 Nízké zabezpečení

Dle výpovědí účastníků, měla většina z nich pocit, že není jejich účet na Facebooku dostatečně zabezpečen. K hlavním uváděným důvodům patří obava z toho, že na uživatelský profil může proniknout někdo cizí.

Respondent č. 11: *„Přesně tak. Pak další věc, co mi vadilo, tak bylo, že se na tvůj profil může podívat úplně cizí člověk, pokud to nemáš nějak speciálně chráněný. “*

Výzkumník: **„Pokud to nemáš blokový.“**

Respondent č. 11: *„Ono vlastně i pokud to máš blokový, tak se může kdokoli podívat na tvoji fotku a na tvé přátele. “*

Tento neoprávněný „vetřelec“ může být, jak z okruhu běžných uživatelů sítě, tak zevnitř organizace Facebook, Inc.

Respondent č. 10: *„Tak jsem začal přemýšlet o tom, že někde ve Státech sedí ten tlustej zpovenej auták v zahulenym kanclíku a má tam někde složku s mým jménem a tam se to na něj všechno valí. Takovej ten velkej bratr, co tě sleduje... “*

Zajímavé je, že zarážející jev, vycházející ze střetu dvou různých feature – označování lidí na fotografiích a zachování soukromí vlastníka fotoalba - nebudí příliš velké pohoršení, ale je obecně akceptováno jako vlastnost.

Respondent č. 8: *„Nejvtipnější je, že když přítel tvého přítele ho otagguje, tak ty máš do těch fotek přístup, i když toho člověka mezi přátely nemáš. “*

Respondentka č. 9: „*Když jsem zjistila, že si prohlížím fotky lidí, které neznám, tak mě to přestalo bavit. A stejně tak jsem nechtěla, aby si kamarádi kamarádů prohlíželi mí fotky, protože mi to připadá zbytečný.*“

Spokojení uživatelé, vědomi si toho, že pokud přistoupili na (i bezpečnostní) podmínky provozovatele, nemají proti tomu co říci, vyjadřují naději, že všechna bezpečnostní rizika budoucně maximálně zredukována.

Otázka: „***Co by měl FB změnit, aby to prostředí bylo pro vás příjemnější?***“

Respondent č. 1: „*Změnit by se mělo hlavně to, aby se omezilo komerční ne využití, ale zneužití. Už se tam spamuje, už se tam vyskytují takové ty poměry těch sněhových koulí a já nevím čeho všeho. Tohle by tam mělo jít nějak líp filtrovat nebo blokovat. (...) No, bylo by dobrý, kdyby pracovali na zárukách bezpečnosti proti úniku dat. Dokud jsou uvnitř toho jejich systému a ten systém funguje tak, jak je deklarováno, tak je to vcelku v pořádku. Můžeme o tom diskutovat, ale kdo nechce na ty podmínky přistoupit, tak tam není. (...) Rád bych viděl, že peníze, které vydělávají, investují právě do této záležitosti.*“

4.2.3.2 Profily součástí vyhledávačů

V roce 2007 Facebook vytvořil formát zobrazování uživatelských profilů v nejrozšířenějším světovém vyhledávači, Google. Pokud je uživatel vyhledán přes Google dalším uživatelem Facebooku, který s ním sdílí stejnou síť, třeba i pouze regionální (Česká republika), může rozkliknout základní zobrazení profilu ve vyhledávání a dostat se na plný profil.

Tato významná změna sice médií proběhla, ale spíše specializovanými. Média ani provozovatel českou populaci o této skutečnosti dostatečně neinformovali a to v uživatelích podpořilo výsledný dojem netransparentnosti a cílené mystifikace.

Dva z respondentů uvedli zjištění této skutečnosti jako hlavní důvod k odchodu ze sítě.

Respondent č. 4: „*Poslední kapka byla, že mi někdo řekl, že si mám zkusit zadat své jméno do Googlu. Napsal jsem své jméno do Googlu a na prvním místě vyjel můj profil na FB. A když jsem na něj kliknul, tak na něm byla moje profilová fotka a nahodilá paleta mých přátelů. A i když samozřejmě nemůžeš vstoupit jen tak do tohohoprofilu, tak to je docela hustý! Bez jakýhokoli zalogování, bez jakýhokoli požádání o přátelství, se tam zobrazila moje fotka a*

lidi, se kterými se stýkám. To už mi přišlo fakt hodně přehnaný. A řekl jsem si: „A dost!“ a začal jsem hledat, jak se odtamtud dostat.“

Respondent č. 11: *„A pak taky, když si třeba vygoogluješ svoje jméno ve spojení s FB, tak vyjede hned tvoje stránka s tím, že tam je vidět asi dvacet tvých přátel. No, a to byl asi ten nejvýraznější důvod, proč jsem z toho odešel.“*

Výzkumník: *„Takže hlavní důvod byla viditelnost profilu v těch vyhledávacích?“*

Respondent č. 11: *„Jo. Protože jsem si pak právě uvědomil... Já jsem hledal v té době i zaměstnání. A prostě nějak jsem si uvědomil, že by mi to mohlo uškodit, právě když hledá člověk zaměstnání nebo tak.“*

4.2.4 Prokrastinace

Prokrastinace splnila výzkumný předpoklad a je další z výsledných kategorií. Její definice je těžko uchopitelná, proto se přidrží konceptu Petry Holbové, která se prokrastinací zabývá ve své bakalářské práci. (viz Holbová: 2010),

Pro vyjádření termínu prokrastinace v češtině užíváme například slovo odkládání nebo liknavost, dala by se charakterizovat i jako chorobné odkládání povinností na zítřek, nebo později. Odborníci z řad výzkumníků tohoto tématu popisují prokrastinaci jako *“nadměrný nesoulad mezi původním záměrem a výsledným jednáním.”*³¹

Pro účely popsání vlivu prokrastinace na odchod z Facebooku, rozdělují na rovinu ztráty času a povrchnosti. V těchto attributech ji také respondenti nejvíce popisují.

4.2.4.1 Ztráta času

Vědomí ztráty času při automatickém logování na Facebook a rozptylování se událostmi ze životů přátel, nahodilému pročítání statusů, prohlížení fotek a jejich komentářů sdílí naprosto všichni respondenti. Skoro všichni také uvádějí, že tento nástroj je nadbytečný a že

³¹ Beswick, G., & Mann, L. (1994). State orientation and procrastination. In J. Kuhl, & J. Beckmann (Eds.), *Volition and personality: Action vs. state orientation* (pp. 391-396). Toronto: Hogrefe and Huber

by se bez něj dokázali obejít. Zároveň však zmiňují prvky závislosti, která omezení používání komplikuje (viz 4.3.1.2 Závislost).

Respondent č. 4: *„Je to nějaký únik, že třeba, když máš povinnosti, tak tě to svádí je odložit dál. Protože máš před sebou jinou možnost rozptýlení, kterou máš neustále bezprostředně před sebou. (...) Zbytečně žrout času. A právě taková ta bezprostřední šance se rozptýlovat. Stačí jedno kliknutí a seš schopná se zabavit na dvě hodiny, což ti zavdává podnět k tomu, abys odkládala ty méně příjemné věci.“*

Respondentka č. 7: *„Jeden z důvodů bylo to, že jsem si uvědomila, jak strašně mi to zabírá reálný čas (...). Jako, že už jsem z toho měla takový pocit, když si uvědomíš, že se považuješ za inteligentního člověka - v rámci nějakých možností - a jsem schopná reflektovat svoje jednání, ale stejně, když přijdu domů ze školy a mám třeba hodinu a půl času, než půjdu do práce, tak já si tam sednu a tu hodinu a půl strávím tam.“*

4.2.4.2 Povrchnost

Další fází prokrastinace je to, že sice zabírá mnoho času, ale nevzniká žádný reálný výstup, žádné hodnoty či výsledky, plynoucí z této činnosti. Racionální úvaha nad tím vede u uživatelů k frustraci.

Respondent č. 8: *„Dlouho ve mně taky rostl takový ten pocit, že je ten FB prostě nadbytečný. (...) Několikrát jsem se přistihnul, že u toho bezmyšlenkovitě sedím a tupě zírám a refreshuju stránku a čumím na fotky jiných lidí, který mě vlastně ani nezajímají. Nuda, nuda, nuda...“*

Respondent č. 10: *„Protože to pustíš, a i když tam není zrovna nikdo, s kým by ses chtěla bavit, tak stejně prolejš ty stránky, všechny ty možný kraviny, co tam jsou (...) a jakoby hystericky čekáš, až se konečně někdo další napíchne a pokecáte si. Takže tohle mi vadilo s tím, že jsem si uvědomil, že místo toho, abych vytvářel nějaké smysluplné věci, tak visím na FB.“*

Respondentka č. 7 si vyzdvihuje větší povrchnost Facebooku oproti jiným komunikačním nástrojům – mobilu a emailu. Rozdíl vidí právě v absenci reálného výstupu.

„Protože když třeba strávím deset minut na mailu, kterej využívám pracovně, tak mám

rozdíl v tom, že si těch deset minut zpětně uvědomím. Protože jsem něco vykomunikovala. Vykomunikovala jsem naši schůzku, pak si to zapsala do diáře – je tam nějaký akt, kterýho se můžeš chytit a k něčemu spěje – směřuje ke schůzce. (...) Ale prostě ten FB, tam člověk nestráví patnáct minut, ale stráví tam hodinu a půl, a ta zmizela. Tam nevznikne nic faktickýho. Nic, co by se dalo uchopit a přinést do reality. “

Jedním z možných vysvětlení je, že email je, oproti Facebooku, čistě účelový komunikační nástroj. Facebook je, dle respondentů, přesycen podněty k rozptýlení pozornosti a třeba i prvotního záměru, proč se uživatel přihlásil.

Otázka: „Co tě vlastně začalo přesně štít? “

Respondent č. 4: „Začali mě rozčilovat nějaký lidi, který tam furt dávali ty statusy, který byly úplně trapný. Ale já jsem si to stejně přečet, že jo, a uvědomil sem si, že mi to žere strašně času. Že denně tam strávím třeba dvě hodiny a z toho půl hodiny si čtu statusy nebo nějaký takovýhle nesmysly. (...) Říkal jsem si: ‚Tak co mi dala tahle půlhodina, kdy jsem si prošel pár těchhle dementů, který mě vůbec nezajímaj? ‘ Ale stejně jsem na ně kliknul a na ty fotky se podíval. “

Další z faktorů převažujícího pocitu povrchnosti, vnímaného respondenty, je samotný princip, na kterém je tato sociální platforma založená – kvantifikace, plochost a četnost kontaktů, omezené scénáře komunikace.

Respondentka č. 7: (...) „Že je to celý postavený na tom, že komunikuješ s přátely, máš tam neustále zobrazovanej ten počet přátel. A taky na tom, kdo tam má víc fotek, kdo má víc na Zdi, kdo má víc Přátel – že to je celý kvantifikovaný, ne na kvalitě založený, ale na kvantitě. (...) Ať budeš sebezábavnější, sebeaktivnější, budeš mít sebevíc přátel, tak na tom budeš stejně pořád jako ten, kdo tam má jenom dva přátele. Budete pořád komunikovat stejně. “

4.3 Okolnosti odchodů

Tato kapitola bude pojednávat o dalších příznačných aspektech odchodů ze sítě Facebook. Otázky pocitování významné (životní) změny a potenciál návratu, případně důvod návratu, byly předpokládány jako relevantní a zakomponovány do výzkumu jako vedlejší výzkumné

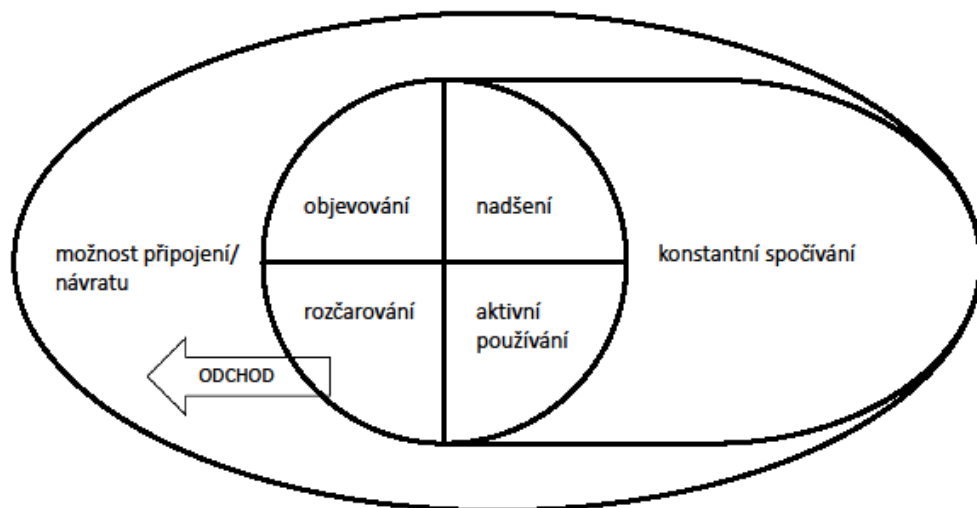
otázky. Mimoto se ale ve výpovědích projevil další zajímavý jev – teatrální akt oznamující ukončení činnosti, *grand finale*, na síti a dále téměř až jakási kultovnost bizarního odhlašovacího procesu. Těmto třem doprovodným rysům – pocítění změny, prognóze návratu a dramatickému ukončení - se podrobně věnuji dále.

V rámci okolností odchodů je namístě shrnout některé zjištěné reálie o respondentech, jejich zažitých návycích a míře ponořenosti do sítě. Všichni jsou zkušenými uživateli internetu, jež je nedílnou součástí všech jejich činností – volný čas, práce nebo škola. Na internetu průměrně tráví 5,6 hodin denně. V rámci sociálních sítí se orientují dobře. Všichni respondenti měli již před registrací na Facebook zkušenost se sociálními sítěmi tak, jak odpovídají definici Boyd a Ellison, nebo aplikacím konceptu Web 2.0. Mezi služby zmíněné účastníky patří *Spolužáci*, *LinkedIn*, *Twitter* nebo *Líbímseti*. Počet přátel osciluje mezi 40 a 500, průměrně má reprezentant tohoto výzkumu 168 připojených přátel, což je více než uvádí oficiální statistiky této služby³² Na druhou stranu, nikdo z těchto účastníků patrně nepřekročil hranici od regulárního uživatele k vůdčímu členu či apoštolovi, jak popisují mezní členství v online komunitě Kim, Burkett i Lave a Wenger. K uváděným nejčastěji využívaným funkcionalitám Facebooku patří statusy, komentáře, odkazy na články a chat. Převažují tedy nástroje textového formátu. V menší míře se uvádí uploadování fotografií, video odkazy (YouTube) nebo psaní vzkazů na Zed'. Nejvíce zavrňovanými funkcionalitami jsou jednoznačně Aplikace a hry.

V souladu s obecnými koncepty životního cyklu členství v online komunitě by se dalo působení odchozích uživatelů na této síti celkem logicky rozčlenit do čtyř fází: objevování – nadšení – aktivní používání a rozčarování, které může vyústit odchodem ze sítě. Pokud odpojení se ze sítě trvá dostatečně dlouhou dobu na to, aby uživatel „vystřízlivěl“ a získal patřičný odstup, je případný návrat do sítě spojen s racionalizací, uvědomělejším používáním Facebooku a zároveň poklesem aktivity na něm. Tuto fázi označuji jako stav „konstantního spočívání“ a domnívám se, že se k němu po odvinutí celého prvotního cyklu dopracují i uživatelé, jejichž fáze rozčarování přímo nevygraduje restriktivním odříznutím. Tento životní cyklus zobrazuje obrázek č. 1.

³² Oficiální statistika v mediální sekci Facebooku uvádí jako celosvětový průměr 130 Přátel na jednoho uživatele (Facebook: <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>).

Obrázek 1: Schéma životního cyklu uživatele Facebook

4.3.1 Proces odhlášení: „Grand Finale“

Při pořizování výpovědí uživatelů, kteří ukončili svou činnost na Facebooku, byl kladen důraz na popis procesu odhlašování. Jednak pro větší hodnověrnost výzkumu, jakousi kontrolu toho, zda respondent danou zkušeností opravdu prošel, jednak se samotný proces odhlašování se ukázal být poměrně komplikovanou epizodou a výpovědi o něm se hodně lišily.

Výpovědi většiny účastníků se shodují na tom, že úplné zrušení účtu na Facebooku není možné - lze ho pouze deaktivovat. To ale z jejich pohledu nijak neřeší ochranu soukromých dat, nakumulovaných do profilu za celou dobu jeho užívání. Přístup respondentů k této skutečnosti by se dal rozdělit na dva proudy. Někteří tento fakt neřešili a účet pouze deaktivovali s tím, že znepokojení, co se děje s uloženými daty, narostlo až zpětně v průběhu rozhovoru. Nutno podotknout, že v době, kdy probíhal výzkum, proběhla vlna zpochybňování praktik provozovatelů s nashromážděnými daty také médii.

Otázka: *„Co myslíš, že ten tvůj bejvalej zrušenej profil? Myslíš si, že tam ještě někde je? Třeba v nějakém archivu...“*

Respondentka č.7: (...) *„Udělal jsem si nějakou kontrolu. To víš, že jsem si udělala. Ale hrozně mě to, úplně neuvěřitelně, štve ta představa těch dat. Že to někde je v té velké knihovně prostě. A to mě úplně drásá.“*

Otázka: *„Mohl bys mi prosím popsat průběh tvého odhlášení?“*

Respondent č. 11: *„Já jsem to udělal tak, že jsem vlastně nechal zachvat ty data, který tam jsou, asi s nějakým očekáváním, že se tam třeba někdy znovu podívám, protože tam ty fotky vlastně jsou uloženy.“*

Výzkumník: *„Takžes nic nemazal?“*

Respondent č. 11: *„Já ani nevím. Já mám pocit, že to ani nejde možná.“*

Výzkumník: *„Já myslím, že jo. Můžeš to vymazat položku po položce, kdyby sis chtěl dát tu práci.“*

Respondent č. 11: *„Jo, tak to jo. Kdybych to chtěl všechno smazat. Ale když jsem se jakoby odlogoval, tak tam mi to nabídlo jenom vyložení: ‚Můžete se odhlásit, deaktivovat svůj účet, ale ty data tam zůstanou uloženy.‘ (...) Takže vlastně, kdyby si s tím člověk dal tu práci a*

vymazal to ručně, ještě v tom, a pak se odhlásil, tak by to určitě bylo lepší. Takže mi teď taky určitě vadí, že tam ty data někde jsou a že k nim má někdo přístup.“

Jiní dobrovolníci řešili problém se zálohováním dat uvnitř provozovatelské společnosti radikálním „pročištěním“ svých profilů. Důkladnosti tohoto kroku nelitovali obětovat značné úsilí. Jeden z respondentů neváhal dokonce vyhledat podpůrný program pro vymazání všech položek ze Zdi.

Respondent č. 8: „Když jsem se rozhodl, že si zruším profil, viděl jsem informace, že tam ty věci zůstávají na tom FB. Tak sem si říkal, že ten profil musím zkrátka vyčistit úplně důkladně. Takže jednak jsem si zrušil všechny tagy, smazal jsem si všechny fotky, všechny přátele jsem odkrýžkoval – po jedno sem je pěkně zrušil – pak jsem si říkal, že musím zrušit celou Zed', což bylo třeba čtyři měsíce historie. Na internetu jsem si našel „skript“ prográmeček, který se dostane do Firefoxu a ten skript automaticky maže každý příspěvek na Zdi, jen ho spustíš a on jede v cyklech. Spustil jsem ho a třeba půl hodiny to mazalo celou Zed', takže ono to vymazalo skutečně všechny příspěvky ze Zdi, kam až to sahalo. Takže jsem měl úplně čistou Zed', smazal jsem ty fotky, všechny skupiny, ve kterých sem byl přidanej.“

Respondent č. 10: „Já jsem totiž zjistil, že ten profil nejde zrušit, že to jde jenom deaktivovat a že ty, když to chceš zrušit – nevím, jak je to teďka – musíš napsat komusi do té jejich firmy. (...) Takže já jsem to udělal tak, že jsem jednak vymazal všechny ty svoje viditelné stopy po sobě, to znamená: všechno ze Zdi, všechna moje označení na fotkách, všechny členství (...)“

Ojedinele byla tato vlastnost Facebooku hodnocena pozitivně.

Respondent č. 2: „Ale i když jsem se deaktivoval a zrušil účet na FB, tak když jsem si pak zase otevřel homepage FB, tak už jsem tam zase měl ten svůj profil a stačilo jenom kliknout na „Sign in“ – přihlásit se – a už jsem byl zase aktivní. Což si myslím, že je jedna z dalších geniálních věcí FB (...)“

Čtvrtina účastníků naopak vypověděla, že účet na Facebooku zrušit jde, ale je třeba dodržet několikadenní lhůtu, po kterou se nesmí přihlásit nebo dokonce nesmí být ani kontaktováni svými Přátely.

Respondent č. 1: „*Ale ono vás to stejně nevymaže hned, ale spustí to lhůtu 30-ti dnů, po jejímž doběhnutí to bude definitivně smazaný. Ale vtip je v tom, že po těch 30 dní to nesmíte použít, ani v tom smyslu, že vám na to někdo napíše. Což je celkem šílená podmínka. (...) Samozřejmě mně se stalo tohleto, že jsem si ho nesmazal, ale ignoroval jsem ho úspěšně dlouho.*“

Respondent č. 4: „*Ve finále, když jsem to zrušil a potvrdil x-krát nějaký kódy a tak, tak mi tam vyjelo, že: ,Váš profil byl dočasně pozastaven. Bude fungovat ještě 14 dní a jestliže se během těchto 14-ti dní jedinkrát přihlásíte, bude obnoven ve své plný podobě.*“

Zajímavým rysem je jistá „teatrálnost“ vyhlášení odchodu na Facebooku některými účastníky. Zcela ve shodě s Goffmanovou divadelní metaforou sebe prezentace, která říká: „*Je typické, že jednotlivci v přítomnosti druhých naplňují svou činnost náznaky, které dramaticky zvýrazňují a dokresluji skutečnosti, jež by jinak zůstaly nejasné nebo skryté*“ (Goffman: 36). Jinými slovy by se dalo říct, jedinec, který se rozhodne vymanit z hlavního proudu, určitého masového jevu, inklinuje k větší „dramatičnosti“, aby tento skutek nevyšel naprázdno. V případě opuštění sítě Facebook toto gesto zahrnuje také čistě praktické motivy – upozornění okolí, aby ho dále kontaktovalo jinými prostředky, případně zanechání konkrétních spojení.

Respondent č. 8: „*...napsal jsem poslední status: ,Ruším FB, kdo mě chcete kontaktovat, tohle je můj email a moje telefonní číslo – kdo mě nemáte, tak si mě můžete zapsat. To jsem tam měl asi den nebo dva. Pak jsem vlastně smazal i tenhle status (...)*“

Respondent č. 10: „*... jediný, co jsem tam teda zanechal, byl odkaz na YouTube ,Don't Cry for Me Argentina!‘, což je teda trochu teatrální, ano, přiznávám.*“

Respondent č. 11: „*Anebo potom, když jsem vlastně se odhlašoval, tak jsem se stal členem skupiny ,Fuck Off FB!‘ a napsal jsem tam něco jakože na to prdim a ,užijte si to všichni a čau‘ a to byly vlastně moje poslední slova tam.*“

4.3.2 Pocítění změny

Pocítění změny v každodenním životě jedinců, kteří odešli z expandující online sociální sítě, byla jedna z vedlejších výzkumných otázek, pro které neexistovala žádná hypotéza. Jedinou domněnkou byla příčinná souvislost s mírou zapojení do sítě, počtem přátel, intenzitou používání.

Empiricky nebylo potvrzeno, že by se odchod z Facebooku pojil s nějakou zásadní životní změnou. Respondenti většinou popisují spíše jakési abstinenci příznaky, související s odvykáním behaviorální závislosti. Respondent č. 10 přiznává, že se cítil trochu sociálně vyčleněn, což bylo později také hlavním důvodem jeho návratu (viz další kapitola). Jediná výpověď konstatuje velký životní obrat, který ale nedává do žádné přímé příčinné souvislosti s odchodem ze sítě.

Otázka: „Myslíš, že to nějak ovlivnilo tvůj osobní život?“

Respondent č. 4: „*Takže během dvou, tříměsíců jsem si našel holku, dodělal jsem školu a našel jsem si docela dobrou práci. To je docela dobrý výsledek, ne? Když jsem byl na FB – netvrdím, že je mezi tím nějaká spojitost – tak jsem neměl holku, neměl jsem práci, potýkal jsem se neustále s tím, že odkládám své studijní povinnosti, věčně sem nemoh dopsat diplomku, věčně sem to nemoh dodělat.*“

Respondent č. 10: „*A hlavně takový ten pocit jakože člověk někde u něčeho chybí, jo? Protože samozřejmě, když jsem byl odhlášený, tak sem často zadal do Googlu jméno kamarádky, ve spojení s FB, abych se aspoň mrknul, co tam maj za fotky, co se tam děje. (...) Najednou jsem prostě byl v té situaci, jako tehdy ta kamarádka, jak jsem to vykládal, jakože všichni okolo: ‚Jo, bylo to na FB‘ a ‚Jo, dala jsem tam fotky‘ a bla bla bla... Já jsem v tom byl mimo. Takže takový ten pocit, že jsem výjimečný, protože jsem se na to vykašlal, tak ten velmi rychle opad.*“

4.3.3 Prognóza návratu

Předpovědět potenciál návratu do sítě Facebook, nebylo původně předmětem zkoumání této práce. Protože se ale z počátečního úmyslu zkoumat pouze odchozí uživatele, jež se k Facebooku nevrátili, stal z nedostatku vyhovujících respondentů, výzkum zahrnující i navrátilivší se uživatele, zahrnuji tento aspekt jako další okolnost odchodů.

V rámci zkoumaného vzorku tvoří podíl navrátilivších respondentů přesně polovinu. Polovina z těch, kteří se na Facebook zatím nevrátili, návrat z praktických důvodů nevylučuje (záloha dat, studijní pobyt v USA).

Otázka: **„Co by se muselo stát, aby ses na FB vrátil?“**

Respondent č. 8: *„Možná pokud mi vyjde studijní pobyt v Americe, tak očekávám, že tam by mě ty lidi chtěli. Protože nevím, jak tam bych s nima komunikoval, moh bych jim psát smsky, ale musel bych si pořídit americkou simku a navíc by mě to stálo prachy, tak možná, že tam si to znova obnovím.“*

Zbylí dva respondenti svůj návrat v budoucnosti téměř vylučují.

Otázka: **„Co by se na FB muselo změnit, aby ses tam vrátil?“**

Respondent č. 4: *„Po tomhle rozhovoru už nic, když jsem si to znova zrekapituloval (...) Vlastně se mi to všechno vrátilo, FB se mi zrekapituloval a sem vážně přesvědčenej o tom, že už tam nepudu. Radši těm lidem napíšu email nebo smsku, protože to je i takový osobnější...“*

Jedna z účastníků si již možnost „vypnutí“ a „zapnutí“ svého profilu osvojila natolik, že je pro ni běžnou praxí Facebook v určitých životních obdobích na čas „vypnout“.

Otázka: **„Jaké pocity jste měla z toho procesu odhlašování?“**

Respondentka č. 9: *„... Nicméně to byla taková dobrá odvykací kúra – já jsem ho měla vylej asi půl roku. A myslím si, že to mělo i takovej dopad na to, že to teďka používám s trošku menší intenzitou. A až zase uvidím, že to používám moc, tak si to zase vypnu. (...) Tak já už jsem tím odhlašovacím procesem prošla asi třikrát, když jsem si to odhlašovala pak ještě na nějaký kratší doby, takže už jsem taková otrlá. Jo, ale poprvý to je překvapivý!“*

Z těchto skutečností plyne, že stálost rozhodnutí odejít z Facebooku není příliš velká a že s růstem významu tohoto společenského nástroje, poroste i počet těch, kteří se do jeho sítě opět vrátí. Proč se ale do této sítě vrací? Polovina respondentů, která se do této sítě opět vrátila, podává určité vysvětlení. Nejčastěji uváděným důvodem je kontakt s přáteli, kteří žijí v cizině nebo jiný komunikační nástroj téměř nepoužívají. Facebook je dále hodnocen pozitivně pro své základní komunikační a interaktivní vlastnosti. Respondenti si také uvědomují, že se stává většinovou sociální platformou a že se bez něj už „*pomalu nedá fungovat*“ (respondentka č. 9.)

5. DISKUSE A ZÁVĚR

5.1 Shrnutí analytické části

Hlavním cílem předkládaného výzkumu bylo přinést odpověď na otázku „Proč opouští uživatelé Facebook?“. Pro určení kontextu tohoto společenského jevu zjistit i přidružené okolnosti, jež byly zarámovány přidruženými otázkami: "Provází odchod uživatelů nějaká významná životní změna?" a "Jaká je prognóza návratu těchto uživatelů na Facebook?", respektive „Proč se někteří uživatelé vrací?“. Výzkumu se zúčastnilo 11 respondentů, kteří prošli zkušeností deaktivace svého profilu na Facebooku, nehledě na to, zda se do této sítě opět vrátili. Z technických důvodů vychází empirický rozbor ze zaznamenaných výpovědí od osmi z nich.

Motivace k odchodu uživatelů z Facebooku lze rozdělit do dvou kroků – prvotního podnětu a samotných motivů k odchodu, jež vytvořily, na základě zkoumání tohoto vzorku respondentů, čtyři kategorie – deformace osobnosti, nedostatečná možnost kontroly, nereseriózní jednání provozovatele a prokrastinace. Tyto kategorie vzešly jako ústřední motivy na základě nasbíraných konceptů, které zastupují jednotlivé relevantní zmínky v rozhovorech. Výsledné vztahy mezi ústředními kategoriemi a příslušnými koncepty rozvrhuje schéma na obrázku č. 2.

Výsledné paradigma odchodů z Facebooku by tedy mohlo vypadat takto: Veřejné mínění, tak jak je formováno vlivem médií a veřejných diskusí, obecně vnímá Facebook a jeho provozovatelskou společnost jako podezřelé, netransparentní a potenciálně ohrožující

společnost. Skutečnost, že se Facebook ocitl v popředí veřejného zájmu, spolu s potřebou soustředit se na významný úkol či celkově neuspokojivou životní situaci, dovádí uživatele k zamyšlení se nad svou činností v této síti a jejímu kritickému zhodnocení. Na základě tohoto impulsu se vynořují aspekty deformace osobnosti, nedostatečné možnosti kontroly a prokrastinace, jež je přivádí k rozhodnutí tuto síť opustit.

Prokrastinace, nebo-li impulsivní zaměstnání se nenáročnou činností a odkládání povinností, jako výsledná kategorie, je ekvivalentně propojena, jak s nedostatečnou možností (sebe)kontroly, tak s vnímáním určité deformace osobnosti (závislost, útok na nízké pudy). Jednání provozovatelů, vnímané jako neseriózní, je podstatnou příčinou pocitu nedostatečné kontroly (spamy, nepřehledné rozhraní).

Jak se ukázalo v tomto výzkumu, jednotlivé kategorie nabývali či ztráceli na významu, vzhledem k věku účastníků. Starší respondenti (30 let a více) nevnímali tak významně pocity deformace své osobnosti či nedostatek kontroly, vadila jim spíše neserióznost jednání společnosti Facebook, Inc. a hlavně, že na této síti plýtvají časem. Vnímali tedy negativní vliv Facebooku směrem od nich – vnější jev neserióznosti provozovatelů, který nemohou ovlivnit – a omezení produktivity jejich práce (prokrastinace). Dalším aspektem této rozdílnosti může být odborná erudovanost – všichni tito účastníci jsou totiž zároveň vysoce vzdělaní a pohybují se buďto v odborné nebo akademické sféře.

Mladší respondenti (22 – 27 let), čerství absolventi nebo dosud studující, tvořili ve vzorku mírnou většinu. Jejich hodnocení negativního působení Facebooku se více dotýkalo jich samých a zdůrazňovali patologické dopady směrem k nim, subjektivně popisované jako „kažení morálky“, ztráta sociální energie, hyperkritičnost. V podání mladších respondentů byl tedy přikládán větší význam kategoriím deformace osobnosti a prokrastinace.

V porovnání s kontextem výzkumu a předpokládanými kategoriemi, které by mohly s motivy odchodů souviset, se primárně potvrdily kategorie prokrastinace, bezpečnost a kontrola, jako hlavní kategorie výsledků. Souvislost s funkcionalitami Facebooku je patrná na jejich subkategoriích (nepřehledné rozhraní, spamy, profily součástí vyhledávačů). Pocit izolace, ve smyslu omezování skutečného života ve prospěch Facebooku, koreluje s podkategorií ztráta sociální energie.

5.2 Diskuse s teoretickou částí

Zvolený teoretický rámec tvoří pevně ukotvený základ tomuto bádání, protože výsledné kategorie motivů odchodů z Facebooku, s těmito teoretickými koncepty přímo souvisí. Jaké jsou mezi uvedenými teoriemi a výsledky tohoto výzkumu vztahy, jak spolu navzájem korespondují či polemizují, vysvětluje následující část.

Některé typické charakteristiky síťového uspořádání, tak jak jej popsal Castells, mohou být v aplikaci na lidskou společnost zároveň prvky jeho destrukce. Takto shrnuje různé koncepty vědeckého pojetí sociálních sítí kapitola 2.5 *Shrnutí tezí*. Zkoumáním výpovědí odchozích uživatelů potvrdilo, že vnímání egoističtějšího přístupu k interakcím v této online sociální síti, v rámci racionalizující reflexe, bylo jedním z aspektů rozhodnutí odejít. Castells vyzdvihuje přizpůsobivost a rovnoměrnost jako výhodné vlastnosti sítí a vymezuje je tak oproti hierarchii. V analogii na společenské uspořádání by se oproti extrémní poloze hierarchické struktury společnosti (diktatura) dala vymezit společnost naprosté svobody a demokracie. Ve shodě s kritiky síťového uspořádání společnosti (Keller, 2004; Durkheim, 1922), považující centralitu ega jako problematickou pro plně funkční model takové společnosti, vychází tento prvek – z hlediska respondentů - jako problematický pro setrvání v síti Facebook.

Tento egoistický přístup, jako jeden z aspektů vnímané deformace osobnosti, se odráží také na vyšší míře hyperkritičnosti, zejména vůči ostatním připojeným uživatelům, nehledě na hloubku vztahu, která je s nimi spojuje v reálném životě. Tato tendence také do určité míry potvrzuje koncept sebepojetí v počítačově zprostředkované komunikaci, jak jej podávají Matheson a Zanna (1988). Jedinec upřednostňuje své pohnutky a zájmy bez ohledu na to, jak je hodnocen ostatními, v důsledku dominantního postavení vnitřního vědomí sebe sama. Z Goffmanova pohledu odpovídají tedy interakce uživatelů na Facebooku právě jeho „skutečným a upřímně míněným hereckým výkonům“, protože sledují vlastní zájmy bez společenské přetvářky. Respondenti takto částečně potvrzují Vybíralovo pojetí disinhibice v elektronické komunikaci, při které „*může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odvážanost či nevázanost na normy...*“ (Vybíral, 2002:

<http://psych.fss.muni.cz/vybiral/storage/2002f-Disinhibice.doc>)

Na druhou stranu, Goffmanova teorie segregace publika nenašla v rámci výzkumu hlubší uplatnění. Problematicnost a potřeba řešení kolize různorodých publik se z výpovědí respondentů – oproti výchozímu předpokladu – nepotvrdila.

Waltherův hyperpersonální model (1996) zdůvodňuje, proč se daří elektronickou (asynchronní) komunikací komunikovat (řešit týmově svěřené úkoly) efektivněji a vyzdvihuje celkovou prosociálnost této komunikace. Koncept ztráty sociální energie, popisované respondenty tohoto výzkumu, se dostává s Waltherem do rozporu. Stejně tak i výrazná převaha vnímané nepřirozenosti tohoto prostředí pro navazování plnohodnotných sociálních vazeb.

V neposlední řadě se tato práce pokusila reagovat na koncepty životního cyklu členství v online komunitách (Lave a Wenger, 1991; Kim, 2000; Burkett 2006), specifikováním životního cyklu účasti na Facebooku. Návrh konceptu, který podává, zobrazuje diagram na obr. č. 1 (Obrázek 1). Uživatel prochází čtyřmi fázemi: objevováním – nadšením – aktivního používání a rozčarování, jež může vygradovat odchodem. Pokud rozčarování neskončí odchodem ze sítě, uživatel postupně přechází do stavu „konstantního spočívání“, spojeného s racionalizací a ústupem aktivity. Tato fáze může následovat i po opětovném návratu do sítě.

5.3 Závěr

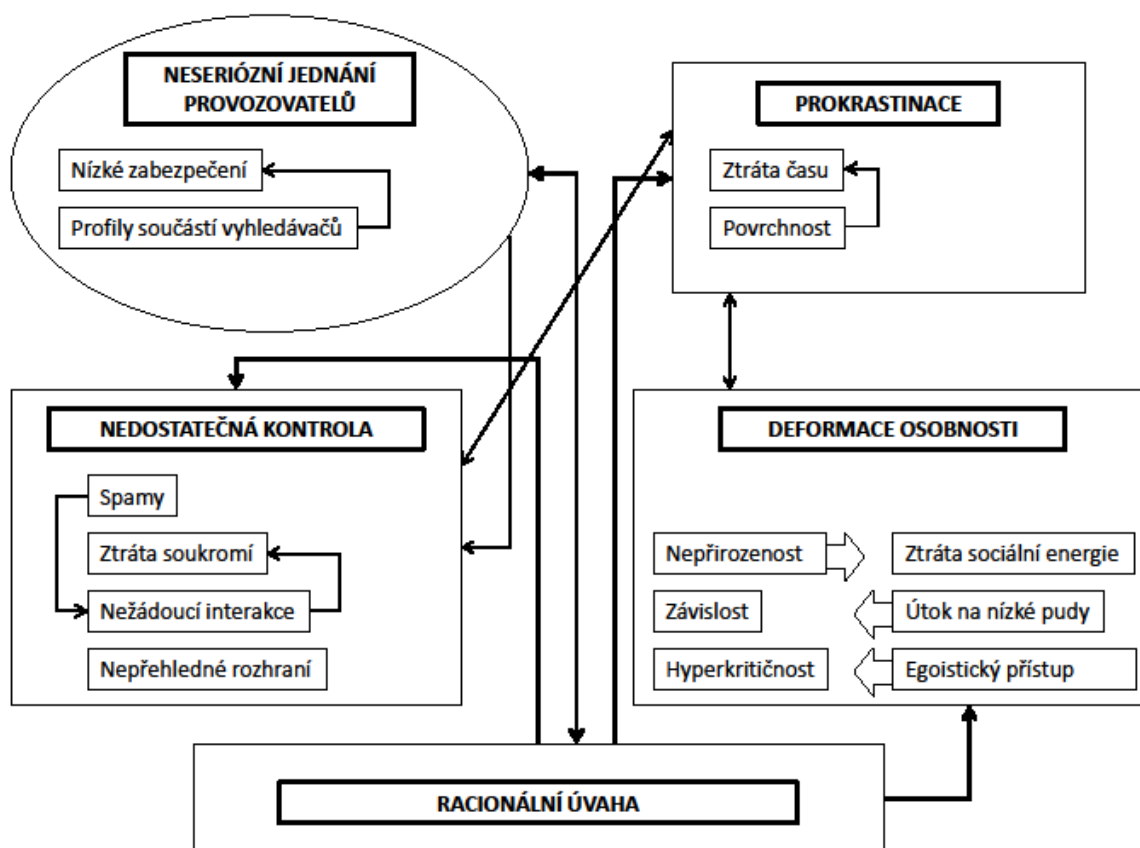
Tato práce představuje počáteční vhled do problematiky odhlašování uživatelů online sociálních sítí. Předmětem jejího výzkumu jsou okolnosti odchodů uživatelů ze sítě Facebook, jež zkoumá na základě dostupného teoretického konceptu sociálních sítí, online komunikace a životních cyklů v online komunitách. Protože se jedná o oblast minimálně probádanou, vychází výzkum i z konkrétních příkladů na základě běžné uživatelské zkušenosti.

Metodologicky pracuje s kvalitativní analýzou, protože žádná jiná metoda nezaručuje dostatečně hlubokou sondu do problematiky s omezeným počtem respondentů v poměrně krátkém časovém období tak, aby mohla být vyslovena obecná hypotéza. Metoda zakotvené teorie, tak jak ji definuje Strauss a Corbinová (1999), poskytuje návodný postup, jak z nasbíraných dat postupně získat koncepty jednotlivých kategorií a výsledné kategorie zasadit do kontextu v rámci paradigmatu sociálního jevu. Výzkumu se zúčastnilo celkem jedenáct

osob. Vlivem technického aparátu pracuje empirická analýza se záznamy od osmi z nich. Vzorek je tak sice minimální, ale reliabilita výzkumu by měla zůstat zachována.

I když téma této práce dalece přesahuje rozsah bakalářské práce, výsledky, které přináší, jsou zajímavé a stojí za přezkoumání. Protože výzkum se zaměřuje na zkoumání českých uživatelů Facebooku, využívající převážně jeho české prostředí, bylo by zajímavé se v dalším kroku zaměřit na srovnání přístupů uživatelů k odloučení se z této sítě v mezinárodním měřítku.

Obrázek 2: Schéma výsledných vztahů mezi kategoriemi

6. JMENNÝ REJSTŘÍK

Bakardjieva, M.	24	Kim, A. J.	24, 25, 26, 60, 71
Bauer, J.	21, 22, 23, 25, 27	Kopytoff, I.	20
Beer, D.	21, 22	Kučírková, P.	21, 24
Bortree, D.	14	Lave, J.	24, 26, 60, 71
Boyd, D.	17, 18, 19, 21, 22, 24, 27, 60	Lea, M.	12, 15, 16, 17, 44
Burkett, S.	25, 26, 39, 60, 71	Matheson, K.	16, 17, 26, 70
Castells, M.	9, 10, 25, 44, 70	McLuhan, M.	8
Čermák, M.	8	O'Reilly, T.	21
Černý, J.	24	Papacharissi, Z.	13
Dahlberg, L.	12	Pareto, V.	10, 25, 44
Divínová, R.	11, 12, 17, 40, 42	Park, R.	13
Dominick, J. R.	14	Parsell, M.	24
Durkheim, E.	10, 25, 44, 70	Spears, R.	12, 16, 17, 44
Duthler, K. W.	15	Sproull, L.	12, 15
Ellison, N.	17, 18, 19, 21, 22, 24, 27, 60	Stevens, C.	14
Goffman, E.	13, 14, 16, 26, 50, 65	Suler, J.	10, 12
Hargittai, E.	21	Vybíral, Z.	10, 11, 12, 40, 70
Jones, E.	14, 26	Wallace, P. M.	12
Kane, C.	13, 15, 16, 26	Walther, J.	10, 15, 16, 40, 44
Keller, J.	10, 25, 70	Watt, S.	12, 44
Kiesler, S.	12, 15	Wenger, E.	24, 26, 60, 71

Zanna, M. P.	16, 17, 26, 70	Zimbardo, P.	17
Zbiejczuk, A.	21	Zuckerberg, M.	28

7. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma životního cyklu uživatele Facebook.....	61
Obrázek 2: Schéma výsledných vztahů mezi kategoriemi.....	73
Obrázek 3: První nábor na Facebooku	82
Obrázek 4: Druhý nábor na Facebooku.....	82

8. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výsledné kategorie a jejich dimenze	88
--	----

9. POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

9.1 Bibliografie

Bauer, Jan. (2009). *Online sociální sítě a sociální kapitál: Facebook a LinkedIn*.
Bakalářská diplomová práce. Brno: FSS MU.

Beer, David. (2008). *Social network(ing) sites...revisiting the story so far: A response to danah boyd & Nicole Ellison*. Pp. 516-529. in Journal of Computer-Mediated Communication 2008, 13(2), <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/119414153/HTMLSTART> (1.12. 2008)

Beswick, G. - Mann, L. (1994). *State orientation and procrastination*. In J. Kuhl, & J. Beckmann (Eds.), *Volition and personality: Action vs. state orientation* (pp. 391-396). Toronto: Hogrefe and Huber

Boyd, Danah M. – Ellison, Nicole B. (2007). *Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship* in Journal of Computer-Mediated Communication, Vol. 13 (2007), article 11. Dostupné na WWW: <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>

Dahlberg, Lincoln. (2004). *Internet Research Tracings: Towards Non-Reductionist Methodology* in Journal of Computer-Mediated Communication, Vol. 9 (2004). Dostupné na WWW: <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue3/dahlberg.html>

Divínová, R. (2005). *Cybersex. Forma internetové komunikace*. Praha: TRITON.

Goffman, E. (1999). *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Nakladatelství studia Ypsilon.

Holbová, Petra. (2009). *Akademická prokrastinace (projekt k bakalářské práci)*. Brno: FSS MU.

Kane, Carolyn M. (2008). *I'll see you on MySpace: Self-presentation in a social network website*. Diplomová práce na Cleveland State University. Dostupné na WWW: http://www.ohiolink.edu/etd/sendpdf.cgi/Kane%20Carolyn%20M.pdf?acc_num=csu1210100096

- Keller, J. (2004). *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Kim, Amy Jo. (2000). *Community Building on the Web : Secret Strategies for Successful Online Communities*. Peachpit Press.
- Kraus, K. a spol. (2001). *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia.
- Kučírková, Petra. (2009). *Second Life: Motivace uživatelů ke vstupu a setrvání a jejich vnímání této virtuální komunity*. Bakalářská diplomová práce. Brno: FSS MU.
- Lampe, C., Ellison, N., & Steinfield, C. (2006). *A Face(book) in the crowd: Social searching vs. social browsing. Proceedings of the 2006 20th Anniversary Conference on Computer Supported Cooperative Work* (pp. 167-170). New York: ACM Press.
- Lave, Jean – Wenger, Etienne. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.
- McLuhan, M. H. (2000). *Člověk, média a elektronická kultura. Výbor z díla*. Brno: JOTA.
- Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage
- Vybíral, Zbyněk. (2002). *Výzkum disinhibice u mladých uživatelů chatu*. Pp. 275 – 288 in *Děti, mládež a rodiny*, ed. by I. Plaňava, M. Pilát. Brno: Barrister&Principal. Dostupné na WWW: <http://psych.fss.muni.cz/vybiral/storage/2002f-Disinhibice.doc>
- Walther, Joseph B. (2007). *Selective self-presentation in komputer-mediated communication: Hyperpersonal dimensions of technology, langure and cognition*. Computers in Human Behaviour (23). Pg 2538–2557. Dostupné na WWW: <http://newmedia.cityu.edu.hk/COM5108/readings/Walther%202006.pdf>.
- Williams, R. (1974). *Television: Technology and Cultural form*. Technosphere series. London: Collins.

Zbiejczuk, Adam. (2007). *Web 2.0 - charakteristika služby (diplomová práce)*. Brno: FSS MU.

9.2 Internetové zdroje

Aspan, Maria. (2008). *How Sticky Is Membership on Facebook? Just Try Breaking Free* in NYTimes.com,
http://www.nytimes.com/2008/02/11/technology/11facebook.html?pagewanted=1&_r=1 (11. 2. 2008).

Burkett, Scott. (2006): <http://www.scottburkett.com/index.php/online-communities/2006-01-09/the-lifecycle-of-online-community-members.html> (9. 1. 2006).

Čermák, Miloš. (2009). *Facebook prý končí. Můžete utéct, já zůstávám* in Technet.cz,
http://technet.idnes.cz/cermak-facebook-pry-konci-muzete-utect-ja-zustavam-fwh-/sw_internet.asp?c=A090908_141748_sw_internet_mbo (9. 9. 2009).

Deindividuation: <http://people.exeter.ac.uk/tpostmes/deindividuation.html> (nedatováno).

Facebook.com: <http://www.facebook.com/facebook?ref=pf#/press/info.php?statistics> (nedatováno).

Heffernan, Virginia. (2009). *Facebook Exodus* in NYTimes.com,
http://www.nytimes.com/2009/08/30/magazine/30FOB-medium-t.html?_r=1 (26. 8. 2009).

Hýsek Jan. (2009). *Facebook: Počet uživatelů Facebooku z Česka se zřejmě blíží milionu*,
<http://www.akciecz.com/news/facebook-pocet-uzivatelu-facebooku-z-ceska-se-zrejme-blizi-milionu/> (16. 6. 2009)

Poláková, Lucienne: <http://lucienne.cz/757211-zakotvena-teorie-grounded-theory.php> (9. 1. 2009).

Suler, John (1998-2003): *The Psychology of Cyberspace*. Dostupný na WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/overview.html> (nedatováno).

<http://www.checkfacebook.com/> (3 11. 2009).

<http://mischivdesign.blogspot.com/2009/04/membership-life-cycle-for-virtual.html> (8. 4. 2009)

http://en.wikipedia.org/wiki/Online_community#Membership_life_cycle_for_online_communities (nedatováno)

10. ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

10.1 Anotace

Zažíváme strmý vzestup online sociálních sítí. Nejvýraznější nárůst v počtu uživatelů registruje v celosvětovém měřítku Facebook, jehož masové působení je spojeno s určitými kontroverzemi týkajícími se zabezpečení dat, otázky etiky a soukromí, prokrastinace. Postupně se vynořují případy uživatelů, kteří svou činnost na Facebooku ukončili. Proč tedy odcházejí? A co je se zkušeností odchodu z této sítě spojeno?

Tato práce analyzuje pohnutky odchozích uživatelů k tomuto rozhodnutí a okolnosti, jež tuto zkušenost doprovází. Základem bádání jsou teoretické koncepty týkající se sociálních sítí, specifik online komunikace a životního cyklu členství v online komunitě. Otázka byla empiricky ověřována kvalitativním průzkumem formou polostrukturovaných rozhovorů s osmi účastníky.

Výsledky výzkumu přinesly zjištění, že prvotním impulsem rozhodnutí se k odchodu z Facebooku je racionalizace. Tato kritická úvaha přináší různé motivy k odchodu, které autorka rozděluje do čtyř hlavních kategorií: deformace osobnosti, nedosatečná možnost kontroly, neseriózní jednání provozovatelů a prokrastinace. Zajímavým rysem těchto odchodů je charakteristické grand finale těsně před zrušením profilu.

10.2 Klíčová slova

Facebook; sociální sítě; online komunikace; online sociální sítě; exkluze; životní cyklus členství v online komunitě; kvalitativní průzkum; zakotvená teorie

10.3 Abstract

The online world is currently experiencing a bold upswing in the availability, utility, and pervasiveness of social network services. Facebook has amassed a huge number of members hailing from around the globe. However, its mass coverage has been marred by controversies relating to data security, issues of ethics, privacy and procrastination. As a result, over time an increasing number of Facebook users have decided to terminate their memberships. Why exactly do they leave?

This study analyzes the reasons behind many Facebook users decisions to leave the site, as well as any relevant circumstances. As the base for the scholarship the author considers theoretical concepts regarding social networks, the specifics of online communication and the life-cycle of virtual community membership. The issue was empirically validated by qualitative research. Eight respondents participated and were interviewed using a standard line of questioning as a basis for investigation.

The results of the reasearch show that the initial impulse to consider leaving Facebook stems from logical *contemplation* of the positive and negative aspects of being a user. This critical reflection often generates several motives for severing ties with Facebook, the most sucessful social network site. In conclusion, these motives can be divided into four main categories: *personality deformation*, *lack of control*, *distrust of social networking companies* and *procrastination*.

10.4 Key words

Facebook; social network; online communication; social network service; SNS; exclusion; life cycle of online communities members; qualitative research; grounded theory

11. PŘÍLOHY

11.1 Žádosti o účast ve výzkumu zveřejněné na Facebooku

Viz obrázky screenshotů z mého uživatelského profilu.

Obrázek 3: První nábor na Facebooku

Obrázek 4: Druhý nábor na Facebooku

11.2 Žádost o účast ve výzkumu zasílaná emailem

Dobrý den,

omlouvám se za nevyžádaný email.

Zpracovávám bakalářskou práci na téma "Proč lidé opouštějí Facebook?" na FSS MU a sháním dobrovolníky, kteří by byli ochotni spolupracovat na doprovodném výzkumu.

Kontakt na Vás mi poskytl/a ..., protože přesně odpovídáte profilu ideálního respondenta. Jinými slovy: ukončil jste svou činnost na této síti.

Byl/a byste ochoten/ochotna spolupracovat poskytnutím rozhovoru?

Pokud ano, prosím o navržení vhodného místa a času (preferuji víkendy a všední dny od 18 hod.). Místem se přizpůsobím - příjemná by mohla být například nějaká klidná kavárna. Telefonní spojení na mě je

Předem děkuji za odpověď.

S přátelským pozdravem,
Míša Fischerová

11.3 Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu

Studentský výzkum je součástí bakalářské práce, která se zabývá sociálními sítěmi na internetu. Jejím cílem je hodnocení Facebooku z pohledu lidí, kteří z této sítě odešli.

Výzkum bude probíhat formou interview s vtipovanými respondenty. Rozhovory budou nahrávány a posléze přepisovány. Jakékoli informace, které by mohli napomoci identifikaci respondentů nebudou zveřejněny.

Respondenti stvrzují svým podpisem, že se výzkumu účastní dobrovolně. Berou na vědomí, že svoji účast mohou kdykoli ukončit. Výzkumník se zavazuje, že anonymita respondentů zůstane zachována a data nebudou použita jiným způsobem, než pro potřeby výzkumu. Zároveň ale výzkumník nemůže zajistit, že publikovaná data nebudou v budoucnu opětovně použita k dalšímu výzkumu.

Respondenti byli obeznámeni se všemi podmínkami výzkumu a souhlasí s nimi.

V Praze dne:

podpis

11.4 Tabulka sociodemografických údajů

Sociodemografické údaje respondenta

Pohlaví:	
Věk:	
Vzdělání:	
Povolání:	

Internet používám doma/ v práci / jinde: _____

Odhad kolik času trávím na internetu denně/ týdně: _____

Odhad kolik času jsem trávil(a)/ trávím na FB denně/ týdně: _____

11.5 Osnova rozhovoru

11.5.1 Respondenti, kteří mají stále zrušené své FB profily

1. Kdy jste se poprvé o FB dozvěděl/a?
2. Proč jste se rozhodl/a založit si na něm profil?
3. Jste registrován ještě na nějakých dalších sociálních sítích (Twitter, LinkedIn, Spolužáci...)?
4. Používal/a jste FB jako nástroj pro své soukromí a volný čas anebo spíše profesně?
 - a. Připojoval/a jste si spíše kamarády nebo kolegy/ obchodní partnery?
 - b. Pokud mix obojího: Jak jste vybalancovával/a rovnoměrný poměr mezi těmito dvěma skupinami?
5. Kolik jste měl/a k FB profilu celkem připojených přátel?
6. Jaké všechny funkcionality jste využíval/a (statusy, vzkazy, instant chat, fotoalba, plánování událostí, tvorba skupin, herní aplikace...)?
7. Seřad'te prosím tyto funkcionality na škále frekvence užívání.
DENNĚ.....ČASTO.....OBČAS.....VELMI
MÁLO.....VŮBEC
8. Existuje na FB nějaká funkcionalita nebo aplikace, která Vám vyloženě vadila?
9. Rozšiřoval jste síť sám/sama tím, že jste ji doporučoval/a svým známým, kteří se v ní dosud neregistrovali (např. rozesíláním pozvánek přes kontakty na svém emailovém účtu)?
10. Můžete popsat okolnosti Vašeho odchodu z FB – co Vás k tomu rozhodnutí přivedlo?
11. Kdybyste tyto okolnosti měl/a shrnout pod tři hlavní důvody a seřadit dle významnosti, jaké by to byly?

I.

II.

III.

12. Můžete přesně popsat, co bylo zapotřebí pro zrušení Vašeho FB profilu (technicky)
udělat?
13. Co by se muselo stát, abyste se na FB znovu vrátil/a?
14. Kam si myslíte, že bude vývoj těchto sítí směřovat do budoucna?

11.5.2 Respondenti, kteří svůj FB profil zrušili, ale opět si ho založili

Od předchozích výzkumných otázek se liší pouze v otázce č. 13 **“Proč jste se na FB znovu vrátil/a?”**.

11.6 Tabulka výsledků otevřeného kódování

<i>Kategorie</i>	<i>subkategorie</i>	<i>vlastnost</i>	<i>dimenze</i>
Deformace osobnosti	Nepřirozenost	míra	malá - velká
		reálnost	nereálná - reálná
	Závislost	síla	lehká - těžká
	Hyperkritičnost	míra	malá - velká
	Egoistický přístup	důležitost	malá - velká
		míra	malá - velká
	Pudovost	síla	slabá - silná
		vůle	slabá - silná
	Ztráta sociální energie	množství	málo - hodně
		využití	malé - velké
		návratnost	ano – ne
Nedostatečná možnost kontroly	Spamy do emailu	množství	málo - hodně
		směrování	vlastní email – okolí
	Nežádoucí interakce	míra	málo - hodně
	Pocit ztráty soukromí	důležitost	malá - velká
		viditelnost	malá - velká
		reálnost	nereálný - reálný
	Nepřehledné rozhraní	funkčnost	nefunkční - funkční
Neseriozní jednání provozovatelů	Nízké zabezpečení	důležitost	malá - velká
		rozsah	malý - velký
		volitelnost	ano - ne
	Profily součástí vyhledávačů	viditelnost	malá - velká
		volitelnost	ano - ne
Prokrastinace	Ztráta času	míra	malá - velká
		návratnost	malá - velká
	Povrchnost	míra	malá - velká

Tabulka 1: Výsledné kategorie a jejich dimenze

11.7 Přepisy rozhovorů

11.7.1 Respondent č. 1

Kdy jste se o FB poprvé dozvěděl?

To Vám neřeknu, protože to nevím. To si nepamatuju. Asi v době, kdy jsem se začal nějak intenzivněji zajímat o interaktivní web. Tak to může bejt 5 let?

To je v podstatě zhruba v době, kdy tahle síť vznikla.

V podstatě jo. Tak v mém případě je to tak, že reakce na podobné novinky je do značné míry moje práce. Tehdy byla ještě více než teď, protože jsem byl aktivní novinář.

Jak dlouho to trvalo, než jste si založil na FB profil?

Celkem hodně dlouho. Já jsem si tam založil profil, to bych asi i přesně spočítal, kdy to bylo... někdy na jaře roku 2006 ve Francii. A proč jsem to udělal, to fakt nevím. V nějakém náhlém hnutí mysli nebo jsem se opil nebo něco takovýho. Založil jsem ho a nepoužíval jsem ho. Dost dlouho jsem ho nepoužíval.

Když to srovnám se svou zkušeností, o FB dozvěděla v souvislosti s mým kamarádem, který se odstěhoval do Bostonu. A tohle byl nejlepší způsob, jak s ním zůstat v kontaktu.

Tohle u mě nebyl prvotní impuls... tak já jsem starší. Já jsem zvyklý s podobnýma lidma na dálku komunikovat emailem a nikdy mi na tomhle způsobu nic nepřekáželo nebo nescházelo, takže z tohohle důvodu bych si to nepožíval. Ale fakt je ten, že později jsem tento názor trochu změnil.

Občas jsou za tím spíše experimentátorské důvody, zejména z pohledu člověka, který se internetem zabývá.

Jasně. To spíš. To byl patrně ten důvod, který mě dohnal k tomu, abych si ten profil založil a 2 hodiny si s ním hrál. A nějak se mi to nelíbilo, takže jsem toho zase nechal a na dlouho FB odložil.

Co se Vám na tom nelíbilo?

Co se mi na tom nelíbilo? Připadalo mi to, jako kdybych vlezl na diskotéku. Všichni okolo mě byli hrozně mladí a v mém věku okolo nebyl nikdo, tak jsem si říkal: “Co tady děláš? Seš trapnej, oni se ti budou smát! Nech toho, vypadni!”

FB vznikl jako univerzitní síť, tedy kromě mladých lidí tam byli přeci i profesori.

Ano. Já nevím, jak rychle se do té sítě v Americe zapojovali i profesori, ale určitě to nějakou dobu trvalo, než to začala být masová záležitost.

Nějakou dobu to byla vysloveně univerzitní záležitost. Já jsem k tomu poprvé přišel v době, kdy se to rozbíhalo a byli tam hlavně mladší lidi, taková ti začínající jápíci. Tam jsem se necítil dobře, v téhle společnosti.

Ale postupem času jste si zvykl.

Po nějaké době se to asi trochu posunulo, ale já jsem se o to pak už aktivně nezajímal, měl jsem jiné hračky. Spoustu jiných hraček. V rámci sociálních sítí, třeba Twitter – ten mě zaujal a vlastně mě doteď zajímá víc.

Jaké další sociální sítě používáte?

Jsem uživatelem Twitteru a mám profil na LinkedIn, což je síť, u které ani člověk ani nemůže říct, že je aktivním uživatelem, protože to je pasivní záležitost. Tam psát to je jednorázová záležitost – tam se pověsíte a jste tam. Twitter používám hodně a líbí se mi.

Co se vám na něm líbí?

Vyhovuje to mé lenosti. Ono, jak je to omezený na tu délku SMS-ky, tak nebydete tím psáním.

Já pracuji doma, já jsem na volný noze. Koneckonců i na tom FB a právě na tom Twitteru se mně líbí, že je to trochu jako společnost. Tam máte otevřený okýnko na tý obrazovce takhle v rohu a tam jsou nějakí lidé a oni spolu jako trochu mluví a vy se do toho můžete zapojit.

Já tomu říkám šum ve vedlejším pokoji. A můžete si zavřít dveře a oni vás nerušej anebo je můžete otevřít anebo tam můžete vstoupit a zapojit se na chvíli do diskuse a pak zase zmizet.

Je to dost asociální v podstatě, protože to umožňuje provozovat společenský styk zadarmo. Bez té ceny, kterou je člověk normálně nucen zaplatit. Tohle je úvaha, do který bych se zamotal, kdybych ji měl dál rozvíjet. Možná víte, co tím myslím. Je to něco za nic.

Já tomu říkám tak trochu “umělohmotný” společenský život, kdy nemusíte ani vylézt ze županu a přitom jste “mezi lidmi”.

No, ale to na tom není to hlavní. Hlavní na tom je, že si můžu něco brát - ten pocit sounáležitosti, jeho iluzi (ale kdo rozliší mezi pocitem a iluzí?) – a přitom nemusí nic dávat.

Ono časem se ta rovnováha asi poruší a přestanou Vás tam brát, ale možná taky ne. Případá mi to jako něco za nic. Mimochodem to není zdravý, ale je to velice svůdný.

Máte na FB spíše soukromé nebo pracovní přátele?

Všechno dohromady. Já se snažím se držet zásady, že se tam nepřátelím s nikým, koho neznám fyzicky z reálného života, ale pochopitelně to vždycky nedodržím na sto procent. Protože když vím o někom, že je hodně zajímavý, má zajímavý komentáře, zajímavý nápady, tak si ho tam ponechám, i když jsem ho nikdy neviděl. Taky, což je asi příznačný, zapomínám občas, koho jsem už někdy viděl a koho ne. Třeba, v životě jsem neviděl člověka, který si říká pan Cuketka – Martin Kuciel se jmenuje – to je takový fenomén českého onlinového života, ale přesto mám pocit, že ho velice dobře znám, což je blbost, protože nikdy jsme se neviděli z očí do očí, ale ten pocit je těžko vysvětlitelný. Myslím, že víc takových by se našlo. On je velmi bezprostřední, velmi osobní, takže tuhle iluzi vzbuzuje možná snáz než druzí. Kdo to zkusil, ten to zná.

Zajímavá informace pro mě je, že si připojujete i přátele, které neznáte z offline světa, ale stačí, když narazíte na jejich zajímavou myšlenku...

Ale je to tak, že ne že bych o nich slyšel poprvé. Buď čtu jejich blogy nebo je znám z toho virtuálního světa nějak jinak nebo to jsou jasně známí mých známých, těch fyzických, a tak. Myslím, že jsem nikdy neudělal, že bych tam někoho viděl poprvé, koho bych jak živa neznal a propojil se s ním. To zas ne.

Kolik přátel na FB máte?

Na FB? Tři sta.

Dokážete nějak kvantifikovat, kolik času na něm trávíte?

No, těžko říct. Hodně. Já si myslím, že dohromady komunikací přes Twitter a přes FB – těžko to od sebe rozlišit – tak hodinu denně.

Ono se to těžko měří.

Ono by se to dalo, oni jsou programy, které Vám změří, jak dlouho s kým chatujete... Ale já o to vůbec nestojím si něco takovýho zapínat. To by mi asi úplně zkazilo náladu.

Já to беру tak, že koneckonců pořád k mé práci patří sbírat ty poletující myšlenky, tak mám takovou omluvu pro sebe, že tohle můžu dělat.

Co se týče funkcionality FB – co používáte na denní bázi a co naopak velmi málo nebo vůbec?

Já toho používám málo – text v podstatě a odkazy na web, občas vzácně nějakou fotku. To je všechno. Takový ty nadstavbové aplikace, co se tam vyskytují, tak těm se šmahem vyhýbám, protože mi to většinou připadá jako hloupost, a video taky ne. Já moc nefotografuju, vůbec nenatačím., já jsem odjakživa zvyklej vyjadřovat se verbálně. Takže se toho držím, ale vidím, že tohle je tam spíš menšinová záležitost.

Existuje nějaká funkcionality nebo aplikace, která Vám vyloženě vadí?

Všechny tyhle věci, který vás vyzývají... ty řetězové dopisy. Pošlete to dvaceti jiným lidem. A takový ty hry, Mafia World a teďko je tam něco na pěstování virtuální zahrádky. Mně to připadá strašně dětinský! A docela se divím tomu, že se tomu někdo chce věnovat, ale tak, ať si dělají co chtějí. Musí tam být filtr, kterým to zablokují, aby mě to neobtěžovalo. Což je, takže to mi nevadí.

Bezpečnost na FB je další hojně diskutované téma. Co si o tom myslíte?

Já si myslím, že tam je každý dobrovolně. Kdo tam nechce být a nechce tyhle údaje zveřejňovat, tak tam není. A FB má slušně odstupňovanou tu úroveň, co o sobě chcete zveřejňovat mimo FB a co lze jenom v něm. A i uvnitř toho FBu si můžete ty úrovně případně nastavit.

Jasně, každéj to neví a každéj si neuvědomuje, jak s tím zacházet, ale s tím – se obávám – se nedá nic dělat. To je vlastnost toho virtuálního světa, že se v něm musíme postupně naučit žít a je fakt, že to netrvá ještě tak dlouho, abychom to vnímali, kde to skřípe. Ale ono se to časem zaběhne. Na rozdíl od mnoha jiných, mně tohle nepřijde jako velký problém. Je třeba si na to zvyknout jako na nový prostředí a naučit se v něm chovat.

Mohu se zeptat na okolnosti Vašeho odchodu z FBu?

Já jsem to dokonce vyhlásil, že s ním končím – velkohubě. Jako Dominik Hašek pětkrát ohlásil, že končí se sportovní kariérou a znovu začal, já naštěstí jenom jednou. A opravdu jsem toho nechal. Dokonce jsem dost pracně našel způsob, jak ten FB účet smazat. Ono to totiž vůbec není jednoduchý, já nevím, jestli jste to někdy zkoušela, ale to není tak, že by na to někde byl příkaz. To je potřeba dost pracně vyhledat, vygúglovat vlastně zjistit, kde tam na tom FB je, ale je dobře schovanej a potom ho aplikovat. Ale ono vás to stejně nevymaže hned, ale spustí to lhůtu 30-ti dnů, po který to bude definitivně smazaný. Ale vtip je v tom, že po těch 30 dní to nesmíte použít, ani v tom smyslu, že vám na to někdo napíše. Což je celkem šílená podmínka.

Ale to opravdu není reálné splnit, to přeci neovlivníte.

Je to skoro nespílitelný, čili zrušit účet na FB nelze – lze ho pouze začít ignorovat. Samozřejmě mě se stalo tohleto, že jsem si ho nesmazal, ale ignoroval jsem ho úspěšně dlouho.

Proč jste se k němu vrátil?

Já jsem zjistil, že spousta mých známých, se kterými bych chtěl být v kontaktu, je už jenom tam a jiný sociální sítě nepoužívá – třeba na tom Twitteru je nedostihnu a nepopovídám si s nima a nedozvím se, na čem zajímavým pracujou a co je teď baví a trápí – a to pro mě byla výzva. Zjistil jsem prostě, že je to většinová platforma a že pokud se chci toho společenského života nějaký skupiny, která mě zajímá, zúčastnit, tak tam musím bejt. Přijal jsem to bez velkého nadšení, ale už jsem si nějak zvykl a dokonce tam jsem aktivnější, než by se mi líbilo. Ale to je zase důsledek té práce doma – když člověk půl dne s nikým nepromluví, tak tohleto má jako náhražku. Takovýto, že když jsem pracoval v redakci, tak jsme se tam scházeli kolem kávovaru.

Já právě nevím – možná je tím, že jsem stále obklopená nějakýma lidma, že když se pak večer přihlásím na FB, tak mě tamní kontakty skoro až obtěžují. Tu instant messenger, tu nějaký komentář statusu... Už mi to přijde opravdu jako ztotožnění s životem té FB společnosti.

Jasně, ale vy chodíte do práce a máte kolem sebe živý lidi. Já kdybych je měl, tak se na velmi pravděpodobně dívám stejně. Já dokud jsem v té práci byl, tak mě tohle taky moc nezajímalo. Myslím, že se to hodně týká lidí, kteří jsou část svého života takhle osamělí.

Podílel jste se sám na rozšiřování FB sítě? Doporučoval jste to třeba svým známým, kteří jsou zatím offline?

Ani moc ne. Právě proto, že se tím živím, píšu o tom a dělám na internetu občas nějaký ten projekt, tak si dávám pozor, abych s tím nebyl otravný a abych to nevnucoval příliš. Spíš se držím hodně zpátky.

Spíš je to taková zvrhlá záliba, za kterou se člověk před těma ostatníma malinko stydí.

Přesně tak, já to tak taky vnímám. Přecijen je to taková malá závislost, takový denní návyk, denní rutina...

... a takovej kousek autismu jako, že kdyby člověk byl lenochod – něco s čím se moc nechcete chlubit “Trávím denně hodinu na FB,” hmm, ne, ne, nevyprávěl bych to o sobě. Jedině někomu, kdo v tom lítá taky. To je pak úplně jiná věc. Takové spiklenectví. Si tak říkám, že narkomani spolu musí komunikovat velmi podobně. Že si tak poměřují, kdo v tom lítá víc, kdo v tom lítá méně.

Možná ano. Já mám pocit, že se vždycky hlavně ujišťují o tom, které funkcionality jsou opravdu hrozný a vzájemně si potvrzují ten odstup.

No asi jo. Takový povětrnostní debaty, těch je vždycky taky hodně. Je zajímavý, jak lidi od počítačů se strašně moc namluví mezi sebou a nahádají o těch nástrojích. Vždycky mi to přišlo úžasně praštěný, jak se sebeidentifikují s tím, co používají. Třeba tenhle Macintosh je předmětem sporu. Když s ním takhle chodíte po světě, tak potkáte spoustu lidí, kteří rázem si vás zařadí někam vejš, do té správné skupiny, protože jsou to ti, co to taky používají, ale pak jsou i ti, co si budou myslet, že jste úplně pitomá... Ale v podstatě k tomu neumí zaujmout neutrální stanovisko: “Má počítač, no.” Tohle by stálo za sociální průzkum.

Já se ve svém výzkumu zaměřuji hlavně na tyto virtuální sítě a začíná se mi zde vynořovat fakt, že značná část mých, z FB odešlých, respondentů, je tam již zase zpět.

Nezapomeňte na to, že ten účet skoro nejde smazat. Myslím, že to v té retenci hraje hodně velkou roli. Třeba u toho Twitteru je daleko vyšší retention rate, protože tam to zrušíte dvěma kliknutími. Ale je to poctivější od toho provozovatele.

Jak se stavíte k oné pověstné prokrastinaci, tedy odkládání povinností, na FBu?

No jejej! To je to, o čem všichni cudně mlčíme. To je to malý špinavý tajemství. Tak ona je sladká, to víme všichni. Kdyby nebyla, tak do toho lidi neupadají. To je taky taková droga. Dá se to vůbec nějak říct česky? Chorobné odkládání úkolů?

Já tu mám oficiální překlad v poznámce pod čarou: V češtině odkládání nebo liknavost, chorobné odkládání povinností.

Liknavost, to je to slovo! Liknavost, to je přesně to slovo. No, jasně – tyhle věci to úžasně podporují. I když já si myslím, že člověk, který chce odkládat práci, si vždycky něco najde. Ale tímhle tím to jde teda mnohem snáze.

Jak jste mluvil o těch otevřených dvířkách do nějakého společenského ruchu, jestli ona to není taky tak trochu alibistická myšlenka...

Je, naprosto je. Souhlasím se třema vykřičníky. A jsem z toho rozladěnej, protože to je návyk, kterýho je těžký se zbavit.

Člověk si tak jako říká: “Já bych to i zrušil.”, ale vlastně už se nechce se vzdát toho pohodlí a té jednoduchosti kontaktování masy přátel najednou jednou celkem přehlednou aplikací.

No hleďte se, je to závislost! Co si budem povídat. Já mám těžkou závislost na kafi. Opravdu, leccího si dovedu představit, že bych i zřekl, ale z tohohle mě jímá hrůza.

Bylo to tím důvodem, proč jste chtěl ten FB účet zrušit? Nebo co bylo tím hlavním důvodem?

No, to ne. To nebylo. Hlavním důvodem bylo to, že se mi nějak nelíbilo uspořádání toho FB, jak funguje. Připadalo mi to nepřehledný a taky se mi zdálo, že se tam dějí věci, které mě nezajímaly.

Potom se to posunulo tím, že jsem tam objevil spoustu lidí, jejichž názory mě zajímali, a možnost vést s nimi paralelně osm diskusí na osm různých témat.

To je přesně ono. Já se domnívám, že jedním z důvodů, proč se člověk může cítit rozrušen, dezorientován a potenciálně I důvod, proč FB eventuálně zrušit, je pocit nedostatečné kontroly nad informacemi, které k vám tečou, a zároveň, komu všemu přesně vy informace vysíláte.

To je pravda. Proto mi ten Twitter připadá lákavější, protože je mnohem kompaktnější. Tam se neztratíte. Je to menší, jednodušší, kompaktnější, sevřenější... Má to vlastně velice omezenou funkcionalitu, skoro nulovou, ve srovnání s tím FBem.

Další oblastí je pocit jakési izolace. Pocit omezení na život v umělohmotném FB světě, když je člověk třeba nemocný a je odkázán pouze na notebook v posteli, kde je ale zároveň paradoxně mnohem aktivnější a připadá si téměř jako superhrdina. Co ten rozpor mezi skutečností a tou virtuální realitou?

No, protože to jde snadno. Vy když budete někde na večírku, kde je spousta lidí, tak si nemůžete povídat s deseti najednou. Tady jo. A tady odpadá ten problém někoho oslovit, v tom reálu je potřeba překonávat ostych...

Ještě možná, kdybychom se zamysleli nad vývojem FB nebo sociálních sítí obecně, máte na to – I jako odborník – nějaký názor?

Asi to není nic objevného, ale já si myslím, že je to ve stavu vzniku jako nějaká nová forma společenského života. Tak jako internet, jako web, se vynořil jako nová forma komunikace a sdílení znalostí a publikování znalostí, tak tohleto se vynořuje jako nová forma styku mezi lidmi. A jestli to všechno dobře dopadne, jakože asi jo, tak obohatí ty způsoby, který používáme doteď, aniž by je to nějak výrazně oslabilo nebo poškodilo. Takhle to s těmi novými médii zatím bylo vždycky. To nemusí být nutně FB, ale ten FB je bezpochyby nějakým předobrazem toho, k čemu to může směřovat. Výhledově to bude mobilnější a víc propojený s tím reálným světem, než ty virtuální aplikace. To si odkliknete na mobilu a ono

vám to řekne, kdo z vašich známých je v okruhu jednoho kilometru. To je snadný za předpokladu, že s tím ten člověk souhlasí. Já myslím, že dojde k prolínání toho reálného světa a toho virtuálního. Rozšíření reality se tomu říká. Myslím si, že logicky to k něčemu takovému musí směřovat.

Co si myslíte vy?

No, já si dovedu představit posun zprostředkování zážitků z událostí, kterých se nemůžete zúčastnit, formou nějakých nějakých videí, přímých přenosů. Pravda, FB aplikace do mobilu myslím, že už celkem funguje. Myslím, že funkcionality nejsou omezené. Nevím, nemám iPhone, nepoužívám to.

To nemusí být iPhone. Já mám malou Nokii a aplikace funguje. Sice asi s omezenými funkcionalitami. Je to malej telefon, to není takovej ten chytrej telefon. Já to ukážu.

Tak jasně, je to malá obrazovčička... No, tak jsme tam. No, teďka tomu bude chvilku trvat, než se to zupdatuje. Takže je to takový... žádný videa tam nejsou, ale na takovej ten pocit komunikace to stačí. Pro moje verbální vyjadřování určitě – pro někoho, koho zajímají hlavně fotky... ale I fotky tady jsou, hale! Možná bysme se propracovali I k tomu videu.

Souhlasím s Vámi, že se tyto virtuální sítě začnou víc propojovat s realitou, ale otázka je co bude ale až potom? Samozřejmě není asi takový technický problém monitorovat uživatele přes mobilní telefon, v současnosti je tato funkce omezena pouze legislativou.

Tohle je samostatný a strašně velký téma. Obecně to souvisí s nějakou celospolečenskou vůlí. Já si myslím - když už teda o tom mluvíme - že jsme jako “západ” taková společnost, která vyměňuje neustále pohodlí za soukromí a že jsme ochotni v tom zajít velice daleko. Pohodlí a bezpečí anebo iluzi bezpečí – to je těžký rozlišit. To je dobře vidět na tý svatý válce proto teroru, co všechno si nechá ta společnost líbit a kolik práv oseká jenom proto, aby dostala trošku větší pocit bezpečí a často velmi spornej. No, a s těmi daty online a sledováním to bude podobně, když to lidem podáte – ať už to bude stát anebo komerce – že za to dostávají nějakou obrovskou výhodu, tak oni to dělat budou. Nejde to najednou. Nemůžete tímto způsobem prosadit velikou změnu, ale po malejch kousíčkách - “salámová taktika” se tomu říká - vždycky jedno kolečko salámu uříznout a dát si. Takovej salám puč.

Myslíte, že FB bude platit svým uživatelům, aby neodcházeli a aby eventuálně šli v tom užívání ještě hloub?

Proč by to dělal? On to vůbec nepotřebuje v tuhle chvíli. Vždyť oni to dělají rádi a dobrovolně. Myslím si, že kdyby jim za to začal platit, tak by to bylo trapný. Ti uživatelé by si řekli: “No, vždyť mi jim tady děláme blbce, protože my tady provozujeme něco, co bychom zřejmě měli dělat tak neradi, že nám za to chtějí platit.” Takhle to nefunguje.

Já ted’ spíš narážím na to marketingové nevytížení celé sítě a na alternativní způsob jejího financování.

Ale ona to není tak moc pravda, že je to marketingově nevytížený. Třeba na konferenci Invox 2009 v Brně, byly hned dvě přednášky o komerčním využití FB v českém prostředí, obě dvě velice zajímavé – můžu vám poslat prezentace – a je vidět, že tyhle věci fungují a že se na tom pracuje, je to na začátku, a bude toho čím dál víc. Já myslím, že to nepotřebuje žádný pobídka směrem k uživatelům, že ten komerční potenciál se dá zužítovat i bez toho. Je tam strašná spousta lidí a o těch lidech víte strašně moc věcí. Daleko víc než z nějakého náhodného sledování chování na webu. Ti lidé naprosto přesně deklarují, co jsou zač, a mají motivaci to dělat správně a přesně, aby se potkali s těmi dalšími lidmi, kterým se líbí totéž. Když já tam napíšu, že se mi líbí film Nebe nad Berlínem, tak se mi opravdu líbí, protože mě zajímá mluvit s někým, komu se taky líbí anebo komu se líbí podobný filmy, a ne Slunce, seno, jahody. A tím pádem o mně nějaký marketér ví dost na to, aby mi třeba nabídl kompletní sadu filmů Wim Wenderse – a má docela slušnou šanci, že to koupím, protože to bude správně zacílená reklama. A mně to zase nemusí tak strašně vadit, protože potom ta reklama tolik neobtěžuje, když je to na něco, co mě nejspíš zajímá. Akorát se pak člověk leká nebo vzniká nepříjemný pocit “Jak to o mně všechno vědí?”. To je ale to, na co si všichni pomalu zvykáme.

Co by měl FB změnit, aby to prostředí bylo pro vás příjemnější? Říkáte, že vám to přišlo nepřehledný...

Tak, to není to hlavní. On je tam z hlediska té uživatelské zkušenosti nějaký vstupní práh, přes který je potřeba se dostat. Dneska jsou lidi netrpěliví a spěchají, takže než se seznámí s nějakým poměrně složitým uživatelským rozhraním, tak to chvíli trvá. No, ale to asi není to hlavní. Změnit by se mělo hlavně to, aby se omezilo komerční nevyužití, ale zneužití. Už

se tam spamuje, už se tam vyskytují takové ty poměry těch sněhových koulí a já nevím, čeho všeho. Tohle by tam mělo jít nějak líp filtrovat nebo blokovat, ale ono nakreslit tu čáru, co je důležitý a co je nedůležitý, je extrémně těžká věc. No, bylo by dobrý, kdyby pracovali na zárukách bezpečnosti proto úniku dat, dokud jsou uvnitř toho jejich systému a ten systém funguje tak, jak je deklarováno, tak je to vcelku v pořádku. Můžeme o tom diskutovat, ale kdo nechce na ty podmínky přistoupit, tak tam není. Ale je důležitý vyřešit to, aby platili. Aby jim zítra nějaký hacker nenapadl databázi a nevytáhl milióny důvěrných informací. Rád bych viděl, že peníze, které vydělávají, investují právě do této záležitosti.

Protože je FB velmi otevřený vývoji nových aplikací, tak se nabízí myšlenka na možnosti zneužití. Poměrně snadno by se asi dala vyvinout aplikace, která by působila jako vir v rámci celé sítě...

A kdoví, jestli už nejsou! Na můj vkus je to moc otevřená platforma. Ono je to prima, je to sympatický, že je otevřená, ale může se jim to velmi snadno vymknout z rukou. A první velký průšvih bude znamenat, že důvěra v tu síť bude ztracena. Což je teda spíš problém pana Zuckerberga než náš, ale to je teda to, co by se tam mělo změnit.

Co FB a politická propaganda? Může být ten FB nakonec užitečný v rámci lepší politické orientace pro občany a nástroj vyjádřování názoru veřejnosti?

No, tak to určitě jde – na to se FB hodí dobře. Ono se to jde dělat a dařilo se dělat celkem všemi dostupnými elektronickými prostředky. Jak jednou dáte lidem do rukou internet, tak jim dáte možnost se organizovat. Je to taková hlásná trouba, jak jde vyhlášovat demonstrační akce, petiční akce a vůbec akce různých zájmových uskupení. Zajímavý je taky ten opačný fenomén, jak FB používají stávající politické strany, protože profil každé z těch, co tam jsou, by mohl sloužit jako případová studie toho, jak se to nemá dělat. Zajímavý je, jak tvrdošíjně a tupě opakují pořád ty samé chyby a jak zjevně nikoho, kdo tomu rozumí. Ale ono to asi není tím, že by neměli lidi, ale že jim nejsou ochotni naslouchat. Mají vyhraněnou představu. To se stává i v marketingu, protože poddat se mechanismům kolektivního webu je pro ně velice těžký, protože to není způsob, jakým uvažují. Ale používat FB jako RSS je strašná pitomost. To by tam raději neměli být vůbec a nadělali by si méně škody.

Máte ještě nějaké téma, které vás v souvislosti s FB napadá?

Mně na tom pořád hodně zajímá ten motiv degradace mezilidské komunikace. Jestli je pravda, že se s vámi s vaší schopností prožívání společenských styků v souvislosti s užíváním těchto sociálních sítí něco děje nebo ne? Ono, na to se zatím pořádně nedá odpovědět, protože ta doba, kdy tyhle sítě používáme je zatím strašně krátká. To budeme vidět tak za deset, dvacet let.

Myslíte teď jako z hlediska sémiotiky nebo spíš v rámci společenských kontaktů, například formalit?

Tak formalit určitě, ale tam se dá těžko odlišit vliv sociálních sítí od vlivu spousty jiných věcí – obecného zvýšení tempa života, jiného způsobu výchovy v rodinách, rozvolnění z jaderný rodiny, která tady vždycky byla velice silná a teď není. Do toho bych se nerad pouštěl, to je bažinatá krajina. Jak bych to řekl? Jiný způsob citového prožívání mezilidských vztahů.

Myslíte ve smyslu, že se teď spíše konzumují než prožívají?

Možná... ale to je jenom slovo, že se konzumují. Já myslím, že s rozvojem těchto technologií jsme nějak všichni emocionálně širší a plošší, mělkí. Jo, že toho pojmu daleko víc, mám víc známejch, sdílím s nima víc zážitků, ale to sdílení je velice mělký.

A je pro všechny.

To nemusí být pro všechny, dá se to odstupňovat. To není zas tak velkej problém. Ale často se to neodstupňuje a je to pro všechny. Ano, takže takovej ten pocit toho privilegovaného vztahu několika lidí mezi sebou, to hodně mizí. Před dvaceti lety, když jsme o někom věděl takovou spoustu věcí, jako dnes vím o nějakém svém známém nebo známé z FB, tak to znamenalo, že jsme v relativně hlubokém vztahu. Teďka nemyslím milostný vztahy nebo něco takového, ale rozumíte, co tím chci říct. Takových lidí z důvodu časových nebo geografických omezení, člověk nemohl mít moc. Tímto způsobem se daly sdílet zážitky s deseti lidma maximálně, možná ani ne. Teď jich můžete mít, pokud na to máte čas a jste ochotna proflákat u FB půl dne, tak jich můžete mít strašně moc. A já si myslím, že tohle musí mít nějaký důsledky pro emoce, pro ty části mozku, které se o ty mezilidské vztahy starají. Jaký, to já nevím. To přesahuje moje znalosti a možnosti, ale nevěřím tomu, že to nic neznamená.

To už je spíše téma náležící do psychologie, nemyslíte?

Já si myslím, že to je sociologická otázka. Samozřejmě rozlišit přechod psychologie a sociologie je těžký. Ale nějakým způsobem to mění společnost – já jako starší člověk mám samozřejmě tendenci říct: “A k horšímu”.

Vzpomínám na dávné definování rozdílu mezi přáteli, kamarády a známými. A byli v tom významné rozdíly.

Ono i to, že se tady bezmyšlenkovitě používají ta anglická slova, něco znamená. Ono v té angličtině to holt tak dobře odstupňovaný není. Tam má slovo “friend” širší sémantické pole.

Já myslím, že nás ta angličtina skrz internet ovlivňuje více než bychom chtěli.

I ta překládaná.

Je to na tom znát. Je tam sice méně formalit, což je příjemné, že jste v té řeči s kýmkoli rovnocennými partnery, ale na druhou stranu neumí dát ta angličtina najevo takovou tu – jak jsem říkali – “privilegovanost” a to, že někdo je pro vás mimořádný a ze si ho vážíte více.

Že odpadly formality a můžeme si povídat bez odstupů – to je prima. Myslím si, že v tomhle směru to české prostředí potřebovalo pošťouchnout a že je dobře, že se pošťouchlo a že nějaký “Pane profesore” nebo “Pane inženýre” je dneska dost passé. Ne úplně, ale dost. Ale to, že Franta je “přítel” – mně to připadá komický. Já a lidi mé generace to dovedou významově odlišit a smějeme se tomu. Ale, jestli to umí odlišit někdo, komu je dneska osmnáct, to si nejsem úplně jistý.

11.7.2 Respondent č. 2

/Pokračování rozhovoru/

My jsme se dotkli trochu té bezpečnosti...

Já myslím, že taky. Já myslím, že hlavně u nás v ČR lidé míň důvěřují médiím a jakýmkoli věcem, který souvisí s poskytováním nějakých informací. Dá se to taky dobře vypořádat s placením kartama na internetu a všema těmahle záležitostma, který souvisí s poskytováním osobních dat, který mohou být tím hlavním faktorem, proč ty lidi mají určitou obavu.

Další věc, co si myslím, že by mohlo být důvodem, proč eventuálně odejít z FB je nedostatečná kontrola nad tím, komu vysílám jaké informace o sobě a naopak, co mně chodí za informace, které mě třeba nezajímají. Co ty na to?

To je asi pravda taky, no. Vlastně je to tak, že ty lidi – ať už se bavíme v té obecnější rovině – jsou prostě opatrný. Ale myslím, že se to postupem času začne zlepšovat, začne měnit k tomu, jak to funguje na západě – v Americe nebo v zemích tohoto typu – kde je ta důvěra v tyhle média o něco vyšší a ta komunikace v sociálních sítích je tam daleko víc standardizovaná.

Jde teda hlavně o to zvyknout si na sociální média jako na nějaké nové prostředí, myslíš?

Hm, určitě ano. A samozřejmě je jasný, že je to dost taky generační záležitost, že třeba starší lidé, kteří prostě nemají vztah k internetu, asi nikdy nebudou používat FB v masovém měřítku jako mladí lidi od 15 do 35 let. Sice to používají třeba i padesátníci, ale určitě ne v takovém měřítku jako mladí.

Jak se stavíš k prokrastinaci, tedy tzv. chorobnému odkládání povinností, na FB?

To je zajímavá otázka a určitě myslím, že jedna z klíčových otázek, proč vlastně ten FB používat a proč ne. To je vlastně samotné jádro toho problému, protože samotnej internet je přece neuvěřitelně požírač času, jaku třeba televize nebo jakýkoliv jiný masmédiu. Takový ty méně dynamický lidi můžou ten svůj čas přece „zabít“ něčím, co je pro jiné ztráta času. Ale je to hodně individuální záležitost. Myslím, že každý z nás má nějaké sociální zázemí, svoje fungování, který nějakým způsobem má zažitý, a je to jenom o tom, jak si dokáže ten čas dávkovat a rozumně využívat tu komunikační platformu, když to tak řeknu.

Ale jsou lidi a já osobně je znám. Jeden kamarád je na tom FB docela hodně a já jsem se s ním o tom několikrát bavil a... on to fakt používá i na iPhone a je vlastně pořád online a sleduje, co tam kdo píše. Často na to reaguje, píše komentáře a tak. A je to takový... mně to připadá, že z tohoto pohledu to může být vnímáno jako ztráta času. Ale když беру v potaz, že ten člověk – ať už kdokoli – kdo působí v mediální oblasti, to má jakoby součást nějakýho svého status quo. A že ten člověk tím opravdu žije a nějakým způsobem ho to hodně baví. Tak to nemusí být zas až tak rakovinouotvorný nebo nebezpečný. Jakýkoli nadužívání čehokoli v nadmíře může škodit – alkohol, kouření primárně na fyzickou stránku - sociální média spíš

na tu psychickou... ale - sečteno podtrženo - ten výsledek to může mít nebezpečnej tak jako tak. Takže zpátky k té tvé otázce – určitě to může být ztráta času, no.

Je to vlastně na zodpovědnosti každého individua...

Určitě. To je právě to slovo – ta zodpovědnost, no.

A jak taky se dokáže sám nad tím zamyslet, co mu to dává, a taky je tam určitá interaktivita s těma lidma, se kterýma je v kontaktu, a ti lidi ho můžou ovlivňovat a můžou ho jako negativně ovlivňovat. Spíše záleží, s kým ten člověk komunikuje a jak reaguje na ty reakce těch ostatních. Protože ono to má obrovskej potenciál na těchhle sociálních sítích, protože spousta lidí se v tom ztrácí a může je to fakt jako zabíjet. Je třeba se na to opravdu dívat s nadhledem, s opatrností a s tím respektem, protože to je stejný médium v podstatě jako televize nebo jako cokoliv jinýho. Když tomu člověk podlehně, tak ho to může prostě sežrat.

Já bych se ještě vrátila k tomu, proč jsi vlastně ukončil činnost na FB na nějakou dobu – můžu se ještě na něco doptat?

Určitě.

Na jako dlouho jsi tehdy přestal používat FB a jak to vlastně všechno proběhlo?

Já myslím, že to právě bylo tak přibližně neceléj rok. Možná tři čtvrtě rok, nevím přesně... Zkrátka něco okolo roku. A ten důvod byl, že tam docházelo k posílání zpráv několika lidí v mém okruhu v mém okruhu, kteří to posílali... Já dám příklad: je nějakej společnej kamarád, který není na FB a někdo v té síti poukáže na to, že je to náš společnej kamarád a nějakým způsobem ten FB – já jsem to tam právě hledal v těch nastaveních... už jenom, když ten jedinec nějakým způsobem ukáže, že je to náš společný kamarád, tak docházelo bohužel k tomu, že ode mě vycházeli pozvánky tomu našemu společnému kamarádovi. Nevím, jak je to možný, ale i když nebyl registrovej na FB, tak mu to chodilo do mailu jemu chodili pozvánky z FB do jeho mailové schránky a tudíž byl bombardován zprávami tohoto typu.

Tam se dá zařídit, že můžeš dát o něčem vědět i někomu, kdo není na FB, ale musíš tam uvést jeho email...

Pravděpodobně asi ano. Ale já jsem nebyl ten aktivní, kdo to vykonával. Těch lidí tam bylo více, který takhle jako poukazovali na to, že někdo z té naší skupiny společných známých tam ještě není a že by tam teda jako mohl vstoupit. A potom jsem dostával ne úplně pozitivní

odezvy od lidí, kteří tam nebyli, ale ani tam nechtěli být. Protože to je na každém z nás, to rozhodnutí. Tak já o tom vím a tak se buď teda přidám nebo ne. To mě donutilo, abych hledal v tom nastevní, kde to jde deaktivovat, když já vlastně nejsem ten aktivní tvůrce těch zpráv, ale jsem vlastně jenom něco jako zprostředkovatel a aniž bych já vysílal jakoukoliv informaci, tak aby jim to chodilo... a nenašel jsem to. Teďka jsem už dlouho nedostal žádnou zprávu od někoho, že by ho to takhle obtěžovalo, takže to možná byla nějaká technická nebo technologická závada. Možná to ten FB už vyladil. Ale každopádně teď to musí být o tom, že ten aktivní člověk, který to vysílá, tam jediné musí někde vyplnit tu emailovou adresu toho člověka. Ale to, že od druhého „přítele“ potom teda jako přijde ta zpráva, to je zvláštní. Je to komplikovaný asi nějak hodně. Anebo spíš bylo.

Hm. Na to jsem teda nikdy s nikým nenarazila... Já vím, že tam jsou možný nějaký modifikace v tom, že si můžeš vybrat, o čem chceš dostávat informace do emailu – jestli jen pozvánky na akce, nebo i jiné message. Já jsem právě taky nikdy nic nesměřovala na lidi mimo síť, takže vlastně ani nevím, jak to funguje.

Hm, ale možná, že už je to jako deaktivovaný a že už se to vyladilo, takže už to možná ani nefunguje tohleto. Každopádně už z tohotohle prapůvodu mě to trochu jako přesvědčilo o tom, že zase jako nechci být někdo, kdo někoho FB obtěžuje, takže jsem to deaktivoval na nějakou dobu. Ani jsem to k životu nepotřeboval, ani teďka – on člověk se bez toho obejde. Spíš je to jako nějaká zábavní konzole nebo prostě komunikační nástroj, jak sdílet nějaký svoje informace osobního typu. Nebo prostě... především osobní.

Takže ve výsledku to teda hodnotíš pozitivně a jsi rád, že jsi uživatelem FB?

Jo. Jo, určitě ve výsledku stručně řečeno to hodnotím pozitivně a nelituji toho, že jsem se tam vrátil.

Ještě k tomu momentu toho odhlášení. Spousta lidí a spousta i článků se zmiňuje o tom, že je vůbec jako dost problematické ten FB účet „vyrušit“. Můžeš to nějak popsát, jak to teda proběhlo?

Jak jsem to našel? Je fakt, že mi chvilku trvalo, než jsem na to přišel, ale v těch nastaveních to je. Pokud se člověk chce odhlásit, tak se odhlásí. Ale je zajímavý, že ten prohlížeč – já používám teda jako výchozí prohlížeč Mozziilu – si to pamatuje. Protože já tam mám možná v nastavení toho prohlížeče nějaký ukládání hesel a tak podobně. Ale i když jsem se deaktivoval a zrušil účet na FB, tak možná když jsem si pak zase otevřel homepage FB, tak už

jsem tam zase měl ten svůj profil a stačilo jenom kliknout na „Sign in“ – přihlásit se – a už jsem byl zase aktivní. Což si myslím, že je jedna z dalších geniálních věcí FB, toho komunikačního nástroje, kterej prostě byl vytvořenej za tím účelem, aby dosáhl co největšího počtu uživatelů. Je to založený na masách lidí a čím víc lidí tam je, tím je to zajímavější pro investory a pro lidi, kteří dělaj reklamy.

Od jiného respondenta mám informaci, že ta deaktivace je velmi těžko proveditelná, protože po zahájení toho odhlašovacího profilu je třeba dodržet 30-ti denní lhůtu, kdy nesmí být profil používán oboustraně – tedy, že uživatel nesmí na účet nic psát a zároveň mu nesmí psát nikdo z jeho přátel. Teprve pak je prý účet vymazán. Narazils na podobnou zkušenost?

To já jsem o tom ani vůbec nevěděl, že tahleta měsíční lhůta tam funguje! Já jsem se vymazal a pak jsem se zkusil vyhledat na Googlu a za pár dní jsem se tam už nenašel. A když si teďka dám do Googlu své jméno nebo kohokoli jinýho, kdo tam aktivně je, tak ho to hned vyplivne na první stránce.

To bylo už dýl, že jo?

To bylo dýl, to je zhruba před tím rokem, kdy jsem byl deaktivovanej, no. A zaktivoval jsem se teďka asi před třema měsícema. Každopádně je to delší dobu, když jsem to zkoušel, ale vyhledávač mě opravdu nenašel.

Mezitím se uživatelské rozhraní FB trochu změnilo. Co jsi na to říkal, když ses tam téměř po roce vrátil? Zorientoval ses snadno?

Jo, jo, zorientoval... Tak přibyly tam nějaký utility a je tam taky trochu víc reklamy, si myslím. Už se to stává takovou tou základnou pro ne úplně masovou, ale už je to tam vidět – jsou tam různé bannery a samozřejmě jsou tam sofistikovaně skryté, aby to příliš neotravovalo ty uživatele. Ale změnilo se to z tohoto pohledu a je to víc propojený s ostatním aplikacema – dají se tam hrát různé hry nebo zkoušet různé věci, který dřív třeba nebyly možné. Protože samozřejmě ten pokrok v tom internetu postoupil, že... každý měsíc vzniká minimálně jedna aplikace, která se pak později dá naroubovat na tyhle masový sítě. A všechno je to vlastně Web 2.0. To je platforma, která to propojuje všechno a jednou – a teď předbíhám, ale myslím, že to není tak daleko – třeba tak za deset, za dvacet let bude prostě nějaká krabička, kde prostě si otevřeš internet a zároveň to bude fungovat jako televize a všechno ostatní. Média budou daleko rychlejší, internet, to bude všechno real-time, dejme

tomu, a prostě bude to všechno fungovat jinak. Otázka, jak dlouho. Tyhle platformy se budou určitě dále zdokonalovat a myslím si, že tam je obrovská budoucnost.

Máš teda pocit, že se FB změnil k lepšímu? Co ještě by se tam mělo změnit, aby se ti lépe používal?

No, přiznám se, že tos mě trochu zaskočila, protože mě teď nic nenapadá, co bych mohl zmínit, že není úplně dokonalý. Já si spíš uvědomuju, že to je až moc dokonalý, že je tam spousta věcí, které by se i daly zneužít. To se určitě na tom shodnu se spoustou lidí, třeba i s tebou, že to je pro ně živná půda jako zdroj získávání informací. A nejenom samozřejmě u nás, ale i v jiných zemích. Ty propojeniny, ta pavučina, že když někdo komunikuje s někým, tak je provázanej s někým. A to se dá samozřejmě hodit do té vizitky různý kontakty. Třeba můžou být uměle založený nebo taky nemusí, že si tě někdo osloví, aniž bys ho třeba kdy viděla. Já to třeba nedělám, ale některý lidi to takhle maj. Myslím, že speciálně i třeba v tom LinkedIn, že prostě toho člověka jsem ani neviděl a přesto na něj kliknu. A v tom LinkedIn to mám trochu víc spojený právě s tou „business“ oblastí, kde vlastně třeba ty lidi ani osobně neznám, ale píšu si s nima, aniž bych je kdy viděl. A jsem s nima tam spojenej. Tam je to myslím tak padesát na padesát – 60 lidí znám více či méně, 40 lidí osobně neznám.

Pro lepší představu, můžeš mi prosím orientačně říct, kolik přátel máš na FB?

Teďka myslím nějakých třicet, čtyřicet? Zatím moc ne.

A ve srovnání s tím LinkedIn?

To mám daleko míň. Na LinkedIn mám tak sto padesát. Nevím přesně.

Dokázal bys nějak kvantifikovat množství času, který trávíš na FB nebo na FB a LinkedIn dohromady, dejme tomu?

Tím, že jsem na internetu každý den v podstatě, protože mám prostě ten počítač doma a že zároveň v práci ho používám, mám to hodně propojený, tak samozřejmě mi to často běží i v pozadí. Myslím si, že takovejch lidí je hodně. Možná i většina. Mezitím třeba chatujou a používají různé tyhle komunikační nástroje k tomu, aby si prostě vyměnili aktuální informace, který potřebujou. Těžko teďka dokážu říct, jestli to jsou dvě hodiny denně, nebo hodina denně... Když vezmu nějaký průměr, tak dejme tomu hodina denně. Ale otázka je, jakýho času, jestli toho času jako pasivního konzumentství, kdy člověk něco jenom hltám, nějaký informace, anebo jestli aktivně třeba píšu něco, reaguju na nějaký podnět přímo, takže

skutečně dám nějaký komentář. Myslím si, že v kombinaci obou věcí – aktivního i pasivního způsobu – tak je to tak hodina.

Co říkáš fenoménu politizace FB, který se začal více objevovat na českém FB v poslední době? Začalo to fungovat jako nástroj vyjadřování postoje vůči politickému dění. Vidiš v tom nějakou budoucnost pro veřejnost?

Já myslím, že to je určitě hodně zajímavá otázka a že to ten potenciál má hodně veliký, ale některý lidi samozřejmě jsou víc tvarovatelný. Některý lidi se dají líp tvarovat v offlinu než online. Ty jdeš na nějaký meeting a ten meeting se dá online předem svolat, že na Václaváku bude setkání skupiny, která je proti tomu a tomu. Samozřejmě, sociální sítě mají obrovskou sílu v tom, že dokážou lidi strašně rychle propojit a strašně rychle se to šíří dál na ty další lidi. Z tohoto pohledu si myslím, že to má velkou sílu, velký potenciál. Zároveň si myslím, že to může i trochu škodit. Takhle, já jsem docela jako hodně mentální člověk, takže mám samozřejmě jistý konzervativní kořeny, nebo konzervativní vnímání, ale z tohoto pohledu... ať si každé dělá na tom internetu, co chce, pokud to není proti nějakým zákonům, protiprávní nebo neetický. Všichni asi víme, o čem mluvím. Každopádně jsou lidi, kteří si tam ventilují svoje názory, přikládají různé články, který jsou politický, a myslím si, že někteří to možná i trochu nadužívají, ale to je věc každého. Jak říkám, myslím si, že každý má potenciál – pokud tě to neobtěžuje, ty nemusíš vůbec reagovat na nic, můžeš si to přešíst, když tě to zaujme, pobaví, tak můžeš samozřejmě reagovat. Takže v tomhle směru mi to přijde naprosto neškodný. Dá se to využít, ale dá se to i zneužít.

Mě napadá konkrétní příklad. Nevím, do jaké míry sleduješ Otázky Václava Moravce, ale tak je to už dlouhou dobu hlavní publicistický pořad o politice v české televizi. Mně připadá, že to je úplně krásný příklad využití propojení sociálních sítí s televizí a video formáty na YouTube. Jak to na tebe působí?

Já si myslím, že to je hlavně o tom, že Václav Moravec je relativně mladý člověk – 33 let mu je, jako mně – a prošel takovou tou školou žurnalistickou – dělal v BBC, že jo, a zároveň je to rozumný člověk. Nebo alespoň do určité míry. V každém případě kápnul na správnou notu a využil toho komunikačního potenciálu těchto platform. I když si nemyslím, že si všichni jeho diváci pár hodin po skončení televizní relace pustí nějaké video, které tam vystaví, nebo se hned zúčastní jeho diskusních fór, protože gró těchto komunitních sítí jsou hlavně mladí lidé. A já si myslím, že ti se na ten televizní pořad tolik nedívají. Samozřejmě dívají, ale

myslím, že to sledují hlavně zralejší lidi, starší lidí, střední generace 45 – 65 let... ale dívají se i mladší, ale myslím si, že ten průměr bude tak 40 – 50 let. Takže jo, já si myslím, že to rozhodně takhle... všechny média televizního typu se budou postupně stávat masmediální nebo interaktivně-mediální platformou a budou se propojovat s internetem čím dál víc, tak to budou čím dál víc využívat a Václav Moravec je jeden z těch průkopníků na České televizi. Jinak to využívají spíš takové ty zábavní pořady, zejména hudební, kdy samozřejmě k tomu patří ty různé MySpace a podobný komunikační kanály. Ale tohle je taková unikátnost v rámci veřejnoprávní televize, která těch pořadů má celou řadu a pouze tento jeden to takhle propojuje do jiných komunikačních platforem.

Já myslím, že to je právě i dost revoluční krok pro Českou televizi vůbec. Nevím, do jaké míry byl iniciován přímo Moravcem nebo nějakým dramaturgem...

Jasně. Nebo jestli mu někdo poradil třeba? Těžko říct. To všechno jsou jenom spekulace.

Já myslím, že jsem témata týkající se FB už téměř vyčerpali. Napadá tě ještě nějaké, které bychom v této souvislosti měli zmínit?

Co firmy?

No, tam je spousta různých témat, třeba reklama a marketing na FB. Obtěžuje tebe jako uživatele reklama na FB?

Naopak. Já si myslím, že člověk si mezi tím může dost jako vybírat ty informace, které jsou pro něj důležité a naopak může deaktivovat ty informace, které ho nezajímají, tím, že je prostě dá do pozadí. Takže moderní firma, ať už jakéhokoli typu, v jakýmkoli oboru podnikající, by ten FB mohla využívat a že jí to může pomoci. Ne všechny firmy toho už v dnešní době využívají, ale myslím si, že už docela dost firem, zvláště těch rychloobrátkových firem. Ty by měly touto cestou jít, protože jim to může pomoci. Hodně.

Jak vnímáš jako uživatel tu velmi cílenou reklamu na FB?

Dá se říct, že mi nevadí. Rozhodně mě neobtěžuje tak, jako třeba nějaký pozvánky a letáky do schránky. Ale já se na to nedívám, já to zahazuju – nejsem ta cílová skupina. Ale cílová skupina v tom prostředí toho internetu, si myslím, že můžu bejt, respektive mám k němu blízko, takže možná proto to neodsuzuji a vnímám pozitivněji. Ale papírový reklamy nebo reklamy letákového typu do schránek, na ty se málokdy podívám. Upřímně. Možná nějakou elektroniku, ale že bych se díval na leták nějakého hypermarketu a sledoval, jestli tam je o

korunu levnější chleba, to ne. Já myslím, že samozřejmě ono se vždycky najde něco i pro mou cílovou skupinu, ale to už je jiný téma.

Máš ještě chuť něco dodat? Já už jsem svoje témata vyčerpala.

Já přemýšlím, no.

Snad ještě FB v rámci aplikací v mobilním telefonu. Do budoucna třeba vyhledávání FB přátel v okruhu 1 km a tak podobně.

To si myslím, že už je hodně na pomezí ochrany osobních údajů a myslím, že by to asi taky jen tak neprošlo Parlamentem. Samozřejmě jsou liberálové nebo liberální politické strany, který by za to horovaly a asi by to chtěly, ale já jsem v tomhle spíš konzervativní. Myslím, že je to určitě krásný. Já jako mám rád nové technologie – jako chlap – mě zajímají nové mašinky a nové technologie, ať už v jakýkoliv rovině. Ale myslím, že už se to dá trochu hodně zneužívat. Teda spíš hodně než trochu. To už si myslím, že trošičku se dá spojit třeba s klonováním lidských embryí, což je taky hodně na pomezí. Samozřejmě to se dá všechno zneužít. Tam by fakt ta legislativa měla zasáhnout a měla by být v tomhle striktní a neoblomná a nemělo by se to zatím – nebo možná ani nikdy – aplikovat do reálu.

To mi připomíná jeden z dalších negativních fenoménů FB, stalking. Prý v Americe existovaly – a asi i existují – vyloženě policejní případy a vyšetřování stalkingu na internetu. Takhle by to těmhle „stalkerům“ vlastně nahrálo, kdyby byli uživatelé lokalizováni GPS souřadnicemi.

Určitě, no. Myslím si, že jo. Ale tohle má vlastně už Google Maps taky, že jo. Ten je v tom obrovsky silnej.

No, teď je otázka, kam půjde dál ten vývoj. Jak dalece budeš dohledatelný podle IP adresy nebo podle mobilu.

Určitě tady ty služby rozhodně dokážou udělat tyhle věci. Nemyslím si, že třeba u nás, ale třeba v Izraeli nebo USA už existuje dostatečně dobrý software na to, aby dokázali už z té IP adresy zjistit, kde přesně se nacházíš. Ne třeba úplně přesně, ale třeba v sektoru 50 m, to samozřejmě nevím přesně.

Ještě něco chceš dodat k té predikci vývoje?

Jako myslím si, že to půjde fakt tou cestou propojování těchto silných nástrojů, jako Google, FB a ostatní, který si můžou jako pak co říct a který, když se spoje, tak budou fakt strašně

silný a prakticky zamezej vstupu do tohoto odvětví. Protože Google na poli vyhledávání nemá obdoby, z globálního pohledu, a FB taky ne, z toho globálního pohledu. Takže si mají co říct a vůbec není vyloučený, že se to v budoucnu sloučí. Oni už teď tam nějaký tendence jsou a těch možností je tam samozřejmě celá spousta. Budou vznikat další utility a těch softwarových firem, co budou vyvíjet další aplikace, těch je samozřejmě spousta. Bude se to prostě hodně propojovat, třeba i do té televize, ať už globální nebo lokální. Teď už se dají sharovat různé informace na FB, třeba videa z YouTube. V dalším kroku to budou reálné televizní přenosy, což může být za pár let. V Japonsku už to takhle dávno funguje. Tam mají opravdu rychlé sítě, proto jsou úplně jinde.

Tak mě napadá, že možná takovej první krok v propojování vyhledávačů a FB je ta dohoda o sdílení databáze FB profilů, tak že jakýkoli profil se dá skrz Google nebo Yahoo dohledat na základě jména. Což bylo taky docela kontroverzní téma.

To je přesně ono. To je ale přesně v rovině, jako když se domlouvají vývojáři na bázi Microsoftu a Googlu, kdy vlastně v Gmailu, v tom svém účtu, si můžeš nahrát svůj kalendář a emailové kontakty. Tam mám jakoby velkej respekt a jsem opatrnější. Myslím, že to bych asi nikdy neudělal. To už je trošku za hranicí toho, co od toho očekávám. I když to může být užitečný, protože pak můžeš mít vlastně všude svůj personalizovaný skin. V tom je výhoda té myšlenky. Počítá se s tím, že ty budeš mít klienta, kterej bude jako mnohovýrobní, že to bude, jak pošta, tak sociální síť, ale bude to mít jedno uživatelské rozhraní. Protože internet bude samozřejmě bezplatný a bude všude. Bude se to přijímat třeba ze satelitu. V některých státech už to takto je, že nemáš internet jenom v kavárnách, ale třeba v parku...

11.7.3 Respondent č. 3

Kdy ses poprvé dozvěděl o FB?

Poprvé jsem okusil drogy... (smích) Ne, poprvé jsem se o něm dozvěděl na Erasmu v roce 2006 v Řecku. Kdy vlastně – potom, když to po těch čtyřech měsících končilo – si tam všichni ti spolustudenti ze všech zemí evropských, tak si hodně vyměňovali kontakty na ten FB. Já jako nevěděl, co to je. A oni: no, to je prostě taková síť a takhle. Tak jsem si to teda založil a přidal si tam pár těch kamarádů z toho Řecka – to byla třeba Polka, Rakušan, nějaký Francouzi a tak. V podstatě jsem tam ale vůbec nechodil a přihlásil jsem se tam třeba jednou

za měsíc a hlavně – jsem tomu vůbec nerozuměl, přišlo mi to naprosto nesrozumitelný, nudný, k ničemu.

Zaregistroval jsi se tedy ihned nebo jsi předtím hledal informace o tom, co to je?

Jsem se nejdřív podíval, co to je, ale moc jsem to nepochopil. Jsem si myslel, že si tam jenom prostě založíš profil, dáš si tam fotky a můžeš komunikovat s lidma, co jsem jako pochopil, ale od nás jsem nikoho neznal, kdo to má. Tím pádem jsem tam měl jenom asi čtyři kamarády a navíc tam byla holka, kterou jsem úplně jako nemusel, která tam furt jako ládovala fotky a různě opruzovala s nějakýma věcmi. Tak to už bylo takový první varování! Tím pádem jsem tam šel jednou za měsíc, jednou za dva měsíce, a vlastně vždycky jako: „No, tak ona tam zase má pár fotek a zase jako o ničem.“ Takže jsem to moc neřešil. Až potom přišla ta vlna, že jako i u nás si to začali nějaký lidi zakládat. No, tak jsem si jednou takhle z nudy k tomu sednul a začal jsem si vyhledávat lidi.

Začal sis s tím hrát.

Přesně. Jsem si tam klikal, začal jsem se s tím víc seznamovat. Vyhledal jsem nějaký lidi, který znám tady...

Hledal sis ty lidi podle jmen nebo i přes kontakty v emailu?

Jenom podle jmen. A najednou jsem byl hrozně zaskočenej, kolik lidí tam je. Našel jsem tam hodně právě bývalých spolužáků... A vždycky: „No, zkusím třeba tohohle – toho jsem dlouho neviděl.“, a on tam byl. A i jeho fotka... No, a najednou jsem v jednu chvíli požádal třeba dvacet lidí o přátelství a oni mi to hned druhý den přijali a najednou jsem se dostal do kontaktu s lidma, který jsem jako prostě strašně dlouho neviděl.

A pak přišla ta vlna ohromení...

Přesně, přesně! Najednou jsem byl úplně ohromenej, co to všechno je. A samozřejmě, čím víc tam máš lidí, tím víc je ten profil živější. Víc víš o těch lidech, a najednou víc fotek a víc možností...

Víc se ti to tam točí, už tam není jen ta otravná holka...

No, a tím pádem se ti pěstuje vlastně ta závislost, že se nedozvídáš jenom o jednom člověku, kterej tě nezajímá, ale i o lidech, kteří tě zajímaj chceš se o nich dozvědět, co dělaj a tak. Prostě přirozeně, že jo.

Protože je třeba nevidáš tak často nebo jsou v zahraničí...

Přesně tak. A zároveň ještě – a to je zároveň takovej spíš osobnější aspekt věci – že jsem se v tom roce rozešel po třech letech s holkou a tím pádem jsem se cítil takovej osamocenej. Takže jsem si podvědomě říkal – samozřejmě, že jsem to nikomu neřek – že s čím víc lidma se budu stýkat, tak tím víc budu mít možností seznámit se s nějakou holkou, kterou jsem třeba dlouho neviděl a nějak s ní hodím řeč a třeba z toho něco bude. Což ještě posílilo tu mou iniciativu prostě se do toho víc zažrat a víc do toho šťourat a víc kamarádů jako vyhrabat. No, a pak už to má rychlej spád... V tom smyslu, že někdo ti doporučí dalšího člověka, kterýho ty musíš znát, pak tam máš společný přítel, že jo, tak ho přidáš. Najednou jich tam nemáš dvacet, ale čtyřicet, potom padesát... A pak jsem to prostě vzal z gruntu, že jsem si řekl: „Tak, a teď jdu probrat celej svůj život a vyhledat všechny svoje lidi.“

Takže jsi na to šel až s takovou historickou pečlivostí...

Jo. Já jsem přesně takovej úchylnej historik. Takže jsem nelenil a vyndal jsem z krabice všechny moje třídní fotky. Od první třídy až po maturitu. A teď jsem jel po těch fotkách a vzpomínal jsem na ta jména a začal jsem to tam vyhledávat. A našel jsem tam spoustu lidí ze základky, i spoustu lidí z gymplu... a všichni vlastně skoro ten FB měli. Nebo hodně z nich. A vlastně najednou hrozně jako doporučení a další doporučení a najednou vlastně i lidi, jako: „Jo, toho znám, toho znám odtamtad“, toho jsem viděl támhle a támhle, s tím jsem kalil na vodě, to je tenhlencten!“ A najednou prostě i lidi, se kterýma jsem nebyl až takovej kamarád, ale který jsem znal třeba tejden, někde jsem se s nima ožral nebo co.

I lidi z práce?

I z práce. Všichni. Vpodstatě se z toho pro mě stal takovej osobní sport, jak nasbírat, co nejvíc kontaktů. Ale zase jsem nebyl úplně takovej, jako to dělaj některý lidi, že třeba si tam přidávaj lidi, který neznaj. Jakmile to byl někdo, u koho to bylo jako: „Toho si nepamatuju.“, tak jsem si ho nepřidal.

Měl jsi na to přidávání přátel nějaký mustr, nějaké pravidlo?

Musel jsem toho člověka znát fyzicky, ne jenom z FB. Protože ta důvěra pak klesá, že jo. Když ho neznáš osobně, může to být vyloženě fiktivní člověk, za kterým se skrývá někdo jiný.

Je v tom podle mě i takovej ten pud sebezáchovy. Aby člověk neztratil úplně ten kontakt s realitou.

Přesně. Tak trochu se člověk drží zpátky přirozeně, že jo. Nicméně, aniž by si to člověk uvědomoval, i tohle je moc, co jsem dělal. Nebo jak se to vezme.

Já myslím, že touhle fází projde v podstatě každý, kdo FB aktivně používá.

Každý, no. Ale pak jsem se zasek na tom, že jsem si furt tůnil ten profil, samozřejmě. Teď jsem si tam dával ty fotky, že jo...

On se ale nedá až tak „tůnit“, ne?

No, moc ne. Ale jako napíšeš tam, že jo... To jsou takový drobnosti, ale zdánlivý drobnosti! Je to image. Paradoxně tam jako největší borci vyjdou lidi, který tam skoro nic nemaj, a nejvíc trapný jsou tam ti, co tam maj vyplněný od A až do Z úplně všechno a plus všechny ty soukromý údaje, jako ve vztahu s tím a tím a tak dál. To jsem si tam třeba nikdy nedal, jestli jsem ve vztahu nebo ne, za tuhle hranici jsem nikdy nešel. No, a tímhle způsobem jsem nasbíral asi 120 přátel.

A to byl finální počet?

Asi 125 byl finální počet. A to celé se událo v období od léta až asi do prosince. Červenec až prosinec 2008.

Takže během půl roku.

Během půl roku jsem to z dvaceti dotáh na sto dvacet a vlastně jsem tam začal dávat ty fotky a zaběhl se v tom úplně naplno. Během půl roku prostě.

Můžeme si přesně specifikovat, jaké všechny funkcionality jsi teda využíval? Dával jsi tam teda ty fotky...

Já jsem tam dával fotky a videa, to je pravda. Ale neměl jsem moc rád ty hry. Hrál jsem asi tak tři hry maximálně. A ty aplikace jsem pak zrušil. Navíc jsem pak zjistil – a hodně lidí to

neví – že si můžeš snížit důležitost toho dotyčného člověka. Třeba o někom tam nechceš dostávat žádný informace, o někom naopak větší – ten, co tě zajímá. Tím pádem ti tam pak vyskakují lidi, kteří tě zajímají, a ostatní ustupují do pozadí. Což jsem objevil docela pozdě, protože ono to tam není moc jako zřetelný.

No, ono se to nějak extra nepromuje. Ale je to alespoň jakás takás kontrola nad tím, co se k tobě dostává za informace. Nevím, jestli to náhodou není reciproční, jestli tím zároveň nekoriguješ množství informací, který ty zase těm lidem vysíláš...

Ne, to není oboustranný. Určitě ne. Fakt jsem o tom přesvědčen, že to tak nefunguje. Že právě tebe nemusí ten dotyčný zajímat – a je to i logický, že jo: „Mě nezajímá tenhle člověk – posunu ho do ústraní.“, ale on má stejně takový právo. A může si mě dát klidně na vrchol a ví o mně pak úplně všechno a já o něm nic, protože nechci a on chce ale. Protože takhle to je funguje. Třeba, když holce se líbí kluk, tak si vyzdvihne, a ona je hnusná, tak on jí úplně smázne.

Právě, pak nějak byl takovej zlom. Kecal bych a nebudu machrovat, že jsem na to přišel úplně sám – myslím, že mě v tom trochu ovlivnil kamarád, zabývá se IT, který mě na to upozornil. Trošku jsem se nad tím taky zamyslel. On mně to nějak nenutil, jen řekl stroze: „Hale, je to sračka.“, ani to nějak nerozváděl. Já jsem o tom spíš začal sám přemýšlet. A někdy kolem ty zimy, někdy prosinec leden, nastal ten zlom, že prostě já na tom začal hledat mouchy. Samozřejmě, nejdřív bylo takový to: „To je pecka! Já můžu sedět doma a bavit se úplně s každým. O každým vím, kde kdo byl... a já jsem hrozně furt zapojený! Z obývacího se zapojuju se všema těma sto dvaceti kamarádama. To je jako když sedím v hospodě se všema těma lidma.“ Protože pak najednou si třeba uvědomíš, že to není úplně přirozený. Že je to vlastně naprosto proti přírodě. A v jednu chvíli mě to už začalo rozčilovat.

Co byly konkrétně ty mouchy? Co tě vlastně začalo přesně štvát?

Začali mě rozčilovat nějaký lidi, který tam furt dávali ty statusy, který byly úplně trapný. Ale já jsem si to stejně přečetl, že jo, a uvědomil jsem si, že mi to žere strašně času. Že denně tam strávím třeba dvě hodiny a z toho půl hodiny si čtu statusy nebo nějaký takovýhle nesmysly. Ale vlastně teď jsem si utvořil nějakou jako sebereflexi, kdy jsem si říkal: „Tak co mi dala tahle půlhodina nebo hodina, kdy jsem si prošel prostě pár těchhle dementů, který mě vůbec nezajímají?“ A stejně jsem na ně kliknul ale a stejně jsem se na ty fotky podíval.

A co to je ale? Co myslíš, že tě nutí do toho voyarismu? I když tě to vědomě nezajímá a má to pro tebe nulovou hodnotu.

No, jasně no. Nutí tě to do nějakýho voyarismu, protože to hraje na takovou tu nízkou pudovost člověka, hluboko skrytou. Každý člověk má v sobě takové to voyaerství a zvědavost, ohledně jiných lidí, v sobě zakódovanou, ale zároveň to jde proti němu. Protože každé člověk, tak jak jde životem, tak se setkává s dalšíma lidma. A některý ty lidi, se kterejma on nějakým způsobem vychází nebo který jsou mu sympatický a jsou, tak zvaně, jeho krevní skupina, tak na ty si vezme číslo nebo s těma se prostě – i bez FB – nějak stýká. Jde s nima ven nebo si zavolaj... Aniž by si to uvědomovali, tak se vyhledaj. i když se třeba rok neviděj, tak se stejně sejdou, aniž by to bylo nějak vynucený. A ty lidi přesně, se kterejma ten člověk nechce mít nic moc společnýho, tak je přirozeně tak jako zapomene za sebou. Aniž by si to uvědomoval, tak je jakoby zanechá někde v tom svym životě. A vlastně má to asi svůj smysl, že jo. Protože člověk nedokáže pojmout tolik lidí!

Nemůžeš mít prostě hluboký vztahy a přátelství s každým, koho potkáš.

Přesně. Čím víc znáš lidi, tím víc je to na úkor nějakýho hlubšího vztahu s těma dotyčnejma lidma.

To je přesně ono, že vlastně tyhle sociální sítě... což teda není z mojí hlavy, ale jeden respondent řekl, že ho zajímá, jak se interakce v těchto sociálních sítích odrazí třeba za deset dvacet let na emocionálním prožívání vztahů. Protože je to mělčí, těch lidí je mnohem víc – obsáhneš mnohem víc přátel, tedy v uvozovkách přátel – ale není tam už žádná exkluzivita...

Je to, jak říkám, kvantita na úkor kvality, v každém případě. A jak víme, je lepší ta kvalita. A vlastně ty se, aniž bys chtěla, na základě toho skrytýho pudu toho voyerismu, neustále dozvídáš o lidech, který tě ale v podstatě vůbec nezajímaj. Tak proč jsem se s ním nekamarádil na základce? Asi to mělo nějaký důvod, asi jsme si nepadli do oka. Tenhle člověk mi zřejmě asi v životě nic dobrého nepřinese nebo mě o nic neobohatí a proto jsem ho zanechal v tom proudu času. A teď prostě si tady prohlížím jeho fotky, čtu si jeho statusy, vím, co dělal včera... To jsou lidi, kterým – aniž by si to člověk uvědomoval – věnuješ spoustu své energie a času. Ale já jim tu energii nechci věnovat! Já ji chci věnovat lidem, který uznám za vhodný, který si to nějak zasloužej. I když to zní blbě.

Když máte nějakou společnou historii, společný zážitky...

Jako tyhle dotyčný. I když mi nikdy nic nedaj, nikdy jsem si s nima nikdy do oka nepad, nikdy jsem s nima nikde nebyl... stejně mi vpodstatě sežrali spoustu té my sociální energie. Protože každý člověk má určitý množství energie, kterou má v tom šuplíčku pro nějakou interakci s ostatními lidmi. A tuhle energii, která má být věnovaná třeba tomu, abych si našel holku, třeba. Nebo kamaráda nebo, já nevím, spolupracovníka nebo třeba budu chtít založit firmu, tak nějakýho obchodního partnera. Prostě lidi, kteří mi jsou schopni něco dát. Tak on pak vypálí z tohoto zásobníku tu energii na těchhle lidech, které nepotřebuje a vlastně je vůbec nechce ani vídat. Ale prostě se mu takhle vplíže až do obýváku a někdy dokonce až do postele. A teď je jich třeba sto dvacet, že jo! A všichni jsou tam s tebou v té tvé posteli.

A to jsem ještě vůbec nemluvil o stránce dvou partnerů na FB. Naštěstí jsem tohle své období prožíval zrovna ve chvíli, kdy jsem neměl partnera, ale myslím si, že když jsou na tom oba závislí, může být velmi destruktivní prvek toho vztahu. Protože člověk vždycky může vidět, kdo tomu druhému píše na zeď a - vždycky je to vytržený z kontextu - nikdy nemůže vědět na sto procent... a je to rušivý element, co svádí k žárlivosti.

A zažil jsi někdy, že bys měl přítelkyni, a že bys jí třeba preventivně kontroloval profil, co si tam s kým píše?

Jo, zažil, no. Zažil jsem to. Protože teď mám přítelkyni od května a ona má samozřejmě na FB je. Já to jakoby nekomentuju, neřeším – nikomu to neberu. Já jsem fakt spíš člověk, kterej je v tomhle hodně liberální.

Takže jsem si postupem času prostě uvědomil, že sedím každý den na prdeli, sám, doma. A že veškeré interakce jsou zprostředkované skrz nějakou obrazovku, přes nějakou techniku prostě, a že tam vůbec nefunguje ten lidskej element, ani ta energie, ani to fyzické, ani ten osobní náboj. Nic takovýho. Je to prostě fiktivní realita – v uvozovkách – za monitorem, který se tam někde promítá. Každý si vždycky může rozmyslet, co tam dá, nikdo nemusí reagovat hned obratem. Je tam hodně přetvářky od těch lidí, hodně sebekontroly... Každý si tam pečlivě vybírá ty fotky, který tam dá, aby to působilo rádoby spontánně, ale není. Vpodstatě to vytváří nějaký umělý obraz o těch lidech, který ty si myslíš, že znáš, a který oni chtějí o sobě vysílat. Oni si tam vlastně vytvářejí umělohmotnej ideál o sobě sami. Ne takový, jaký jsou, ale takový, jaký chtějí být. Takže to vlastně ani nejsou oni.

Možná by se to dalo připodobnit nějaký značce nebo nějakému výrobku. Že každé ten profil je v podstatě nějaké zboží a každé se okolo něj snaží vytvořit dobře prodejnou image.

Přesně tak. Protože, co si budeme povídat, svět je o tom, že se potkávají partneři a každé chce potkat co nejlepšího partnera a každé se chce se mít nejlíp, aby našel nějakýho obchodního partnera a zároveň sexuálního partnera. A tam to je vlastně taková každého reklama. Každé si tam sám o sobě vytvoří takovej balíček nějakých vlastností, který tam prezentuje, a kolikrát třeba balíček naprosto zavádějící.

Protože tam padají zábrany. Když je někdo stydlivý a není až tak komunikativní ve společnosti, dělá mu to nějaké problémy, tak tam to najednou rozpálí.

Právě. Tam je najednou „king“, ale právě paradoxně si tím škodí, protože víc zabředává do toho, že neumí komunikovat osobně s lidma. Plejtvá tou energií, kterou by měl investovat do toho, že se s tím člověkem sejde, prolomí tu svoji stydlivost, prolomí to, že se třeba nedokáže koukat do očí, prolomí tyhle věci, tak místo toho tuhle energii vyplejtvá na tom svém profilu a vlastně se nic nenaučí. A sedí doma a místo, aby chodil mezi lidi a dokázal fungovat mezi nima, navazovat nějaký sociální vazby, a uměl v tom tak zvané chodit v té společnosti, v tom společenství jako takovým reálným fyzickým, tak prostě sedí doma za tou obrazovkou a žije v nějakým pseudoumělým rádobý reálným světě, kterej ho v tomhle ohledu vysává, a tu holku si nakonec stejně nenajde, protože se s ní ani nesejde.

Opravdu si myslíš, že mu to naopak nemůže pomoci? Že zjistí, že ho lidi okolo začnou přijímat a osmělí se jednat odvážněji i v reálu?

Já si myslím, že to právě pomoci nemůže, pokud si to ten člověk neuvědomuje a pokud nemá i sebekontrolu tohohle druhu. To znamená, že: „Jo, mám FB. Dobrý!“, ale bacha - vztyčí prst sám před sebou – a řekne si: „Je to dobrý, když mám za mořem rodinu nebo přátele, se kterýma se prostě nemůžu vidět.“ Já jako neupírám FB tyhle dobrý vlastnosti, že komunikuju s rodinou za mořem, když makám támhle v Americe. Nebo kamarádi jsou doma a já jim tam dám fotky, což dělaj hodně i ti cizinci žijící v Praze, ti Američani a tak. To je určitě plus. Když se člověk omezí jenom na tohle: že, jde na FB jednou za měsíc a dá tam fotky, protože byl na vejletě, a pokecá tam s rodičema nebo s kámošema a odpojí se, jde zase dál, a připojí se zase za měsíc, tak třeba jako ok. Ale já jsem toho schopnej nebyl.

Připojil by sis do přátel rodiče?

Ne, ne.

Já taky ne.

A ani jako přítelkyni, kdybych to měl.

Ani do přátel ne?

Ne. A ona mi to řekla taky. Že kdybych měl FB, tak bych nechtěla, abys mě měl v přátelích a já tebe taky ne. Protože nechci vidět, co si s kým píšeš. A já jsem řek, že bych udělal to samý. Vpodstatě na tom jsme se shodli.

Ono to pak možná nezavdává zbytečné paranoidní představy.

Určitě v našem případě by to nebylo to, že by si to ten druhý vyložil špatně. Jako: „Ty mě nechceš do přátel! Ty mě nechceš vidět!“ nebo tak něco. Naopak každej jsme řekli, že to je docela dobrý nápad.

Chcete si pořád zachovat takový ten svůj samostatný život, okruh známých...

Přesně tak. Protože jinak ten člověk se dusí. Každý má svůj okruh známých, kterej se - dejme tomu - někde protíná, ale nikdy to nesplyne. A nikdo nemůže po nikom chtít, aby to splynulo, protože to není přirozený. Protože, jak říkám, každému padnou do oka jiný lidi. Každý je přece individualita.

No, ale nicméně, když teda mluvíme o těch negativech, která mě z FB potom vyhnali... Tak je to právě to, že jsem si začal uvědomovat, že dřív jsem třeba mnohem víc chodil ven a mnohem víc – protože přes ty sms nemůžeš třeba chatovat nebo celou noc na tom bejt zaseklá – protože je to jednak drahý a docela i nepohodlný, že jo – takže tě to částečně i žene ven. Třeba si řekneš: „Hale, nesejdem se? Neuvidíme se?“ a prostě najednou chodíš víc mezi lidi a funguješ mezi lidma a vlastně to je i mnohem přirozenější. A já jsem se přistih, že jsem tam třeba dvě hodiny denně a kolikrát vlastně i celou noc a že s těma holkama, o který bych třeba měl i zájem, tak s nima jenom prožvaním a vlastně se nikdy pořádně nedomluvim. Protože mám takovej ten podvádomej pocit, jako že: „Proč bych se s ní scházel? Proč bych jí psal, ať jde se mnou zítra ven, když oba víme, že se můžeme sejít zase tady a můžeme kecat tady?“. Protože už by to vyznělo, jako: „Proč se mnou chce chodit ven, když tady mě může vidět

každý den?“ a už je to takovej ten krok někam ven, kterej ten stydlivej kluk stejně nikdy neudělá. On se tam sice otevře, ale jakmile přijde na lámání chleba, tak prostě zase udělá krok zpátky a neprolomí to.

...A holka je zase spíš v takové té pasivnější roli a říká si: „Tak, kdy už mě konečně pozve ven?“

No jasně. Ale ten stydlivej kluk, kterej má problémy se socializací, a že mu má FB pomoci, aby se nestyděl, tak ten nakonec zjistí, že má strašně moc kamarádů na FB, ale se kterejma se baví právě jenom na tom FB. Ale furt mi něco chybí! Furt jsem vlastně nešťastnej, holku furt nemám a kamarády vlastně taky ne... a furt vlastně nic nedělám. Vždyť mi to vůbec nic nedává a já se tady točím na mrtvém bodě. Takže ty prostě jako – jo, dobrý -tahle je online – a píšeš si třeba s pěti holkama najednou, ale ve finále jen: „Ahoj! Čau!“ a jakmile uděláš krok napřed a chceš se sejít, tak už to zase vyzní blbě. Ale když nemáš možnost, nemáš FB a máš mobilní telefon, tak je mnohem přirozenější napsat, že jsi někde ve městě a jestli nechce přijet... a hned je to o tisíc procent dál než z toho obýváku, aniž by si to člověk uvědomoval.

Tak ono ve finále ten FB můžeš mít i v tom mobilu, že jo.

Tak jako taky to jde, ale musí už člověk o tom moc přemýšlet, že jo. Protože podvědomě furt má: „Ježiš, vždyť proč bych se s ní scházel, vždyť já o ní všechno vím! Vždyť jsme si to řekli tenkrát, celou noc jsme chatovali na FB. A co si teď budu povídat?“. Vyplejtváš tu energii, kterou máš nastřádanou na tu socializaci, rozplyneš to do toho FB mezi těch sto dvacet lidí, ale nakonec zjistíš, že jsi furt doma. Libuješ si v tom, jak je to pohodlný, ale zároveň seš furt nešťastná a říkáš si, že to takhle nechceš.

Takže to v mně začalo takhle hlodat... Každý člověk si dává trochu pozor na to, jak vystupuje, jak působí na ostatní, má strach, aby na někoho nezapůsobil blbě a tak. A tam je v podstatě částečně člověk furt na očích. Takže jedna věc je taková, že jsem si uvědomil, že mi to ubírá energii se scházet s lidma. Za druhý jsem si uvědomil, že jsem taky tak trochu zvýšená paranoia. Neříkám, že vyloženě, ale že třeba někde sedíš a říkáš si: „Tyjo, co já jsem tam všera vyvěsil za ty fotky? Nebylo to blbý? Vždyť já jsem tam byl opilej!“ a navíc tě někdo může nafotit, a okamžitě to tam natáhne a označí tě – natagguje tě.

To mi z mé zkušenosti přijde, že je na ústupu. Možná to lidi přestalo bavit.

Ale pozor! Ty se zase můžeš ze svého profilu odtaggovat. Nojo, jenže kdo to má furt hlídat!

Pravda je, že několik nemálo lidí má třeba spoustu fotek, u kterých nestojí o to, aby je vidělo dalších sto dvacet lidí. A já jsem tam měl i lidi z práce.

A já ti to řeknu takhle: I kdybych – neříkám, že je to pravda – věděl na sto procent, že jsem si nedopisoval s žádnou jinou holkou nebo že tak zvaně se nemám za co stydět. Že v tom mobilu nic nemám a že tam mám jenom kámoše a tak dále, tak nikdy bych neměl dobrý pocit, kdyby mi ona tam lezla, i kdybych jí řek takovýto: „Ježiš, tak si klidně projed' celej můj mobil – já tam prostě nic nemám.“ Neměl bych z toho dobrý pocit, protože ona by stejně dokázala narazit na to, že: „Hale, a co je tohleto? Kdo to je?“ a já říkám „To je holka z práce.“ – „A to ti musí psát v noci „pa!“?“ a já říkám, že to je normální, že si to tak říkáme vždycky – už ji to prostě někam navádí a já bych z toho neměl dobrý pocit.

A stejně tak na tom FB sem začínal mít špatnej pocit z toho, že já tam něco napsal nebo mě někdo otaggoval a jsou tam nějaký lidi – třeba i nějaký holky, o který mám zájem, nebo někdo tam má rodiče. „Nedal mě tam ten Franta včera večer v tý hospodě? A já jsem přitom svý holce řek, že jsem byl doma už ve dvanáct, ale přitom tahle fotka byla pořízená ve dvě v noci a já tam jsem někde v hospodě. Najednou jsem z toho začal bejt takovej nervózní.

Mně se líbí to přirovnání k tomu mobilu nebo emailu. To je prostě stejný, jako kdybys všem lidem, co máš připojený v síti, zpřístupnil svůj mobil nebo email – chat ne, že jo, protože ten tam máš v okýnku zvlášť – tím, že všichni vidí vše, co ti kdo napíše na zed'.

Ano, přesně tak. A nehledě na to, tak spousta holek, co neumí třeba tolik spolupracovat s počítačem, si třeba hned neuvědoměj nebo nevědí, že když někomu napíšeš na zed', tak to hned vidí všichni ostatní. Ale zároveň, co si budem vykládat, ten FB není moc přehlednej. A prostě to nacpou na zed' – no, a průser, že jo. A ty seš z toho nervózní, máš blbej pocit, ale vlastně nevíš z čeho. Protože tam je hrozně moc lidí, který o tobě věděj hodně, a ty nechceš, aby ten o tobě věděl to a to. A najednou mě to fakt docela stísňovalo.

Ono to prostředí na FB je vlastně strašně sociálně promiskuitní. Protože ty tam můžeš paralelně komunikovat se všemi zapojenými přáteli.

Ne, ale strašný narušení soukromí. Máš v obýváku sto dvacet lidí, který nejenom, že tam jsou s tebou, ale jsou tam ještě všichni spolu. A to je prostě strašný, že jo!

No, a to je druhý aspekt. Takže, abych to teda shrnul: Za „A“ ten úbytek sociální energie, za „B“ extrémní narušení soukromí, což ti samozřejmě vyvolává různý paranoidní stavy. No, a

za třetí, to je taková ta obecně diskutovanější stránka FB, že ty informace, se kterejma disponuje FB, ty nikdy nevíš, jak s tím naloží. Ty nevíš, co je to za lidi, což ještě mnohem víc posílí tvoji paranoidní představu. Jako tam jsou nějaký lidi, který já vůbec neznám a ty disponují všemi informacemi z mého FB profilu... Dejme tomu, že třeba někdo z Googlu, ať už z jakýhokoliv důvodu, si na mě zasedne a bude po mně. Je to málo pravděpodobná představa, ale je možná. A ten člověk je schopnej tady z toho profilu, že jenom z databáze všech těch lidí, co tam mám, tak je schopnej podle nějakýho svého výzkumu – nebo sociogramu – mě ihned začít monitorovat. Protože on: „Aha, tak ten se zná s tím a tím, tou a tou, píše si s tou – s tímhle nejvíc – s tímhle není skoro v kontaktu, tak ten pro mě není zajímavý...“ No, je to vlastně poskytování svých soukromých údajů nějaký jako pseudo-agentuře, se kterou já nemám vůbec žádnou smlouvu o ochraně dat a tak dále – jako nějakou reálnou, kterou bych měl v ruce, a ty lidi jsem nikdy neviděl. Když přijdeš do agentury, herecký nebo komparzní, chceš se zaregistrovat, tak je tam paní, kterou ty vidíš, která ti potřese rukou, dá ti vyplnit nějaký formulář, kam dáš svoje osobní údaje a tak dále, nafotí ti fotky, ale podepíšeš tam papír, že ona to nikdy nikomu nebude dávat a mluví na tebe, což působí takovým uklidňujícím dojmem. Nehledě na to, že je to agentura, který tímhle způsobem funguje, a kdyby se ztratily nějaký údaje nebo kdyby je zneužila, tak ji to zdiskredituje takovým způsobem, že už tam prostě nikdy nikdo nepude.

A není tohle ještě větší nebezpečí pro FB při tom počtu uživatelů, které má? Kdyby porušili dohodu o ochraně osobních údajů jednomu jedinému z nich, tak by se to podle mě šíleně rozmázlo v médiích a spustila by se řetězová reakce odchodů z FB.

To ne. FB je tak silná síť a prostě, podle mě, je to teď tak bohatá korporace, protože oni čerpají ze všech těch reklam a všeho.

Oni právě z těch reklam moc nečerpají. Reklama jim zatím zdaleka nevynáší tolik na to, jaké je tam potenciál.

No, nevím. Nevím, jak to financují, ale musí to mít šíleně drahý to pracovní a finanční zázemí, aby takovouhle ohromnou megasíť, která prostě disponuje X gigaterabajtama fotek a všeho možnýho, tak to musí... Já nevím, jestli to už vlastní Google nebo ne nebo kdo.

/Chvilí se dohadujeme o vlastnických poměrech FB./

/Respondent se rozhovoří o důrazu na ochranu tajných informací v historickém kontextu./

Protože jsem dělal ten dějepis, tak prostě vim moc dobře, že to, že jsou různý choulostivý informace po nějakou dobu, třeba dvacet let, v rukou někoho, tak to vůbec neznamená, že nemohou bejt za těch dvacet let v rukou někoho úplně jinýho. A třeba toho, kterej ti chce uškodit. To vím z historie a protože čtu ty různý faktografie. Když se řítí okupační vojska a rozvětka zjistí třeba den dopředu, že už jsou na hranicích a že jedou, tak první, co se dělá, že se buď skartujou, ničej, pálej anebo nakládaj do letadla veškerý prostě choulostivý údaje. To znamená různý kartotéky, databáze, dokumenty tajných služeb ministerstva vnitra a všeho možnýho. Den před německou okupací se naložily tyhle materiály do všech letadel a ty letěly jako první do Londýna. A s nima ty největší pohlaváři, jako Beneš, který zdrhli těsně předtím, než ty vojska začaly okupovat tu oříznutou republiku.

/Rozvádíme některé aspekty německé okupace v roce 1939./

Takže ty patříš k zastáncům různých konspiračních teorií?

Já nejsem jako úplně nějaký paranoidní, že bych z tohohle měl strach. Spíš si tak nějak racionálně uvědomuju, že to, že je tady teď klid a mír není samo sebou, jednak to není zadarmo, a není to garantem toho, že to tu bude ještě dalších x let. Speciálně v týhle době, která je fakt ohromně rychlá... to víš, že jeden teroristický útok tamhle, úplně nečekaně, a hned se změnilo úplně všechno. Najednou útok Irák a Afgánistán. Samozřejmě ten systém tý války, který se ved – pozemní okupace - tak to už takhle nebude fungovat. Ale to je jenom forma toho boje. Ted' se pořád zvyšuje role tajných služeb a informací.

/Ještě chvíli diskutujeme na téma role informací v boji proti terorismu./

Zase, abychom se vrátili zpátky k těm důvodům...

Bereš to i jako ztrátu času, kterou bys měl věnovat povinnostem? Prokrastinace se tomu odborně říká, česky krásně liknavost...

Určitě. Je to nějaký únik, že třeba, když máš povinnosti, tak tě to svádí je odložit dál. Protože máš před sebou jinou možnost rozptýlení, kterou máš neustále bezprostředně před sebou. A to se mi hodně často stávalo třeba s tou školou. Hm, tak dobrý, ale začnu pokračovat v tý diplomce, až když... a zasekneš se tam na dvě hodiny a jdeš spát. A druhý den to samý.

Takže další bod: je to hroznej žrout času. Zbytečnej žrout času. A právě taková ta bezprostřední šance se rozptylovat. Stačí jedno kliknutí a seš schopná se zabavit na dvě hodiny, což tě zavdává podnět k tomu, abys odkládala ty méně příjemné věci. Tomu se taky

málokdo ubrání, protože jsme jenom lidi. Já bych se ještě rád vrátil k tomu bodu jedna – kterej bych fakt jako dal na to první místo. Že ten člověk místo, aby chodil ven a scházel se s lidma a normálně s nima komunikoval a z té své nashromážděné energie ten stud nějak prolomil a postupoval dál a byl něčím nucenej, tak sedí doma a vlastně se točí furt na patě. Sice jako se všema mmluví, ale vpodstatě se s nima ani nestýká a je to začarovanej kruh.

A teď, když si to vlastně všechno spojíš dohromady, že jsem ti řekl, že 2008, od léta do zimy jsem nashromáždil tyhle věci – a byl jsem sám a žádnou holku jsem nezískal. A zrušil jsem to přesně na přelomu února a března. Koncem února jsem to zrušil úplně – to jsem došel do té fáze, kdy už mě rozčiloval každej druhej člověk. Potom jsem začal odebírat přátele – tím to začalo. Už jsem tam ani nesnižoval tu důležitost – prostě jsem ho vymazal. Ale on se o tom nedozví, což je dobrý. Prostě najednou zmizíš z jeho přátel. A takhle jsem začal zužovat ten okruh. A pak mě najednou začalo štvát: „Do prdele, proč furt tady jsem, když mám dělat totle? Teď se mi nahromadily takový povinnosti a furt tady smrdin a vlastně tady ani nechci bejt. Co mi dala tahle dvouhodinka? Jako, že jsem viděl fotky nějaký krávy, která se tady vystavuje a já nevím co... A já už to prostě nechci.“ A furt jsem chodil kolem horký kaše, protože to není jednoduchý se takhle naráz zbavit sto dvaceti lidí a zanechat to všechno za sebou. A potom jsem si ještě přečet pár článků o těch věcech. Poslední kapka byla, že mi někdo řekl, že si mám zkusit zadat své jméno do Googlu. Napsal jsem své jméno do Googlu a na prvním místě vyjel můj profil na FB a když jsem na něj kliknul, tak na něm byla moje profilová fotka a nahodilá paleta mých přátelů. A i když samozřejmě nemůžeš vstoupit jen tak do toho profilu, tak to docela jako hustý. Bez jakýhokoli zalogování, bez jakýhokoliv požádání o přátelství se tam zobrazila moje fotka a lidi, se kterýma se stýkám. To už mi přišlo fakt hodně přehnaný. A řekl jsem si: „A dost!“ a začal jsem si vyhledávat, jak se odtamtud dostat.

No, to je další věc. Jak ses přesně odhlásil? Protože kolem toho kolují takové skoro až legendy a právě každý z těch lidí, se kterýma jsem zatím mluvila, to vlastně udělal úplně jinak.

Já jsem přesně začal v těch všech nastaveních a odkazech v profilu hledat to, abych to zrušil. A nikde jsem to nenašel. Nebyl jsem schopnej to zrušit. Tak jsem si říkal: „To není možný!“ a zadal jsem dotaz do Googlu – „jak z FB“ nebo „jak zrušit FB“ a tak – a vyjely mi různé rady. Na jednom diskusním fóru psali, že dokonce na samotném FB to možný není a že je nutné použít nějaký externí odkaz, kterej je zde - klikněte zde - a já tam kliknul a dostal jsem se do

FB, ale do nějaké úplně jiné části a tam to bylo ještě docela dost složitý. Pořád se mě tam ptali „Opravdu chcete opustit?“, „Opravdu jste si to nerozmyslel?“, „Proč?“ a furt mě jako hrozně lanařili, což mě ještě víc rozčílilo a ještě víc jsem chtěl pryč, protože mi v tom vlastně chtěli zabránit. Ve finále, když jsem to zrušil a potvrdil x-krát nějaký kódy a tak, tak mi tam vyjelo, že: „Váš profil byl dočasně pozastaven. Bude fungovat ještě 14 dní a jestliže se během těchto 14-ti dní jedinkrát přihlásíte, bude obnoven ve své plný podobě.“ A vlastně budeš muset projít znovu celým tím procesem, počkat 14 dní, aby se úplně smazal. Já osobně si teda myslím, že ho tam někde furt maj.

A co třeba, když máš nastavený prohlížeč na pamatování hesla do FB?

A přesně – člověk, kterej se s počítačem nějak nedokáže moc orientovat... Já třeba s počítačem docela umím zacházet, takže jsem okamžitě vymazal historii všech hesel, historii cookies, historii obou dvou prohlížečů, jak v notebooku, tak ve velkym počítači, protože samozřejmě může se stát, že tam omylem klikneš. A mě to tam nahazovalo rovnou. Já jsem se do FB vůbec nepřihlašoval. Takže jsem to vymazal a pak jsem to hrozně opatrně zkoušel, najel jsem na homepage FB a – chvilka překvapení – a fakt to najelo jen na tu stránku. Tak jsem si oddychnul. Ale těch prvních pár dní bylo těžkých. Vydržel jsem to a najednou jsem měl pocit úplnýho osvobození.

Myslíš, že to nějak ovlivnilo tvůj osobní život?

No, a právě, k tomu se snažím dojít, že to, že ti chybí ta sociální interakce na tom FB, tak jsem byl najednou nucenej mnohem víc se snažit v tom osobním kontaktu a tu energii, kterou jsem věčně vyplýtvával v tom křesle, tak jsem pak – aniž bych si to uvědomoval, to je právě ten vtip - směřoval k tomu, že jsem se začal víc scházet s lidma. Přítelkyni jsem potkal přes kamaráda, ale kdybych měl FB, tak jí možná řeknu tři slova a jdu domů si pustit FB. Ale takhle jsem se s ní zakecal, protože mi možná – nějakým podvědomým způsobem – scházela nějaká interakce s informací od jiných lidí a byl jsem schopnej se s ní zakecat na tři, na čtyři hodiny a vlastně z toho něco vzniklo. Takže během dvou, tří měsíců jsem si našel holku, dodělal jsem školu a našel jsem si docela dobrou práci. To je docela dobrej výsledek, ne?

Když jsem byl na FB – netvrdím, že je mezitím nějaká spojitost – tak jsem neměl holku, neměl jsem práci, potýkal jsem se neustále s tím, že odkládám své studijní povinnosti, věčně jsem nemoh dopsat diplomku, věčně jsem to nemoh dodělat. Jakmile jsem zrušil FB – a bylo to na konci února 2009 – tak jsem se vrh do té diplomky, kterou jsem dodělal, odpromoval

sem, našel jsem si holku a hned měsíc na to jsem si našel fakt výbornou práci. To je docela zajímavý, ne?

To zní skoro jako reklama na to, proč si odhlásit FB.

Takže, jestli teď mám říct nějaký resumé, tak toho naprosto nelituju a už bych tam v životě nevlez. Jsem docela spokojenej se svým životem a nechci na tom nic měnit.

Co by se na FB muselo změnit, aby ses tam vrátil?

Po tomhle rozhovoru už nic. (smích) Když jsem si to znova zrekapituloval... Já jsem měl i obavu z toho, že třeba nebudu mít co říct, protože už je to vlastně skoro rok a FB už jako zapomenutej... Ale vlastně se mi to všechno vrátilo, FB se mi zrekapituloval a jsem vážně přesvědčenej o tom, že už tam nepudu. Radši těm lidem napíšu email nebo smsku, protože to je i takový osobnější, že píšeš jenom jemu.

Ještě jedna polozapomenutá otázka, která patřila spíš na začátek: Podílel ses nějak na rozšiřování FB? Doporučoval jsi ho třeba kamarádům, kteří na něm ještě nebyli?

Ne, nikdy. Ani jednoho člověka jsem do toho nezaangažoval. Nikdy jsem tuhle tendenci neměl, protože já nerad lidi do něčeho přemlouvám, do něčeho nutím. Proto bych v životě nemoh dělat zaměstnání jako: „Pojďte k nám, pojďte k naší pojišťovně, naší bance, pojďte předepisovat naše léky!“ – to dělá kamarád. To já vůbec neumím a nechci dělat. Je mi to úplně proti srsti a ani moji přítelkyni nebudu nutit, aby si to zrušila. Prostě je mi to jedno – ať si dělá každý, co chce. Nikdy jsem neposlal nikomu žádnou pozvánku na FB, ne.

Měl jsi nebo máš účty ještě na nějakých dalších sociálních sítích?

Taky jsem byl na Líbímseti.cz, ale to jsem zrušil dávno před tím, než jsem zrušil FB. Ale to bylo spíš ze zvědavosti a že tam byl kamarád. A v tom období to docela frčelo a já byl po tom rozchodu... Spíš jsem to tak zkoušel, kecal s nějakejma holkama, a spíš tak ze srandy. Ale pak to nějak uvadlo celý a až po čase jsem si uvědomil: „Ježiš, vždyť já mám ještě profil na Líbímseti!“ a šel jsem to hned smazat. No, a pak jsou ty MySpacy, ty Lidi.cz. Ty Lidi.cz jsou asi takový decentnější...

Tam jsi automaticky, pokud máš účet na Spolužácích.

Na Spolužácích jsem, ale tam teda jako fakt jako nechodím. Možná je to tím, že všechny ty naše třídy byly hrozně nudný.

11.7.4 Respondentka č. 7

Kdy jsi se poprvé o FB dozvěděla?

Já jsem se to dozvěděla v květnu 2008. Kamarádka v práci se rozcházela s přítelem a byla z toho úplně zdrcená, vyprávěla mi o tom. On se totiž rozešel s ní. A pak mi řekla: „A podle mě to s ním nic nedělá.“ A já: „A jak to můžeš vědět?“. A ona: „Má to napsaný ve statusu na FB.“ Takže ona se vlastně dozvěděla o mentálním dění svého přítele po rozchodu, kdy už spolu jinak přestali komunikovat, na základě FB. Takže ona ho tam vlastně šmírovala, co se jakoby s ním děje, když už s ním nemohla být. A mně to jako přišlo dost neetický. Samozřejmě mě to ale zaujalo, protože jsem zvědavý člověk. Takže jsem se plná rozporů vrhla na FB. A otevřelo mi to úplně novou bránu komunikace.

Jaká další komunikační média jinak používáš?

Já jsem kdysi byla na ICQ, ale já jsem si ho zrušila. Já používám jenom email a zásadně jenom pracovně, takže ho nevyužívám k osobní komunikaci. V soukromí používám jenom mobil. SMSky a volání, ale to nemám moc ráda.

Jak dlouho to trvalo než ses na FB zaregistrovala?

Já jsem udělala to, že jsem si zadala jméno té kamarádky – a najednou tam byl ten moment, kterej si každej inteligentní člověk dokáže zpětně uvědomit - vyjela ukázka jejího profilu. Byla tam její fotka a navíc fotka ještě jedné naší společné kamarádky – klikla jsem na ní a najednou mi tam vyjela hláška, že jestli chci vědět víc, musím se zaregistrovat. A samozřejmě, že jsem chtěla vědět víc – kdo by nechtěl. Něco ti dává šanci se něco dozvědět, tak se ti honí hlavou: „Chci vědět víc! Chci vědět víc!“.

Takže jsem tam hupsla, jsem se hned zaregistrovala. No, a v následujících týdnech probíhala ta zábava tím způsobem, že si vytváříš ten profil. Tudíž si vlastně můžeš vybudovat znova svojí osobnost, můžeš se nějak sebekonstruovat. A je to hrozně zábavný – a uděláš se lepší, uděláš se zajímavější...

Počkej, a to sis uvědomovala jako okamžitě, že si tam vytváříš nějakou image?

No jasně! S tím to děláš! Nevím, jestli jsem si to přesně takhle uvědomovala, ale nějak jsem chápala to, že mi to dává šanci ukázat jenom nějaké fotky a tak. Samozřejmě že odmažu tu, kde mám zamatlaný brejle a zrovna jsem nevyspalá. Takováhle selekce tam automaticky

proběhne. No, a najednou nacházíš kamarády, které jsi neviděla třeba pět let. Najednou máš pocit, že to je horzně dobrá a přínosná věc.

Používáš ještě nějaké jiné sociální sítě na internetu?

Nic jiného ne.

Ani třeba Spolužáci nebo něco podobného neproběhlo?

Jo, Spolužáky mám, protože my si tam dáváme referáty. Tak odtamtud si stahuju referáty a tak.

Ted' jsi popisovala takovou tu euforii, do který se člověk dostane a ted' začne nalézat ty známé a zase přes ně další známé. Zkoušela sis tu síť rozšiřovat i tím, že hledala přátele přes své kontakty v emailu? Ta funkce tam je a FB tě k tomu vybízí, ale nevím, jestli to není omezené jen na podporované služby, jako Gmail, Hotmail a tak dále.

Já jsem to využívala jenom velice minimalisticky, protože jsem to úplně neovládala. Já jsem nevyužívala žádný takovýto „Pošli kamarádovi“ a takový ty blbosti, co mi pak chodili, jako dáreček a kvíz... a tyhle věci. Já jsem to vlastně nikdy ani neuměla používat. Hlavně to ale byla ve finále jedna z věcí, která mě začala úplně naplno a totálně iritovat.

K tomu se určitě ještě dostaneme. Jaké funkcionality FB jsi tedy využívala?

Já jsem to fakt využívala jenom v rámci, jak se tam píšou ty vzkazy, že někomu okomentuješ fotku, prohlídneš si jí a pak že si napíšeš status – tu větu nahoře. To byl takový ten základ. O zbytku vlastně ani nevím, jestli jsem se k tomu dostala.

Ty říkáš, že používáš jinak hodně email. Používala jsi třeba i takový ten soukromý vzkazník, jak je napravo na horní liště, že si můžeš psát soukromý zprávy s těma lidma?

Ne, všechno veřejný. Já jsem pro soukromou komunikaci s lidma používala mobilní komunikaci. Asi jsem to vědomě psala odosobněný, že jsem věděla, že si to nějaký lidi budou číst.

Takže jsi vědomě filtrovala, co tam píšeš?

No, dost. Ale to já dělám běžně, že neustále filtruju. Takže že bych tam psala nějaký osobní věci – to opravdu ne.

Takže jsi se s tím FB úplně neidentifikovala. Nestal se z něj žádný tvůj blog?

Ne, já úplně nesnáším internetový blogy. Mně to přijde jako hrozná perverze!

Grafomanství někdy možná. Ale některý jsou docela zajímavý...

Jo, pokud nejsou osobní. Mně strašně vaděj osobní blogy.

Takže sis ty přátele přidávala jen na základě těch doporučení?

No jasně, ono ti to... v rámci toho, že jsem tam musela vyplnit – teda asi nemusela – to, že jsem na fakultě humanitních studií, tak mi tam nabíhali lidi, kteří byli z té školy, ale byli třeba z jinýho ročníku nebo tak. Ale málokdy se mi stalo, že by mi to nabídlo... Což taky, to si pak řeknem asi až při té kritice, že ti to jako „nabídne člověka“. „Nabídnout člověka!“ – no, vždyť to je přece absurdní! Takže z téhle „nabídky“ jsem si přidala možná jednoho dva lidi, ale nebylo to tak, že by mi to jako objevovalo nový lidi. Já sem si fakt vyselektovala jenom ty, co jsem opravdu znala. Ne, že bych si tam přidala někoho jenom protože je to spolužák. Anebo to pak probíhalo v rámci osobní komunikace, kdy jsem třeba řekla kamarádce v euforii: „Jsem na FB, jdi tam! Super!“. A najednou ona už tam byla a řekla: „Hale, já už tam jsem a je tam ještě tahleta!“. A už to jelo. Takže tam se to spíš nabalovalo skrz osobní kontakt, že jsme se o tom médiu spolu hodně bavili.

Takže jsi tam měla spíš jako soukromý přátele nebo třeba i nějaký pracovní kontakty?

Měla jsem tam převážně soukromý kamarády, se kterýma jsem se vídala i v normálním životě. Těch byla většina. A pak tam byli třeba ještě sem tam nějakí známí, přes známýho, že jsme se třeba viděli v rámci nějaký akce a dobře jsme si tam popovídali, tak jsme si pak o sobě dali vědět i přes FB, abychom se udržovali nějak v povědomí.

Měla jsi teda nějaký mustr nebo nějaký pravidlo pro přidávání přátel na FB?

No, určitě. Byl tam nějaký osobní princip filtr, na kterém jsem si to postavila. Takže jsem na tom člověku opravdu koukala aspoň na nějaké prvky reality, jako že je vidím a sáhnu si na ně.

Jaký byl maximální dosažený počet přátel? Alespoň odhad?

Já jsem jich měla strašně málo. To je fakt slabý. Ve finále úplně kvantová fyzika... Měla jsem jich tak padesát, dejme tomu. Padesát šedesát. Teď mi vytanulo číslo 57 a úplně vidím tu lištu.

Ještě se vraťme k těm funkcionalitám, co jsi využívala...

Tam fakt jenom klasika: jenom fakt ty komunikátory, jak obrazový, tak textový, a to bylo všechno.

To znamená, že i ty jsi uploadovala fotky? Nebo jen komentovala fotky ostatních?

No, to byla jedna z mejch hlavních zábav! Jakože komentovat fotky to bylo něco, co mě ohromně jeden čas bavilo. Jsem se totiž cítila jak v komiksu, víš? A to bylo super, že my jsme té době totiž – já nevím, jak dlouho jsem tam vlastně byla – od května do - teď už tam nebudu asi půl roku – tak asi tak necelej rok jsem byla na FB... No, a my jsme asi dvakrát někam jeli a tak to byla pohoda – byli jsme tam a tam a tam.

... vždycky domácí bulvár na FB, vid'?

Přesně, no. Vždycky okomentovat fotečky a bylo dobře.

S tím komiksem to bylo docela zajímavý připodobnění. Já ti do toho pak nějak skočila, tak můžeš nějak rozvinout tu myšlenku?

Mě hrozně bavilo to, že máš nějakou virtuální akci, kterou normálně při tom prohlížení těch fotek z dovolený nezinscenuješ. A teď jim k tomu na té rodinné nebo přátelské sešlosti chceš dát ten komentář, ale je nutný být zároveň při tom. Zatímco tady můžeš uspořádat prohlížení fotek – dáš tam fotky a napíšeš k nim ten komentář a navíc tam máš mezi tím obrazem a časem tam máš nádhernou proluku, kdy ty si můžeš ten komentář vymyslet. A to ty si na tu společenskou sešlost nepřipravíš, zatímco tady můžeš být geniálně, ale geniálně zábavná!

No ale to je přesně ono! Nechci tě teď s tím otravovat, ale to mám přesně i v té teorii, že v rámci té časové asynchronicity, kterou ti internetová komunikace poskytuje, máš neomezený čas pro promýšlení a zvelebování své image strategie...

Právě. Člověk by v normálním jednání... Třeba Deleuze, nevím, jestli ho znáš – postmoderní filozof – to ve filmu rozděluje a krásně to propojuje. On mluví o pohybu a čase. On tomu říká OBRAZ – POHYB, kde máš akci a reakci, kde máš běžný jednání, který je hlavně zvykový.

To je třeba to, jak my tady teď mluvíme. Zatímco tady ten kyberprostor je to, co tě odloučí v tom čase a dá ti právě to OBRAZ – ČAS, to je ta synchronizace toho času, která ti tam dává tu možnost se rozhodnout. A tady v rámci těch médií, to znamená, možnost rozhodnout se kým být a jakým být.

Mě teď k tomuhle napadá, že teď tady jsme v tom synchronním čase a teď tady jsou ty imperfekce, jakože já tady někde šátrám a plácám, a když si to pak ale pouštím - ten rozhovor - a přepisuju, tak už zase je to trochu jiný, protože bohužel dochází k tomu – a já si na to musím dávat pozor na to, abych to nedělal – že si ty otázky tak trochu očist'uju a uhlazuju v tom přepisu, což by se teda nemělo dělat.

Já jsem teď zrovna dělala rozhovor... A taky jsem to udělala. Prostě to je taková jako autoregulace, taková naučená. Kterou je asi smutný, když se naučíš používat i v té běžné akci – reakci v tom zvykovém... ale jako člověk ji tam podprahově asi stejně má. To je jasný, protože se nezačneš třeba šťourat v nose.

Teda, ještě že nějakou tu autoregulaci mám! (smích)

To jsem ráda, že ji mám. (smích)

Ale právě ten FB to ti dává na tu autoregulaci takovýho času. A nejenom jako tam, protože ty ten čas, kterej si prodloužíš tam, ty si ho přenesesh do svého reálnýho života, tak že ty si ho zabiješ – ten reálnej čas, ne ten kyber-čas! To je právě ten průser, na kterej sem pak přišla.

Podrž ještě chvilku myšlenku. Poslední formální otázka: Rozšiřovala jsi FB i mezi lidma, co tam ještě nebyli? Doporučovala jsi jim ho?

To je přesně o tom, že v té běžné komunikaci jsem se – v té první euforii – okamžitě každýho ptala, jestli je na FB. A kdo nebyl, tak se jako podíval... A v jeden moment jsem si uvědomila, že říkám všem: „Seš na FB?“, a všichni mi už říkaj: „Jsem.“ A já si říkala: „Ale jakto, že už tam seš a já jsem tam teprve jako chvíli?“. Že jsem z toho měla takovej pocit vyloučenosti. Já chodím a říkám jim: „Pojďte, budeme tam všichni a budeme si vesele komunikovat.“, ale oni už tam jsou a neříkali mi: „Pojď, pojď, pojď s náma vesele komunikovat.“ A já se cítila trochu mimo, ale tak jsem se okamžitě o to víc zapojila.

Ted' mi prosím řekni, proč jsi vlastně svůj FB zrušila a klidně se rozpovídej o okolnostech toho odchodu. Pak se obloukem dostaneme i k tomu, co pro to bylo přesně potřeba technicky provést.

Jeden z důvodů bylo proto, že jsem si uvědomila, jak strašně mi to zabírá reálnej čas a z toho jsem se úplně na sebe nasrala. Jako, že už jsem z toho měla takovej pocit, kdy si uvědomíš, že se považuješ za inteligentního člověka, v rámci nějakých možností, a jsem schopná reflektovat svoje jednání, ale stejně, když přijdu domů ze školy a mám třeba hodinu a půl času, než půjdu do práce, a já si tam sednu a tu hodinu a půl strávím tam. Najednou ta hodina a půl mi vymizela. Protože když třeba strávím deset minut na mailu, kterej využívám pracovně, tak mám rozdíl v tom, že si těch deset minut zpětně uvědomím. Protože jsem něco vykomunikovala. Vykomunikovala jsem naši schůzku, pak jsem si to zapsala do diáře – je tam nějaký akt, je to ujednaný jednání, nějaký faktum, kterýho se můžeš chytit a k něčemu spěje, směřuje ke schůzce. Tak probíhá moje komunikace na mail. Zatímco tam těch deset minut nebo patnáct: ano, zprávy, ano něco se dozvím, nějak to ještě posoudím, pročtu si víc serverů, vykomunikuju si to v hlavě navzájem, proběhne akt komparace, je to důležitý... Ale prostě ten FB, tam člověk nestráví patnáct minut, ale stráví tam hodinu a půl, a ta zmizela. Tam nevznikne nic faktickýho, nic, co by se dalo uchopit a přinést do té reality. Tam ta komunikace není reálná – a/ že probíhá v kyberprostoru, kyberčase, ale b/ ona není reálná v tom, že do té reality je naprosto nevyužitelná.

Tad bych možná trochu nesouhlasila. Mně přijde, že – můj názor, může být daný i tím, jaké funkce používám – třeba takové rozesílání pozvánek v rámci té tvé sítě, já nevím, že se jde třeba do kina, má přece svůj úplně jasný reálný výstup. Navíc nějaké výzkumy už údajně potvrdili, že FB slouží spíš k rozvíjení off-line vztahů.

No, to já bych prostě ale v životě nevyužila. Já od toho mám mobil. Já prostě nebudu něco takhle osobního, když někoho chci vidět, tak mu to proboha půjdu aspoň říct po tom telefonu! A to mě právě na tom štválo, protože co na mě má někdo co ječet po obrazovce? To je hluchý médium, tak strašně studený. Řešit přes studený médium osobní vztahy je naprosto paradoxní a to jsem si pak prostě uvědomila. Že jakoby v tu chvíli, kdy mně to nějak fakticky v tom životě nepomáhalo, nemělo to nějaký faktický výsledek pro mě, kterej by k něčemu směřoval, tak pro mě vlastně tím pádem ten čas mizel. A nechat si ztratit hodinu a půl – to je strašně moc. A pak prostě se strašně přistihuješ při tom, že tě to strašně svádí k nějakýmu... a

to mě štvalo, že k tomu tíhla moje osobnost, že prostě já jsem taková. Tak jsem se snažila právě odejít, aby to pomohlo mně osobně. Že jsem začala ty lidi prostě strašně hodnotit, jak jsem toho věděla o nich najednou tolik. Mně to začalo fakt vadit, protože já je začala fakt jako ošklivě hodnotit. Najednou jsem si to uvědomila a myslím, že je dobrý mít ty kamarády, protože se s nima vidíš v určitéj čas a nejseš s nima furt.

Neměla jsi třeba i pocit nedostatečný kontroly nad tím, co všechno ti od těch kamarádů chodí za informace? Že bys to vlastně ani číst nechtěla, ale ve finále si to stejně vždycky přečteš.

Právě. A ve finále: ty si to nechceš přečíst, ale stejně tě to přitáhne. Hlavně je to celý hrozně odkontextovaný. Strašně, že jo.

Jsou to takový výkřiky.

No, takže je to vždycky takový echo něčeho. Ty to bereš jako nějaký primární zdroj, nedodáš si tam nějakou kontextualitu, ta informace se ti úplně roztrhá... Je to hodně smutný v tom, že já jsem pak začala hodně hodnotit ty informace a svým způsobem jsem si třeba jako říkala: „Ježíš, vona sem dává úplně všechno, no to je trapný. To já bych sem nikdy nedala!“. A naopak jindy jsem čekala úplně lačně na to, co ten člověk tam dá, co dělal, jak se mu něco vyvedlo, něco pikantního a tak. V posledních dnech předtím, než jsem s tím skončila, jsem se rozhodla, že tam přestanu přispívat a že se budu jenom bavit tím, jak se ty lidi, který hodně dobře znám, kamarádi, jakým způsobem se profilují, jak se tam utvářej. No, a to mi ve finále přišlo taky úplně hnusný, tak jsem se odhlásila. Když jsem tam pak začala pozorovat kamarády fakt jako nějaký ještěrky na pískovišti, tak to byl fakt hnus. Takže mě to jakoby naštvalo, že jsem pak spadla do nějakého módu bulvarizace a hodnocení těch kamarádů. Víš co, štvě mě vůbec, že jsem taková byla, tak jsem si řekla, že se od toho odtrhnu a zlepším si charakter.

Takže tě i štvalo, že tě to nutilo k takovému jako *voyarismu*?

No, jasně. Ale když tě to k tomu nutí, tak neznamená, že do toho spadnu. Ale stalo se – spadla jsem do toho, což je smutný. Holt zkušenost, no.

Já myslím, že to je případ snad skoro každého, že se vynoří temnější stránky osobnosti. Já měla na FB taky takové manické období.

No a pak prostě ještě v jednu chvíli, kdy opadne ta euforie, to je jak ve vztahu s novým partnerem, přijde období prozření a „Zůstaneš s FB? Nezůstaneš s FB?“ – to je otázka.

To je moc pěkný přirovnání.

V tu chvíli, kdy už si na to zvykneš, že ono to s tebou komunikuje.

No, ono občas teda – já teda nevím, jak to máš ty – se nějak to období, kdy člověk teda jako propadne tomu FB se kryje s obdobím, kdy je v reálném životě nedostatek nějaké socializace, že zrovna nemáš třeba přítele nebo je tam nějaký jinej problém.

No určitě! Stoprocentně, tyhle faktory. Jakože je to nějaká možnost kompenzace něčeho, co ti jako značně chybí. To je úplně jasný, no.

Vrat'me se teď k těm funkcionalitám. Které tě nejvíc štvaly?

Pak mě ještě hrozně štvaly ty věci, kdy mi neustále chodilo... A on tě zve tam a poslal ti tohleto. Je to úplně jako na úrovni šestiletých dětí, prostě když mi někdo pošle dáreček... (smích) Jako to je hrozně roztomilý no, ale mně se to zdá jako trošku...

... nebo tě št'ouchne, vid'?

Jako já nechci, aby mi posílali konceptuální umění, jo, ale zase na druhou stranu poslat dáreček anebo „Kým seš v rodině Simpsonových?“, jako?! (smích) To je prostě úplně zoufalý!

Je fakt, že občas ty kvízy jsou tam úplně neuvěřitelný, třeba: „Jak zemřeš?“

(smích) No. Je to silný kafe, no.

Takže prostě jakoby to, že mi to bralo čas, to že mě to nutilo podléhat něčemu, čemu se snažím v reálném životě vyhejbat, takže mě to fakt jako začalo otravovat mentálně. A pak ještě jedna věc mě strašně srala... že je to všechno postavený na přátelství! Což je strašně smotaný, je to úplně naprosto... (přeruší číšník) Že je to celý postavený na tom, že komunikuješ s přáteli, máš tam neustále zobrazovanéj ten počet přátel. A taky na tom, kdo tam má víc fotek, kdo má víc na zdi, kdo má víc přátel – že to je celý kvantifikovaný, ne na kvalitě založený, ale na kvantitě. A to mě pak jako začalo taky štvát. Když jsem pak třeba

viděla jednu kamarádku taky mám, co jako hodně chodí na mejdany a je taková hodně společenská až v takové povrchnosti se občas utápí... (přeruší telefonát)

Kdybys teda měla vybrat tři hlavní důvody tvého odchodu z FB, a seřadit je dle důležitosti, které by to byly?

No, to že mám pocit, že mě to jako osobně kazilo. To je to, o čem jsme se bavily. To je pro mě to nejdůležitější.

Že ti to jako kazilo morálku?

No, ale fakt. Z těchhle těch důvodů, co jsme shrnuly, tohle je opravdu to první. Což mě vlastně štví nejvíc, že to je vlastně opravdu to nejosobnější. Protože jsem tam, jak ty říkáš, tomu voyeurismu, jako nepokrytě podléhala a morálnímu hodnocení a ta se producovala moc a ta málo... No, tak to bylo první, čeho jsem se chtěla zbavit. Druhý bylo naprosto to, že mi právě v té mé realitě ten čas mizel, že byl naprosto k ničemu. A za třetí, to byl takový ten způsob toho – když už jsem to teda v té hlavě zreflektovala – způsob uvědomění si toho, na čem to je vlastně všechno postavený, jakým způsobem to funguje. Když už jsem se teda nějak vnitřně srovnala s tím, že já teda z tohohle odstupuju, já k tomuhle nepatřím, tak v tu chvíli to začneš kriticky hodnotit, ti to dovolí, protože už do toho nejsi tolik vtažená. Tak jakoby ten krok zpátky najednou, to kritický hodnocení. To, že je to založený prostě na kvantifikaci, to, že je to naprosto chladný médium...

... takový totalitní skoro by se až dalo říct. Jakože každému stejně pozornosti...

No, ale hlavně totalitní v tom, jakým způsobem tebou nevědomě navádí k určitému způsobu komunikace. Protože ono ti už vlastně dává možnosti, jakým způsobem komunikovat, tudíž vono ti už předem vytváří scénáře a jsou dobře vypočítané ty možnosti. Takže ti to ten scénář komunikace vypočítá. V tom to totalitní určitě je, protože ty máš ze začátku hroznou radost z toho, kolik ti to dává možností. Jenomže ono ti to dává tolik možností, kolik je scénářů, a ty jsou vždycky omezený. Ze začátku vidíš, že je super, že můžu dělat tohle a tamto, že to můžu využít třeba k rozesílání těch pozvánek nebo dělání kvízů, ale ve finále mě to nechá prostě jenom tady za tou stěnou toho chladu. A dál mě to prostě nepustí. Tam máš přesně daný možnosti a jakýkoliv kombinace těch možností, ukládanej scénář komunikace. Ať budeš sebezábavnější, sebeaktivnější, budeš mít sebevíc přátel, tak stejně pořád na tom budeš stejně jako ten, kdo tam má jenom dva přátele. Budete pořád komunikovat stejně. Což jako lidi jsou

právě zajímaví tím, že mají schopnost komunikace. A v rámci toho, jak já komunikuju a jak na mě ten člověk komunikuje nazpátek, v rámci toho já si ho vybírám v reálu. A to jsou přesně ty důvody, který já jsem si uvědomila až s tou možností toho odstupu.

Ty už toho člověka znáš z toho reálu, že jo. Přesadíš si ho i do svého umělohmotného světa za to, že na tebe nějak zapůsobil v tom reálu, ale pak v tom umělohmotném světě najednou to prostě není ono a proč tam teda pak trávit ten čas, že jo?

No.

Okolo toho technickýho odhlášení kolujou celé legendy. Můžeš mi tedy teď prosím popsat, jak to odhlášení probíhalo?

No, to je hrozná přča! To je úplně geniální! (smích) To vlastně je fakt, jak se říká, taková ta poslední kapka anebo ironická třesinka na dortu. Protože místo toho, aby teda to udělali jinak, když ty se jako na tu síť naštveš a chceš odejít, místo, aby se snažili udělat poslední záchvěv a nechali tě lehce odejít, tak oni jdou úplně blbou cestou. Oni ti hodí přesně tolik klacků pod nohy, že ty si řekneš: „Ale to je fakt debilita a tím pádem já s tím končím stoprocentně.“ Protože když se chceš odhlásit, tak vůbec najít kolonku... ne, jako, že se chceš odhlásit, aby ses mohla druhý den zas přihlásit - ale odhlásit se, jakože ODEJÍT! Tak to tam nějak složitě hledáš, pak to teda najdeš.

Našla jsi to přímo v tom uživatelském rozhraní, na tom svém profilu? Protože někdo říkal, že se mohl odhlásit až přes nějakou externí link.

Ne, to je někde tam dole. Není to teda nějak výrazně označený. Rozhodně ti to nepadne do oka při běžném užívání. Proč by to tam taky bylo, že jo. Takže je to tam někde takhle poschovávaný. A teď, když to rozklikneš, tak se tě to zeptá, jestli chceš opravdu odejít. Ale to se tě ptá většinou a je to dobře, aby ses náhodou neuklikla. Ale když něco složitě hledáš a seš ráda, žeš to konečně našla, tak se spíš neuklikneš, že jo. Tak jako jsem dala ANO a říkám si: „Tak a máme to za sebou. Sbohem!“ A najednou je tam: „Proč chcete odejít?“ a najednou je to ono, najednou to na tebe začne vyvíjet ten tlak, kterej ti to dělalo celou dobu a místo, abyste se pokojně rozloučili, tobě to začalo chybět a ty ses vrátil, tak si vždycky vzpomeneš na tuhle špatnou poslední zkušenost, protože člověk má paměť takovou, že si pamatuje jenom to poslední. Takže se mě to zas jako zeptalo, proč chci odejít. No, a nádherný je, že ti to dá i možnosti, opět ti to dá scénáře, opět ti to načrtne tvoje rozhodnutí. Takhle si to vyklikáš. Tam

je, že seš nespokojená se službama, v tom případě samozřejmě: „Chtěli bysme strašně zlepšovat, napište nám, v čem jste nespokojeni.“, a pak něco... já nevím, to už si úplně nepamatuju, máš tam prostě možnosti a to ti opět dává jako scénáře tvýho rozhodnutí. No, to už jsem byla úplně naštvaná.

To by mě docela zajímalo. Ty si asi nevzpomeňš, co dalšího tam bylo za možnosti?

Hale, to si fakt nevzpomenu. Tak si vytvoř imaginární profil a odhlaš si ho.

No, vidíš, to mě nenapadlo...

Ať tím projdeš. To máš za hodinu hotový, dáš jednu fotku, a hned se odhlásíš. Si to tam vyklikáš...

No, a pak já jsem napsala – nevím, jestli to někdo bude číst kdy, jo – ale napsala jsem tam, že jsem z toho společensky a psychicky unavená, jakože vysílená. Nebo to byla snad dokonce jedna z možností? Nevím. No, tak jsem jim napsala, že mě to trošku společensky degraduje a že teda s tím končím. A ono se tě to zeptá: „A opravdu chceš skončit?“. A ty si dáš, že opravdu ano. To má asi tři fáze nebo možná i čtvrtou... ale to už já fakt nevím, protože to opravdu trvá takhle dlouho. To prostě nejdřív složitě hledáš... se nedivím, jestli někdo musel přes externí link. Já bych tomu i věřila. Že ti to samo vygeneruje ty rozhodnutí a pak ještě znova.

No jo, nechtěj pouštět ty lidi... to je jasný.

A víš co? Měla jsem jednou stav, třeba dejme tomu někdy v létě, kdy nebyla škola, nějaký volnej den, jsem jako neměla moc co dělat. A teď jsem si říkala: „Já na ten FB půjdu zpátky!“, že bych se třeba s někým potkala o prázdninách. Tak jsem si říkala: „Ale vždyť je to vlastně dobrý. Já bych si s ním takhle mohla napsat a udržet si povědomí o těch lidech z těch prázdnin.“

A když jsi se teda odhlásila? Mohla bys to nějak časově zařadit?

Květen 2008 jsem se přihlásila a odhlásila jsem se asi březen 2009. To je jako: „Odkdy jsi brala drogy?“, to je hrozný!

No, jako je. Ono to bohužel má dost podobný charakteristiky.

Takže prostě jsem si řekla, že bych tam mohla jako znovu jít a normálně jsem si řekla, že ne, protože jsem si vzpomněla na tu závěrečnou zkušenost. A do dneška mě baví, že jsem si třeba hledala jednoho známýho – on učí na přírodovědecký fakultě hydrologii – a já jsem na něj potřebovala sehnat jeho pracovní mail, tak jsem si ho vygooglovala, že si ho najdu přes tu přírodovědeckou fakultu, že mi to nabídne. A prd! Nabídlo mi to jen ten FB.

Fakt jo?

Když si googluješ lidi... sem takhle třeba sháněla kontakt na někoho nebo jsem třeba nevěděla, jak se to jméno přesně píše, tak ono ti to vždycky vygeneruje nebo opraví. Jako většinou, co se ti objeví jako první nebo minimálně v prvních třech odkazech Google search, je ten FB. To je úplně děsivý.

To je celkem děsivý, no. Já jsem se tam nedávno nenašla, respektive vyjelo příliš mnoho profilů toho jména. Tak jsem si říkala: „Taky dobře.“

Ted' jsem přišla do novýho prostředí na tom magistru, jakože jiný třída lidí, tak najednou všichni spolu komunikovali po FB. A ted' se mě všichni ptali: „Seš na FB?“ nebo na „fejsku“. No a já říkám: „No nejsem.“ A na to není vůbec žádná odezva, na to není vůbec co říct. No, tak když nejseš na FB, tak jako bys nekomunikoval. Ale já s nima komunikuju!

... přes mobil.

Přes mobil. No, a je to lepší. Ten mobil máš furt u sebe, svým způsobem. Zase bysme mohly kritizovat mobil a taky by to výborně šlo, no. Ale, jak říká Eco, on říká, že jsou tyhle různé prostředky – a třeba i zrcadlo – že jsou to vlastně takový protézy, že ti to rozšiřuje nějak tvůj tělesnej orgán. No, a mně furt ten mobil přijde jako ještě taková nejschůdnější protéza. Ta protéza toho ucha, jo? Že to je dobrý. Takový jako přibližovalo. Zatímco ten internet od tebe vyžaduje, aby ses v činnosti nějak zastavil. Hrozně tě stopuje. Fakt ti ten čas jako anuluje. Zatímco ten mobil je tak dokonalá protéza, že jde furt s tebou... jako to ucho. Ale ten internet ten s tebou nejde.

Nedám si pokoj a zeptám se tě, jestli přecijen existuje nějaká možnost, že by ses na FB vrátila?

Ne. Už to vím, protože už jsem si tím jednou prošla, že jsem se jednou chtěla vrátit. A to bylo přesně, protože byly prázdniny a to bylo přesně, jak ty jsi o tom mluvila – to je nedostatek nějaký komunikace, nějaký akce.

Nebo kdyby se člověk ocitl takhle sám někde v daleké cizině, nedej bože.

No, to musí bejt příšerný.

Přesně. Nové prostředí, jak si říkala.

Takže prostě najednou nějaká změna tam proběhla, že jako prázdniny, víc času, takový jako kopání se do zadku občas... Jo, a najednou prostě tě to nutí. A jak jsem byla taková, že si udělám ten profil, tak jsem si vzpomněla na: „A chcete opravdu odejít?“. No, a právě proto říkám, že na to jdou blbě, protože člověk, jak má krátkodobou paměť, tak si pamatuje hlavně to poslední.

Taková závěrečná hysterická scéna. Víš, jak jsi to přirovnávala k tomu partnerskému vztahu.

Jo, hale, jak já si tohle vybavila!

Tak mě tady přítel přestane bavit a on ještě je taková hysterka, že ti ještě udělá scénu na závěr, že teda už ho pak opravdu ani nechceš vidět.

A je hrozná svině, že by tě přijala zpátky. A neodsoudí tě to. Víš, že tě topráve samo vůbec nehodnotí. Taková otevřená náruč! To je strašný, no. Takže sice: „Nikdy neříkej nikdy!“, ale fakt si myslím, že ne.

Co myslíš, že ten tvůj bejvalej zrušenej profil? Myslíš si, že tam ještě někde je? Třeba v nějakém archivu...

Hale, já jsem si za pár tejdnu udělala to, že jsem si zadala své jméno a Google a vyjely mi tam FB profily nějakých dvou mých jmenovkyň. Takže jsem si udělala nějakou kontrolu. To víš, že jsem si udělala. Ale hrozně mě to, úplně neuvěřitelně, štvě ta představa těch dat. Že to někde je v té velké knihovně prostě. A to mě úplně drásá.

No, to mě by taky drásalo. A hypotetická otázka: dejme tomu, že by ses na ten FB znovu zaregistrovala a že by si tě to dokázalo nějak přiřadit k tomu starému profilu. A najednou by ti tam naběh ten tvůj původní profil. Co ty na to?

No, nedej bože! Kdyby se to stalo, tak už jsem odtamtud zase pryč! Teoreticky to ale určitě možný je.

Co výhledově do budoucna? Jak myslíš, že se vývoj těchto sociálních sítí bude dál ubírat do budoucna?

Já to nedokážu říct. Ani jsem se tím nějak nezabývala, ani mě to nějak zvlášť nezajímá. Jako jsem v politice konzervativní, tak jsem prostě konzervativní i v některých dalších názorech. A zásadně jsem konzervativní v tom, že mám ráda realitu a akci a ne interakci a kyberrealitu. V tom jsem zásadně konzervativní. Takže mě to vlastně ani svým způsobem nezajímá.

Moc hezky řečeno. Dovedeš si představit nějaké pozitivní věci do budoucna? Co by se třeba tobě líbilo?

Jasně. To je otázka. Co si třeba představuju jako pozitivní, že kamarád můj vyvíjí program zdravotnickéj pro doktory, kde si můžeš najít po celý střední Evropě lékařskou dokumentaci, když se ti něco stane v Alpách na horách, tak aby to věděli. Tak to mi přijde pozitivní. Ale jestli mi má přijít pozitivní něco, že bude lepší FB, že si nasadíš brejle a ono se ti to tam zobrazí a budeš moct bejt v pohybu s tím FB v mobilu, že se stane tou... tak v tom já vážně nic pozitivního nevidím a to bych fakt jako ani nechtěla.

Máš mobil, tak ještě ti tam bude ten FB jednou chybět... (smích) Já si dělám legraci.

Prostě v tomhle jsem zásadně konzervativní a fakt mě to ani nebaví tady ty vizionářský vize, se nad tím nějak zamýšlet. Protože v zásadě jsem se s tím FB nějak ujistila, že já mám ráda Evropu, takový ty klasický věci, klasickou evropskou kulturu, klasický evropský vzdělání... fakt jako takovou tu klasiku. A prostě FB není klasika.

A to je moc hezká tečka a já ti děkuju za rozhovor.

11.7.5 Respondent č. 8

Jak ses o FB dozvěděl, kdy to zhruba bylo?

Jako věděl jsem o něm, že existuje, věděl jsem, že je to náká sociální síť, která existuje, ale nějak mě k tomu nepřišlo, přišlo mi to takové vzdálené a hlavně takové americké, já jsem ani netušil, že je to v česku vůbec nebo že se tam můžou češi registrovat. Já jsem prostě věděl, že to mají američtí studenti, vysokoškolští

Měl jsi to prostě v povědomí...

Měl jsem to v podvědomí a potom v létě 2008 mi napsal kamarád: Hej, zaregistruj se na FB. Já jsem byl zrovna v Americe a on byl v česku, že jo. To byl můj spolužák a říkal mi: Hej, zaregistruj se na FB. Já mu říkám: Proč. A on: je to dobré, josu tam fakt dobrý věci a tak. Já mu říkám: tak jo. Tak jsem se tam zaregistroval a říkám si, fakt jo, tohle je uplně na jiné úrovni.

Proč ses teda rozhodl nakonec si ten profil na tom FB založit, co tě k tomu vedlo? Byla to výzva toho kamaráda?

Byla to výzva toho kamaráda a hlavně ty funkce, které jsem tam objevil, že jo. Mně se líbilo, že to je o úroveň vyšší než ostatní sociální sítě nebo způsoby internetové komunikace, protože to integruje chat, integruje to fórum, integruje to fotky a odkazy. Mně se fakt líbí ten princip toho sdílení, že vše, co tam hodíš, se tam zobrazuje, opravdu mě zaujal ten princip i jednoduché rozhraní, jednoduchá grafika. Volné intuitivní rozhraní, za den se to naučí každý. Jak jsem do toho pronikl, tak jsem si řekl, jo, to je šikovné, všechno. Že tam byly ty komentý, že můžeš každou kravinu komentovat, komentovat komentář, komentovat status, komentovat fotku, všechno. Pak mi přišlo vtipné i to označování, hyperlinky na těch fotkách, označíš člověka a je to hyperlink na jeho profil. Je to šikovné. Ze začátku mi to přišlo dobré. Pak mě začlo štít, že mě lidi označují na fotkách a i na fotkách někoho jiného, kde jsem byl já. Někdo vyvěsí fotky z nějaké akce a jiný člověk označí mě na té fotce.

Používáš jiné sociální sítě kromě FB? Jako Spolužáci, Twitter atd...

Mám na lastfm profil, ale nepoužívám to jako sociální síť, jen se mi líbí statistiky, neřekl bych, že to používám jako sociální síť. Používám to jen jako statistiku

FB jsi měl jako nástroj pro svoje soukromí, pro kamarády, nebo jsi tam časem přidával i kolegy a pragmatičtější kontakty?

Ne, jen pro ty kamarády, ale většinou si přidávali oni mě. Já jsem aktivně nikoho nevyhledával. Jak jsem byl v té americe, tak mi to přišlo šikovné, že můžu komunikovat s lidmi v česku a zároveň jsem tam mohl hodit i fotky z ameriky, které jsem nafotil.

Kolik jsi měl na FB přátel?

Asi 160. Nějakou chvíli i 170, ale já jsem si je občas promazal

Jaké všechny funkcionality jsi používal? Co jsi třeba používal na denní bázi, co méně často a co nikdy?

Tak status jsem si moc často neměnil, někdo ho píše každý den, já jsem něco napsal tak jednou za 10 dní. Občas jsem tam nahrál nějaké fotky, ale moc jsem jich tam neměl, asi jen 3 alba. Jeden byl výlet do Ameriky, jeden výlet do Budapeště, takže jsem chtěl víceméně ukázat, kde jsem byl. Někdy jsem komentoval fotky jinejch a věci na zdech jinejch lidí. Často jsem posílal odkazy jako třeba na youtube.com, asi tak co tři dny. To mě bavilo, protože jsem tam dal nějaký odkaz a lidi psali třeba, že se jim to líbí. Nebo když jsem si napsal na blog něco, tak jsem si hned udělal reklamu, dal jsem tam odkaz na svůj vlastní blog. Na FBu jsem nikdy nehrál hry, nebo jednou jsem tam hrál hru „The biggest brain“. Quizy mě fakt štvaly, stejně jako ty hry jako „Pet sociality“ a taky takové ty aplikace, které se tvářili, jako, že ti je někdo poslal, ale přitom ti je neposlal.

Osvojil sis tu síť natolik že jsi ji třeba rozšiřoval mezi své známé? Třeba přes zaslání pozvánky e-mailem.

To jsem nikdy nedělal, možná jsem to někdy někde řekl, aby se podíval na FB.

Mohl bys popsat okolnosti toho odchodu z FB? Myslím, co hlavně tě k tomu rozhodnutí přivedlo?

Těžko říct, odcházel jsem po takových fázích. Nejdřív jsem se vůči němu snažil vymezit, i když jsem se asi celou dobu snažil udržovat si odstup, nejsem člověk, co na tom prostě frčí. Dlouho ve mě taky rostl takový pocit, že je ten FB prostě nadbytečný. Rozhodně mi to žralo čas, byla to ztráta času. Několikrát jsem se přistihnul, že u toho bezmyšlenkovitě sedím a tupě zírám a refreshuju stránku a čumím na fotky jiných lidí, které mě vlastně ani nezajímají. Nuda, nuda, nuda... Nejvtipnější je, že když přítel tvého přítele ho otaguje, tak ty máš do těch fotek přístup, i když toho člověka mezi přáteli nemáš. Rostlo ve mě znepokojení, že tam

trávím čas a zjišťoval jsem, že se tam nic neděje a nejvíc je to markantní, když třeba 4 dny nejsem na FBu, třeba jsi na výletě a za 4 dny přijdeš a běží ti hlavou, že se tam toho muselo za tu dobu hodně udát a teď to zapneš a zjistíš, že tam jsou pořád ty stejné statusy, stejné kecy o ničem. To ve mě narůstalo a potom jsem si uvědomil, že je ten FB hrozně povrchní. Lidé o sobě říkají intimní věci. Dávaj tyhle intimnosti všanc do veřejného prostoru. Jednou jsem se prostě rozhodl, že proč mám mít na profilu pravdivé informace, tak jsem si tam dal kraviny. Všechno jsem změnil, ten profil jsem znevážil. Manifestoval jsem tak svůj postoj k FBu. Pak jsem částečně měnil i způsob, jakým způsobem jsem tam vystupoval, přestal jsem psát komentáře k fotkám a tyhle věci. Už mě to štvalo, každá fotka měla nějaké stupidní komentáře, tak už jsem to nepsal. Statusy jsem psal úplně nějaké odtržené.

Mohl bys tedy vypíchnout tři hlavní důvody a seřadit je podle významu?

Nahlodala mě článek Čermáka o těch lidech odcházejících z FB, to mě donutilo se nad tím zamyslet. Jednou jsem si prostě řekl: Ty jo, pokud já si FB zruším, o co já vlastně přijdu“. Představil jsem si ty plusy a ty mínusy. Když jsem nad tím tak uvažoval, tak jsem zjistil, že ten FB vlastně nemá tu přidanou hodnotu, jen mi to přirývá typ komunikace díky sms a volání, tak to můžu udělat na FBu, ale stejně tak bez FB můžu někomu napsat smsku. Jediné, o co vlastně přijdu, budou evants, když se konají nějaké akce, ty pozvánky, ale pak jsem si řekl, že pokud jsou to moji kámoši, tak mi snad řeknou, když se bude něco konat. Ptal jsem se, jestli na tom musím být závislý jako všichni? Když na tom oni jedou, jestli musím taky. Tak ty důvody asi jsou:

Racionální úvaha nad výhodami a nevýhodami

Potřeba nebýt součástí něčeho, co mě donutilo, nebýt tím otrokem

A egoistický důvod, že to bude výlučné. Všichni se na FB přidávají, tak já z něho odejdu. Už není in se na FB přidávat, ale odcházet.

Mohl bys popsat proces toho odchodu?

Když jsem se rozhodl, že si zruším profil, viděl jsem informace, že tam ty věci zůstávají na tom FBu. Tak jsem si říkal, že ten profil musím zkrátka vyčistit úplně důkladně. Takže jednak jsem si zrušil všechny tagy, smazal jsem si všechny fotky, všechny přátele jsem odkřížkoval, po jednom jsem je pěkně zrušil, pak jsem si říkal, že musím zrušit celou zed', což bylo třeba 4

měsíce historie. Na internetu jsem si našel „skript“ prográmk, který se dostane až do fairfoxu a ten skript automaticky maže každý příspěvek na zdi, jen ho spustíš a on jede v cyklech. Spustil jsem ho a třeba půl hodiny to mazalo celou zeď, takže ono to vymazalo skutečně všechny příspěvky ze zdi až kam to sahalo. Takže jsem měl úplně čistou zeď, smazal jsem si ty fotky, všechny skupiny, ve kterých jsem byl přidanej, napsal jsem poslední status, ruším FB, kdo mne chcete kontaktovat, tohle je můj e-mail a moje telefoní číslo, kdo mě nemáte, tak si mě můžete zapsat. To jsem tam měl asi den nebo dva. Pak jsem vlastně smazal i tenhle status a vymazal ty kamarády, takže jsem měl nula přátel, neměl jsem žádné fotky, neměl jsem nic na zdi, tak jsem dal prostě „odpojit se z FBU“ a měl jsem dobrý pocit, že tam nic nezůstalo.

Udělal jsi potom ještě nějakou kontrolu, jestli ten profil opravdu zmizel, třeba ve vyhledávacích?

Pak jsem se ještě jednou přihlásil a zjistil jsem, že jsem ve zrušeném stavu, tak jsem byl spokojený.

Co by se muselo stát, aby ses na FB vrátil? Existuje vůbec taková možnost, napadlo tě to někdy?

Možná, pokud mi vyjde studijní pobyt v americe, tak očekávám, že tam by mě ti lidi chtěli. Prootže nevím, jak tam bych s nimi komunikoval, mohl bych jim psát smsky, ale musel bych si pořídit americkou simku a navíc by mě to stálo prachy, tak možná, že tam si to znova obnovím. Je to jiná situace, ale říkám si, že když jsem jel před 3. lety do ameriky, tka jsem ten FB neměl a taky jsem to tam musel nějak přežít. Přeci nebudu sociálně izolovanej jenom kvůli tomu, že nemám FB. Tak snad ti lidi jsou schopní ještě normálně komunikovat, ne? Takže nevím, nevím, co by se muselo stát. Jedině nějaká věc, kterou bych jako propagoval. Sebe, nějaké věci, nějaké činnosti, aktivity

Co si myslíš, že se s těmahle sítěma bude dít dál, jak se to bude vyvíjet?

Nevím, očekávám, že bude něco lepšího než FB.

11.7.6 Respondentka č. 9

Kdy jste se o tom FB dozvěděla?

Dozvěděla se znamená, kdy jsem ho začala používat?

Ne, kdy jste se dozvěděla, že něco takového vůbec existuje.

Nevím, 2005 – 2006. Jsem si udělala account někdy 2007, 2008. Ale bezpochyby jsem už tehdy dostávala pozvánky od lidí...

Přes mail?

No, přes mail. 2006? Nejdřív to chodilo tak, že třeba vám přišlo, že kamarád chce, abyste si prohlídli fotky a člověk se dostal na FB a musel se tam jako zaregistrovat, aby se mohl podívat. Dneska si myslím, že už to tak ani není.

Nevim, jestli tahle funkce je tam ještě zachovaná. Přišel ten impuls ze zahraničí nebo od někoho tady?

Ne, to bylo tady, ale FB jsem si pak založila v Americe. Ale už tady mě na to lidi zvali.

Dá se nějak vyjádřit, jak dlouho to trvalo, než jste si ten profil založila?

To já nevím, to je pak dvě hodiny práce.

Ne, jasně, ale já teď myslím od doby, kdy jste ten FB začala registrovat do doby, kdy jste si tam založila účet.

Tam nebylo nějaký moc rozmýšlení. Ono mně se do toho, upřímně řečeno, jako moc nechtělo. Vpodstatě mě to moc nezajímalo, ale potom v Americe to byla trošku nutnost, protože jsem tam studovala a tam se to jako hodně používá. A bylo snadnější si to udělat než furt vysvětlovat, že to člověk nemá. Navíc spelling slovanských jmen není snadnej, takže to bylo takový jednoduchý na tom FB si ty lidi přidávat a podobně.

Používáte ještě nějaké další sociální sítě? Jako třeba LinkedIn, Spolužáci nebo Twitter.

Jo, na LinkedIn jsem. Na Spolužákách nejsem, respektive se tam nikdy nějak nedokážu zalogovat, i když někteří mí spolužáci už to udělali. A myslím, že to už asi nehodlám nějak měnit. A Twitter nepoužívám.

A ten FB jste měla spíš zaměřený na soukromé kontakty a interakci s přáteli anebo jste ho využívala i třeba profesně a bylo to propojený?

Asi jsem to nedělala s motivací mít to profesně zaměřený, to určitě ne, ale zase na druhou stranu se snažím mít ten profil takovej, abych nemusela jako moc rozlišovat. I když tam mám samozřejmě nějaký security nastavení. Tak jasně, já si tam přidávám... Já třeba ve své pozici si tam přidávám jak známí, tak studenty, tak třeba i profesory, se kterými spolupracuju.

Měla jste s tímhle někdy problém? Cítila jste třeba, že tam musíte tyhle odlišné okruhy sítí nějak vybalancovávat?

To asi ne, ale když jsem zjistila, že si prohlížím fotky lidí, které neznám, tak mě to přestalo bavit. A stejně tak jsem nechtěla, aby si kamarádi kamarádů prohlíželi mí fotky, protože mi to připadá zbytečný. Když si přidávám své studenty, tak jim rovnou nastavuju omezený práva.

Jasně. Takže jste si tyhle možnosti rozlišení v nastavení plně osvojila.

Tak je to pořád stejný jako v reálu. Taky se s každým nebavíte úplně o všem.

Akorát na tom FB je trochu těžší to jako plně ovládnout v rámci toho nástroje.

No ale spíš se tam primárně snažím nedávat věci, který by mně přišly nevhodný, ale určitá míra té autokorekce probíhá třeba v těch statusech. Když opravuju seminární práce, který stojej za... nestojej za nic, tak to tam prostě nepíšu. Aby si to nepřečetli, ani studenti, ani třeba můj šéf. Ale to mně taky připadá jako normální, kdo na to má být jako zvědavěj, na nějaký výlevy.

No, právěže spousta lidí to bere jako nějaký svůj blog. Jakože ne každěj filtruje, no...Můžu se ještě zeptat, kolik těch přátel bylo?

Na co se ptáte jako přímo? Kolik tam mám jako přátel?

Kolik přátel tam bylo připojených?

Já nerozumím tý otázce.

Kolik přátel jste měla připojených ke svému FB profilu? Stačí zhruba, tady se na té přesnosti zase tolik nebazíruje.

Já zase ten FB používám, jo? Já jsem ho sice deaktivovala, ale já už ho zase používám.

Jo, aha! No, to nevadí.

Já na něm mám přes pět set lidí.

Jo, takže fakt hodně... A co se týče funkcionalit FB, kdybyste měla vymezit, co jste používala na denní bázi, co třeba jen někdy a co vůbec, tak...

U těch přátel, já bych jenom chtěla říct, že mám takové pravidlo, že si přidávám jenom ty jsem poznala osobně.

Hm, to má hodně lidí, že tam cítí tu podmínku toho offline kontaktu.

No. Ale já jsem prostě žila hodně let v cizině, takže ten network je opravdu velkej. A teď ta otázka byla jaká, pardon?

Jenom, co se týče těch funkcionalit, jestli to můžete seřadit na škále „denně – často – občas – nikdy“.

Prakticky už nepoužívám nic kromě... Já už si tam prakticky ani nepřidávám fotky, protože na to nemám čas a vlastně ani velkou chuť. Takže co já tam vlastně vždycky dělám?

Vpodstatě odklikám vždycky všechny ty aplikace, protože mě to nezajímá. Samozřejmě, když mě někdo na něco pozve, tak se na to třeba podívám... ale víceméně už tam aktivně nic aktivně nevyhledávám. Prošla jsem si tou fází všech těch fanouškovských stránek... teď je to spíš takovej jako udržovací stav, kdy si sem tam upravuju ty statusy a tak. Ale já moc aplikací nepoužívám, ani takový ty narozeninový... Nic takovýho.

Jak dlouho tam vlastně jste na tom FB?

No, od toho roku 2007, myslím, že leden nebo prosinec. Já už nevím.

Takže už to budou dva roky. Existuje v rámci těch funkcionalit nějaká, která vám tam vyloženě vadí?

Tak člověk si nejdřív projde asi tou fází, kdy tam všechno zkouší a tak podobně. Co mi tam vadí? Mně asi ani nic moc nevadí. Jako nebaví mě, že choděj furt nějaký zvaní do Mafia Wars a tak, ale nějak jsem se to myslím naučila tzrošku jakoby ovládat, takže... Nevím, jak to teď furt měněj...

Jo jo, zase se tam teď změnil ty bezpečnostní možnosti. Ted' mi to tam někdo psal... Že začnou rozlišovat například ty jazykový rozhraní. Takže pokud tam máte anglicky

mluvící přátele, tak si můžete vyfiltrovat, aby se jim nezobrazovaly statusy v češtině a naopak.

No vida!

Včera mi to na FB jeden známý psal. On pracuje v internetový branži, tak možná to má nějak z první ruky.

Jo, aha. To je zajímavý!

Možná s tím pohlcením do té sítě, jako do té komunity – já to tady jako měřím podle toho, jestli jste ten FB sama šířila mezi svými známými offline. Doporučovala jste někomu, aby se přihlásil?

Jo, tak různě kamarádům a bratrovi jsem doporučovala, aby si tam založili takový ty firemní stránky. Jinak nic extra. Ono to totiž vypadá, že bez toho se skoro nedá fungovat, že už to tam má každěj pomalu.

Spíš teda z toho praktickýho, řekněme marketingovýho pohledu. Ne, že byste tam lákala své osobní přátele, abyste je tam jako měl.

Ne, to ne.

Když bysme se teda dostaly k momentu toho vašeho odchodu – můžete to nějak popsat? Co vás k tomu přimělo?

Tak já jsem potřebovala dopsat dizertační práci a nebavilo mě, že tam trávím tolik času. Přesně jsem se přistihla, že se tam dívám na fotky lidí, který neznám, a sleduju to. Tak jsem si to odhlásila, což je takovej ten legrační proces. Nevím, jestli jste to někdy zkoušela?

No, právěže ne. Já si to vždycky nechávám vyprávět od tazatelů. Tak mi to popiště taky.

Tak to mi přišlo legrační.

Jaké pocity jste měla z toho procesu odhlašování?

Tak, já už jsem to slyšela od kamarádky, tak mě to celkem zaujalo. No a pak mi to přišlo fakt srandovní, že to takhle funguje. Nicméně to byla taková dobrá odvykací kúra – já jsem ho měla vylej asi půl roku. A myslím si, že to mělo i takovej dopad na to, že to teďka používám

s trošku menší intenzitou. A až zase uvidím, že to používám moc, tak si to zase vypnu. Jako člověk zjistí, že opravdu o nic moc nepřichází.

Nebo je to možná i tím, že jste si už prošla celým tím cyklem, včetně té euforie, rozčarování a vypnutí, a teď už jste za tím a máte patřičný odstup...

Pro mě to byl prostě praktickejší vědomý tah, že jestli to mám dopsat, tak se nemůžu rozptylovat nějakými ptákovinami.

To chápu. To je vždycky motivace pro mě, když pak přepisuju ty rozhovory, tyhle důvody, co tam pak všichni uváděj.

No, jasně. Ale jsou lidi, co mají ten morál, co se tam podívají dvakrát denně nebo jednou za týden... ale když si všimnu, že dřív než si vyčistím zuby, tak jdu na FB, tak mi to připadá fakt padlý na hlavu.

Mně třeba v tomhle ještě pomáhá, že když jsem se po několika dnech vrátila z nějakýho výletu, kde jsem FB vůbec nepoužívala, tak jsem se nedočkavě nalogovala a zjistila, že se tam vlastně vůbec nic neudálo.

Stejný, no. To je jako když odjedete tenhle týden z Prahy a čekáte, že se něco změní.

No, ale stejně tam člověk pořád leze. Mohla byste teda ten proces popsat? Případně to nějak okomentovat, co vám přišlo zarážející nebo zajímavý?

Na tom procesu toho odhlášení? Tak zajímavý je, že se nedá ten account jako zrušit. To znamená, že v momentu, kdy se znova nalogujete, tak je zpátky...

To mi přijde hodně děsivé teda.

...a pak je samozřejmě legrační, jak to namátkou vybírá fotky přátel a říká, jak se tady tomu člověku – se kterým se třeba vůbec nebavíte – bude stýskat, a že se mají vypisovat důvody a tak. Tak já už jsem tím odhlašovacím procesem prošla asi třikrát, když jsem si to odhlašovala a pak ještě na nějaký kratší doby, takže už jsem taková jako otrlá. Jo, ale poprvý to je překvapivé!

Takže vy už máte takovou celkem jako běžnou praxi v tom, že když zrovna není příhodné období, tak si FB odhlásíte a pak se zase vrátíte.

Jo, tak teď to mám taky tak, že... já používám Maca, kde používám takovej program, kde si můžu uložit všechna hesla, takže já si žádný heslo nepamatuju...

Keychain?

Přesně tak, „One Password“ dokonce. To znamená, že já třeba v práci se na FB nepřipojím, protože prostě nechci si to heslo dohledávat, takže když dělám na písíčku ve škole, tak se tam stejně nepřipojím. To je taky taková jako věc, která funguje.

To jo. Já třeba si zase dávám pozor, aby si prohlížeče ty moje hesla pamatovaly, protože nechci, aby mi to tam nabíhalo automaticky. Aby mě to pak třeba, když bych byla zrušená, na základě té cookies naneběhlo. Jsem v tom trochu paranoidní.

V pohodě, to já jsem paranoidní taky.

Mohla byste teď ještě ty důvody, proč jste se tehdy na ten půl rok odhlásila, nějak shrnout? Zkuste vypíchnout tři hlavní důvody a seřadit podle důležitosti.

Otázka je do jaké míry to možná až tolik nesouviselo s FB, to byl spíš takovej vědomej proces omezení určitých aktivit, kdy jsem se potřebovala prostě soustředit.

Celkové omezení společenského života.

Jasně, do určité míry. Já jsem si třeba pak vypínala i Skype, protože jsem permanentně dostupná na na několika takových toolech, které používám s menší nebo větší frekvencí. Tak myslím, že to souviselo, takže jsem všechny tyhle věci jako omezila. A ten FB je samozřejmě úleva. Bylo to legrační, když člověk zjistí, jak to má jako zautomatizovaný. To trvalo třeba dva týdny, než mě to přešlo... automaticky jsem se snažila otevřít tu stránku, ale tím, že jsem to deaktivovala, tak jsem vymazala taky všechny hesla, takže to bylo jako komplikovanější. No, a po nějaký době... ta odvykací kúra prostě chvíli trvá.

Takže vám to chvíli chybělo.

To není tak, že by mi to chybělo, ale to je úplně podvědomej reflex, když otevíráte ty okna ráno. Jsem vždycky naběhla na FB, a teď jsem tam viděla, že tam je to uživatelský jméno, není tam to heslo, tak jsem si řekla: „Jasně, deaktivováno. Vypnout!“.

Takže ještě se ještě tak trochu jako trýznila tím, že to okno tam jako bylo...

To nebylo trýznění! To je v tom, že zjistíte, že to děláte podvědomě a že, i když si to deaktivujete, tak to stejně máte ten návyk tam jít. Že to je úplně jako na automatickém pilotu, což je určitá závislost.

Jasně, taková rutinní bezmyšlenkovitá činnost.

No, což mě nebavilo samozřejmě. A musím říct, že ten model, že se dokážu připojit jenom z vlastního notebooku, je taky docela příjemnej. Aspoň se nepřipojuju na veřejnejch kompech a tak, no.

Je to bezpečnější určitě.

Mně nejde o to bezpečí, ale o to na tom prostě neztrácet svůj čas. Bezpečí, to já jsem spíš asi lehkovážná v tomhle.

Tak já budu ještě asi protivná, ale můžete teda dát dohromady ty tři hlavní důvody?

Nebo aspoň jeden hlavní, teda?

Musela jsem se soustředit na důležitější věci na práci, takže jsem tyhle všechny věci omezila. Jinej důvod vám nedám. Potřebujete psát dizertaci, tak se na to potřebujete fakt soustředit a dělat ty věci v kuse a, pokud člověk má takovej návyk, že každých deset minut připojuje mail a každých patnáct minut připojuje FB, tak toho moc neudělá. A mně nestačilo být jenom offline, já jsem potřebovala ty věci prostě jako fakt vyrušit.

To znám, no. Proč jste se na ten FB teda vlastně vrátila?

Tak mně to přišlo ok. Tak já jsem to dodělala. Zase to je nástroj, kterej když se používá chytrě, tak se dá používat normálně. Mám tam plno přátel z ciziny, tak je fajn vědět, co se s nima děje.

Má své výhody prostě. No, a nějaká prognóza do budoucna? Máte třeba představu, co by se mělo stát s těmahle sítěma do budoucna nebo jak se to bude dál vyvíjet?

Budou muset vymyslet, co dělat, až začneme umírat.

No, to oni už umíraj, to je právě to smutný.

No, ale ty accounty ne. Tak já myslím, že to je spíš zajímavý, co se bude dít v budoucnu... Že buď si to člověk bude udržovat jenom jako soukromej tool a nebude si nikoho přidávat...

Protože jsou takový ty případy, kdy tam někdo má šéfa a potom napíše, že práce je nanic... Tak jako uvidíme, nemám žádnou velkou představu. Asi se to začne všechno víc propojovat, vzhledem k tomu, že na FB jsou čím dál tím víc teď už i noviny, všechno se to propojuje a tak. Teď je nějaký ten nový prográmk pro písíčka, jak se jmenuje? Že z jednoho účtu ovládáte jak FB, tak Gmail, tak YouTube tak Twitter. Je to takovej legrační malej tlustej panáček. Takže asi takovýmhle směrem to půjde, že budete mít jednu utilitu, klterá vám bude ovládat všechny ty programy a nebudete vůbec chodit na ty stránky.

No, a co říkáte třeba na to, že už chybí fakt skoro jenom krůček k tomu, že vás začnou lokalizovat pomocí GPS souřadnic a využití této vlastnosti pro sociální sítě?

To, i když máte vypnutej mobil, tak vás lokalizují.

To jo, ale pořád to ještě není legální na to, aby se to dalo nějak veřejně využívat.

Ok, a kam směřujete?

To uvádím jenom jako takový příklad toho možného vývoje. Co na to říkáte?

Tak já nevím, no. Všechno má vždycky svoje pro a proti. Když by vám to mělo zachránit život v Tatrách, tak budete pro – když by vás měl někdo jako sledovat, tak budete proti. To jsou věci, které už brousí do takovejch morálně-filozofickejch rovin, a to já bych nerada brousila.

Tak nezabrousíme. Já to tímto ukončím. Děkuju moc!

11.7.7 Respondent č. 10

Kdy ses poprvé o FB dozvěděl?

Mně o tom říkal kamarád, ale já jsem to nějak jako moc nepochopil, o co jde, protože mi přišlo něco jako „Pojď mezi nás!“ a zavánělo mi to nějakou sektou. Nevybavuju si ten moment, mezitím, kdy jsem o tom jako poprvý slyšel a kdy jsem se tam poprvé přihlásil. Matně si vzpomínám, že jsem se tam pokoušel zaregistrovat už po té první zmínce na nějaké vymyšlené jméno, jako co to dělá, a pak jsem to na pár měsíců jako úplně vypustil z hlavy, takže je možný, že tenhle profil tam pořád někde visí.

A přišlo to teda jako od kamarádů tady z Čech anebo z ciziny?

Od nás. Ale fakt si nevybavuju ten moment, kdy jsem se přihlásil fyzicky, kdy už jsem tam byl pod svým jménem a už to všechno jelo.

A takže nejdřív sis to otestoval na nějaký jako fiktivní profil?

No.

Ale tam musíš být registrovaný na nějaký reálný email...

No, tak mám takovej ten jako spamovej email, tak na ten jsem to zaregistroval.

Aha, tak to je vyřešený. A ten fiktivní profil si teda jako nějak ošetřoval?

Ne, vůbec. Já jsem ani neměl moc chuť to zjišťovat, jak to funguje, jenom jsem se tam jako přihlásil. Teď samozřejmě jsem tomu jako nerozuměl, nevěděl jsem co a jak, žádný přátele jsem tam neměl, nic se tam nedělo, takže jsem to odložil. Pak za nějaký čas jsem se k tomu teda vrátil, ale ten přesnej impuls k tomu návratu si jako fakt nevybavím.

To nevadí. Ale pak teda došlo k tomu, že sis tam ten profil vyrobil na vlastní jméno. Čím to bylo zapříčiněný? To jsi zjistil, že to teda má i nějaký jako praktický výhody nebo co?

Nojo, vlastně! Mně totiž posílal kamarád – jinej teda, než od koho byl ten první impuls - pozvánku několikrát na mail. A vlastně těch lidí bylo víc, co mi tam zásobovalo moji emailovou schránku těmi FB pozvánkami. Tak jsem si nakonec řekl, jsou tam kamarádi, se kterýma jsem pořád, tak proč to nezkusit? Jsem to bral jako nějakou dobu ICQ nebo něco takovýho.

Oni ti teda už přímo posílali přes FB pozvánky, když plánovali nějakou akci?

Ne ne, jenom takový to: „Pojď mezi nás! Zapoj se na FB.“

Jako přímo jenom, abys tam jako vstoupil... „Přijď mezi nás“ to teda fakt zní jak pozvánka do nějaký sekty!

Ona to je sekta ale!

No, asi jo. Má to nějaký prvky sekty určitě. I když ve chvíli, kdy má ta sekta přes 350 miliónů lidí, tak to některé z charakteristik sekty ztrácí. Takže ve výsledku, kdybych se

zeptala, proč ses rozhodl založit si ten reálnej profil, kterej odpovídá tvé vlastní osobě, tak ten důvod byl jaký?

Důvody hlavně společenské. Protože ve chvíli, kdy jsem se tam jako reálně zaregistroval a věděl, o co jde, tak, abych prostě byl v kontaktu – ne, že bych normálně nebyl – ale přeci jen se s těmi lidmi nevidáš každý den.

Jasně, i třeba ta dálka – ono koneckonců, když pendluješ mezi Prahou a tím Brnem, tak to může být velmi pohodlný nástroj.

No, právě. V Praze kamarádi, v Brně kamarádi... všechno dohromady.

Jaký další komunikační nástroje máš pro tyhle účely osvojený? Jak jsi třeba svolával kamarády na nějaké srazy nebo tak?

Jenom maily a mobil. Ale je fakt, že já ten FB na svolávání těchletěch věcí, tu funkci Události, já to prostě vůbec nepoužívám.

Aha. Tak k tomu se určitě dostaneme. Používáš ještě nějaké jiné sociální sítě?

Ne.

Třeba ani Spolužáky ne?

Jo, jo. Ano, Spolužáky. Ale v podstatě ten FB to tak přebil, že tam vlastně chodím jenom pro materiály.

To je klasika. To mi říká každě a ani já to nedělám jinak. K tomu FB teda: Máš tam svoje soukromý kamarády nebo se ti třeba stalo, že sis zaregistroval třeba jen nějakého známého nebo kolegu?

No, jako rozhodně tam mám i některé známé mimo takový ten okruh „intimních“ přátel. Jakože prostě spolužáky z gymplu, se kterýma se nestýkáme, a kdyby nebylo FB, tak o sobě asi ani vůbec nevíme. A teda faktem je, že nejsme v kontaktu s některými ani na tom FB. Takový to vědomí jako, že jsme tam, víme o sobě, ale nikdy jsme se nějak zvlášť nebavili, tak nemusíme začínat.

Jasně. A co třeba kolegy nebo šéfy, někoho jako shora, třeba profesory?

No, jo! To mě teda ale samotnýho překvapilo, protože si mě tam připojila jedna naše odborná asistentka, což mě taky přivedlo k tomu, že jsem se začal trochu víc zajímat o to, jak se tam dá omezit ta viditelnost.

No, to je přesně ono! Prostě ve chvíli, kdy se ti to začne trochu nevhodně mísit, tak to začínáš řešit.

Ale to je fakt jako spíš výjimka a ani nevím, jestli někdo z práce tam jako je a upřímně řečeno nestojím o to, aby tam ty moje vejšplechty někdo čet. Myslím, že to není potřeba. Jako když ona mě o to přímo požádala, tak je dost těžký jí to odmítnout, ale prostě... Vyloženě přátelé.

Asi to je teda zbytečná otázka, ale platí teda, že si tam přidáváš jenom někoho, koho znáš z nějakého osobního kontaktu?

Ne, ne žádnéj klub Anety Langerové, to fakt jako ne. Určitě jen lidi z reálu.

Otázka toho, jak moc jsi byl do té sítě zapojenej: Kolik Přátel jsi tam asi tak měl? Stačí rámcově.

Tak v rpvní fázi před zrušením jsem jich mohl mít tak kolem osmdesáti těch lidí. To byl takovej ten první boom, když k tomu člověk přijde. To je takovej ten zvláštní efekt, když tam je člověk první měsíc, a pořád mu chodí nové a nové žádosti a pak se to množství postupně snižuje a snižuje a pak najednou člověk začne být nervózní a říká si: „Sakra, to je divný - nikdo nový se nehlásí!“... Ted' jsem zapomněl otázku.

Kolik Přátel jsi měl připojených na FB?

Tak kolem té osmdesátky, ale byli to jak ti přátelé, tak samozřejmě známí.

Ted' teda k těm funkcím – už jsme se toho malinko dotkli, když jsi mluvil o tom, že nepoužíváš ty Události: Mohl bys nějak popsat a třeba i rozdělit, které z těch FB funkcí jsou používal denně, které občas a které třeba vůbec? Samozřejmě nemusíš vyjmenovat všechny, co jsi nepoužíval vůbec.

Hlavně používám ten chat, co tam je, a ty Události spíš jako informativně, ne že bych já něco vytvářel, ale občas se tam něco objeví, co mě inspiruje. Nicméně, já to nemám nastavený tak, a by mi to chodilo na mail, protože to mě dost silně všechno obtěžovalo, že mi to zahlcovalo schránku. Takže opravdu jenom, co tam potkám, co se týče těch Událostí. Ale

jinak, vzhledem k tomu, že v uvozovkách „nemám co na práci“, tak tam občas zkusím z těch Aplikací nějaké ty testy třeba nebo tak.

Na ty lidi většinou nejvíc nadávaj.

Ale tak některý mi přijdou docela jako vtipné, no... ale jejich tam jako šafránu, jak asi dobře víš. Ale fotky, odkazy na YouTube...

Fotky, jako žes tam nahrával svoje fotoalba anebo si spíš komentoval?

Ne, já tam mám jenom tu profilovou fotku a spíš něco jako okomentuju, jakože „líbí se mi“, občas si to prohlédnu. Já tam těch odkazů sám jako moc nedávám.

Ale říkáš, že třeba videa z YouTube jsi sdílel občas, ještě něco?

No, občas jsem tam hodil, když se člověk připojí o půlnoci v podroušeném stavu a má potřebu něco sdělit. Jinak obecně, kromě občas těch testů – jako z mé iniciativy, moc ty Aplikace nepoužívám. Snad ty hry, co tam jsou, tak jsem tomu věnoval snad jeden den za celou tu dobu. Se mi pak podařilo to hacknout, takže mě to přestalo bavit.

Počkej, a ty se teda nějak jako zabýváš i programováním nebo jak?

Ne, to jsou věci, kterým vůbec nerozumím, ale jsem tam hrál ten Farmville – nebo co to bylo – a jak samozřejmě to je real-time, tak to bylo šíleně zdoluhavé a nebavilo mě to. Tak jsem si prostě na internetu našel, jak se do toho dá probourat a postavil jsem si tři vily za deset miliónů a bylo.

Ještě mě napadá, co třeba ten soukromý vzkazník, to jste si psali?

Jo, to používám hodně.

Tak jinak jsme to asi tak nějak prošli – jaká je tam ještě takový typická funkcionalita?

Jo, ještě tam jsou takové ty fanouškovské stránky a skupiny. Připojoval jsi se k nim?

To jsem poměrně dost, jako fankluby taky, ale hlavně ty různé skupiny. Spíš takové to demonstrativní dání najevo své názorové příslušnosti. Abych to tak jako dokreslil, tak určitě jako ne takové ty výkřiky typu „Nesnáším lidi!“ a „Psí výkaly“ a podobně. Ale v té první fázi na FB, tak jsem tam v tom nadšení jako odklikával ty fankluby, téměř všechno, co ke mně nějakým způsobem konvenovalo od „Nakládanyho hermelínu“ až po „Kafespolek“.

Jasně. Člověk to začne objevovat skrz ty připojený lidi, co se do těch skupin přidávají.

/Hovor přerušil respondentův telefonát./

Co třeba naopak nějaká kritika: Je na FB nějaká funkce, který tě vyloženě štve?

No, já než jsem zjistil, že lze zakázat, aby mi FB posílal upozornění na mail, tak mě to dost štvalo. Jako dvacet emailů denně s odpuštěním o hovně... Jinak nemůžu říct, že by mě některá z těch Aplikací jako vyloženě štvala. Asi ne.

Dobře. A jako naopak, jak tebe původně lákali kamarádi na FB, ty sám jsi nějak rozšiřoval tu síť tím, že bys ji doporučoval kamarádům, třeba i ústně?

Pandemie, jo?

No, člověk když to objevuje, zažívá tu euforii...

V té první fázi před tím odhlášení jsem to snad jednou jako poslal kamarádce, ale v rámci toho, jak už jsem tam byl asi dva dny a jak ty říkáš: v rámci té euforie asi, no ale pak už ne.

Člověk si to taky třeba chce i jenom vyzkoušet.

No, vnímal bych to už jako silně obtěžující. Navíc ti přátelé, který bych tam chtěl mít, co tam ještě nejsou, tak by se tam stejně nepřihlásili.

Mohl bys popsat tedy ty okolnosti, které tě nakonec přivedli k odchodu z FB? Co tě k tomu přivedlo?

Prostě jako pekelný žrout času, že už mi to pak už přišlo skoro jako droga. Protože to pustíš, a i když tam není zrovna nikdo, s kým by ses chtěla bavit, tak stejně prolejš ty stránky, všechny ty možný kraviny, co tam jsou, čteš ty bláboly, co tam jako někde píšeš do komentářů a jakoby hystericky čekáš, až se konečně ještě někdo další napíchne a pokecáte si. Takže, tohle mi vadilo, s tím, že jsem si uvědomil, že místo toho, abych vytvářel nějaké smysluplné věci, tak visím na FB. Jo, ono to samozřejmě ještě šlo s tím, že jsem měl na koleji internet, takže to je jedna velká množina. To byla jedna věc. A jak mám tu tendenci řešit věci různým řezem, jako nějakým unikem, tak to k tomu vedlo. Další věc byla ta, že jsem si samozřejmě až za několik měsíců přečetl ty licenční podmínky a mě strašně naštvávalo, že taková ta pasáž, že co si tam člověk o sobě zveřejní, tak že mají na to práva ti správci toho

serveru, tak že to je v angličtině. To znamená, že člověk, který neumí anglicky, tak jako má smůlu, protože si nemůže přečíst o těchhle nejzásadnějších věcech. A to mi přišlo jako totální podraz. Tak jsem začal přemýšlet o tom, že někde ve Státech sedí ten tlustej zpocenej ajťák v zahulenym kancelíku a má tam někde složku s mým jménem a tam se to na něj všechno valí. Takovej ten velkej bratr, co tě sleduje... ve chvíli, kdy jsem si uvědomil, že tam na něj kouká úplně všechno, co dělám, všechny moje vešplechty, co jsem tam o sobě jako blbec poctivě v té první fázi vyplnil do těch údajů.

Takže, kdyby se to dalo nějak shrnout, tahle druhá věc... nebo kdybychom měli nějak vypíchnout fakt tři hlavní důvody a seřadit je podle významu, tak bys to shrnul jak?

Žrout času strašnej. Takovej ten pocit ztráty soukromí, jako ve smyslu neserióznosti, že oni prostě mají práva na všechny ty údaje, takže cokoliv tam dáš počínaje třeba fotkami nebo svou bakalářskou prací, tak je to – to bys snad musela bejt právník, aby ses toho vyvarovala – tak je jejich majetkem.

Jasně, to tam je v těch podmínkách.

Což mě strašně našťvalo. Třetí věc, co mi vadila: tak samozřejmě je to na každém, co tam napíše, ale tak jako... je trošku problém, když člověk přijde večer z besídky a má prostě takovou tu vnitřní potřebu se tam sdělit a jako do minuty to ví celá Česká republika, takže jako z druhého konce státu ti píšou kamarádi, jako cos prováděl a tak... a že mi přišlo jako, že místo toho, abych těmi přátely šel sednout na kafe a teď jako si to všechno povíme a vyřešíme to, tak že oni jsou vlastně informováni o všem, jo? Samozřejmě jako díky tomu, že já to tam napíšu pochopitelně. Ale to mě taky s odpuštěním na tom sralo.

Jasně, že pak se sejdete teda jako a už není vlastně pomalu o čem.

No, novinky žádný, že jo.

Jo, tos vlastně psala na FB, no.

A to už prostě pak bylo v takový fázi, že když sme měli sraz historiků a teď nás tam jako sedělo patnáct a přišla kamarádka, která teda na FB není. A my sme se bavili, že známý se někdy tou dobou měl vracet z Erasmu v Anglii, a ona jako: „Co? Co? Co?“, a my říkáme: „No, už přijel – bylo to na FB. Jo, a už tam má i fotky – jsou na FB.“ A když jsem tam seděl, a všichni jsme tam byli na FB kromě té jedné slečny, a to bylo úplně, jako kdyby ona nežila.

Ona se ptala: „Ale odkud to víte?“ a my všichni sborově: „No, z FB!“ . Ale hlavně teda pocit jejich neseriózního jednání, takovej ten efekt toho „Velkýho bratra“ a strašnej žrout času. Přímo jako ve stylu internetu, počítačových her, že tam člověk jako furt musí něco dělat.

Přesně. Protože tam máš jako všechno. Výkladní skříň všech těchhle blbostí. Chtěla jsem se ještě zeptat – české rozhraní je na FB něco přes rok, zhruba od července 2008 – můžeš tu svou působnost na FB nějak časově zařadit?

Přihlásil jsem se – to bude tak rok. Nějak prostě přibližně loni touhle dobou. Nicméně, já jsem zvrhlík, protože já používám latinské rozhraní, které tam teď je.

Ježísmarja! Mě by nepřekvapilo, kdybys řek, že používáš tu anglickou verzi, protože ten český překlad je v některých ohledech dost příšernej, ale latinský!

No, FB tím získá takovou skoro jako i úroveň, pseudo.

To by mělo zajímalo, jestli existují nějaký statistiky o uživatelích té latinské verze, kolik jich je.

No, to by mě teda taky zajímalo docela, no. Ale tak, vzhledem k tomu, že to tam udělali, tak tolik zvrhlíků tam asi bude.

To je vtipný teda. Ještě že to není i třeba v esperantu třeba.

No, nejsem si úplně jistej.

Ted' už by mě to asi ani nepřekvapilo, když už vím, že je tam i latina. Zbývají tři otázky:

Mohl bys mi popsat, jak probíhal proces toho odhlašování? Protože kolem toho kolují docela takové báchorky.

To byla dobrá estráda! Mě to totiž strašně naštválo. Já jsem totiž zjistil, že ten profil nejde zrušit, že to jde jenom jako deaktivovat a že ty, když to chceš zrušit – nevím, jak je to teďka - musíš napsat komusi do té jejich firmy. Což mě teda taky strašně nakrkló v souvislosti s těma anglicky psanýma licenčníma podmínkama. Takže já jsem to teda udělal tak, že...

...žes jim to napsal latinsky.

Ale tak... tak úchylný ještě zas nejsem. Ale to je dobrej nápad! Že by ti ajťáci z toho měli zamotanou šišku. Ale já jsem to teda udělal tak, že jsem jednak vymazal všechny ty svoje viditelné stopy po sobě, to znamená všechno jako ze Zdi, všechny moje označení na fotkách, všechna členství, všecko a jediný, co jsem tam teda nechal, byl odkaz na YouTube „Don't cry for me Argentina!“, což je teda trochu teatrální, ano, přiznávám.

Každý to udělal nějak aspoň trochu teatrálně.

Nicméně, že se znám, a aby mě nenapadlo se tam znovu přihlásit, tak mě přišlo úplně šílené, jak člověk musí projít tím deaktivčním procesem. Nevím, jestlis to zažila?

Ne, právě že ne. Já jsem neznalec.

To je neuvěřitelná vtípnost! Ve chvíli, kdy člověk klikne na to „Deaktivuj“, tak ti tam náhodně vyjede výběr tvých přátel, s prostě téměř bezpatkovým písmem, jako „Nebude jim to líto?“ – Honza, Jarda, Marcela... a už to frčí. A ty musíš jako asertivně: „Ne, nebude. Kašlu na to!“ a aby tě to odhlásilo, tak jim tam ještě musíš vyplnit, jako proč se vlastně odhlašuješ, a ve chvíli, kdy jim tam zakroužkuješ některou z těch jejich možností, tak ti to vždycky vyjede návod, jak to jako zlepšit a „Jenom proboha se neodhlašujte!“, což mě teda krklo úplně: „Seru na vás!“. A pak teda je to zakončené veselou hláškou: „Ale nezoufejte, kdykoli si svůj profil můžete obnovit!“, což tedy mi vnuklo jen „V žádným případě!“.

To je fakt ale strašidelný docela.

To je právě hrozný! A já jsem z toho důvodu, tak jsem si vytvořil novou emailovou adresu, celý ten profil jsem převedl na ten nový email, deaktivoval jsem ten profil a pak jsem zrušil tu emailovu adresu, aby to teda bylo totál.

Tyjo, tomu se říká paranoia!

Kamarád aut'ák říkal, že jsem úplně blbej, že stačilo vyvěsit tam nějaké erotické fotky a byl bych do dne smazán.

No, právě to mi někdo i říkal, že mu vymazali profil, protože tam nahrál nějakou jako lascivnější fotku. A psal to i právě Čermák ve svém článku, který mě inspiroval k tématu týhle práce. On tam psal takový jako zaručený návod na to, jak být smazán z FB.

Mně přijde fascinující, že už to je fakt takovej fenomén, že už se o to začínají zajímat i třeba moji rodiče s dotazy jako: „Co to je?“, „Jak to funguje?“ a dokonce mamince už se nějakým záhadným způsobem podařilo probourat se na můj profil, takže mi pak vesele volala, co tam o mně všechno četla. A to snad předevířím, jsem si kupoval cigára a byla tam nějaká paní na vozičku, tak pětasedesát let plusminus, a vezla ji taková mladá slečna, a já jenom zaslech, jak se ptá: „A co je to vlastně ten FB?“ a ta slečna jí to nadšeně vysvětlovala. Jak už to proniká aspoň do toho povědomí, že něco takovýho vůbec existuje.

Jo, jo. Dokonce jsem četla nedávno článek, že je to už snad třetí nejnavštěvovanější stránka pro lidi nad 65 let. Ale myslím, že to byly údaje za americkou populaci. Ono, už jen skrz ty média to je docela hodně zprofanovaný téma, protože po dotazu „FB“ do Google vyjede přes 18 miliónů všech možných odkazů na české stránky. Což je hodně.

Jsem zase slyšel, že asi za 20 dolarů nabízí nějakí američtí hackeři probourání se do cizího profilu. A měli tam v diskusi asi 600 příspěvků.

To mě vůbec nepřekvapuje. Je to teda tak, že když se znovu přihlášíš, tak ti vyjede ten starý opuštěný profil přesně tak, jak ho tam zanechal?

Ne, já jsem si to založil jako úplně úplně znovu. Protože ten email, na který jsem to převedl, jsem jednak zrušil, a jednak jsem si tam vymyslel nějaký šílený název té emailové schránky s šíleným heslem, abych si to jako nezapamatoval.

Teda, to jsi asi nejrafinovanější ze všech mých tazatelů!

Léta praxe, jak obelhávat sám sebe. A takže jsem si to teď teda vlastně obnovil, ale už teda – aspoň doufám – se změněným přístupem nebo změněnou filozofií k tomu FB uživatelsky. Ale tak samozřejmě, když si teď sednu k internetu, tak si ten FB pustím.

Takže jsi začal úplně s čistým štítem.

Začal jsem úplně s čistým štítem. A byl to trošku jako návrat do sekty, ztraceného znovunalezeného syna.

A to sis teda všechny ty přátele zase přidával znovu?

Hm.

Proč jsi se teda na ten FB rozhodl vrátit?

Spontánní rozhodnutí. Jsem stál u toho internetového terminálu na fakultě někdy v srpnu... protože já jsem se rozhodl, že si nezaplatím internet na koleji letos, aby mě to jako neodvádělo od činnosti. Což je samozřejmě taky passé. A tak jsem si tak jako říkal: „No tak, když já nebudu mít internet na té koleji a v podstatě budu online jenom, když jsem v práci nebo ve škole, tak to nebude taková trága, ale budu zase v kontaktu s těmi lidmi.“ Ne, že bych to jako postrádal, ale přišlo mi to jako... Je to fajn, no. Tak proč ne. A hlavně takový ten pocit, jako že člověk někde u něčeho chybí, jo? Protože samozřejmě, když jsem byl odhlášený, tak jsem často zadal do Google jméno nějakého kamaráda nebo kamarádky, ve spojení s FB, abych se aspoň mrknul, co tam mají za fotky, co se tam děje. A tohleto asi taky hrálo roli, že najednou jsem byl prostě v té situaci, jako tehdy ta kamarádka, jak jsem to vykládal, jakože všichni okolo: „Jo, bylo to na FB.“ a „Jo, dala jsem tam fotky.“ a bla bla bla. Já jsem v tom byl mimo. Takže takový ten pocit, že jsem výjimečný, protože jsem se na to vykašlal, tak ten velmi rychle opadl a asi i tohleto hrálo roli. Jsem si říkal, že se na to můžu vykašlat, že prostě ten internet na koleji stejně mít nebudu, takže ten hlavní důvod – to znamená ta ztráta toho času – tolik nehrozí. A už teďka po tom druhém přihlášení jsem se aspoň nějakým způsobem určit kvalitu, kdo tam může co vidět, a začal jsem se tam o to nějakým způsobem zajímat, a taky tam nejsem nějak zvlášť moc aktivní teď. Fakt používám statuty, chat a ty zprávy a tím to vlastně hasne. Taky tam dost hrály roli činitele mého osobního života, protože mám vztah Praha-Brno, tím pádem, tam člověk může být víc v kontaktu. Přecijen přes ty emaily je to poněkud jiné.

Poslední otázka: Jak si myslíš, že by se tyhle sociální sítě mohly vyvíjet do budoucna?

Já si myslím, že je to trošku móda a že stejně tak, jako byla móda ICQ a všichni byli na ICQ, tak že to zas asi časem vyšumí. Ne, že by asi ten FB... no, tak v dlouhodobém časovém horizontu nepochybně. Podle mě zas prostě přijde něco nového, pravděpodobně to bude všechno na jedno brdo, ale myslím, že to časem vyšumí, no.

Tak ti děkuji moc za rozhovor.

Není zač, doufám, že ti to k něčemu bude.

11.7.8 Respondent č. 11

Kdy jsi se o FB poprvé dozvěděl?

Tak od kamaráda asi. Víc kamarádů na něm bylo přihlášených a najednou byl takovej šilenej boom to byl.

Od kamarádů z Čech nebo zahraničních?

Z Čech. A zhruba tak asi dva roky, rok a půl zpátky, když to tu bylo úplně čerstvý.

A založil sis tam ten profil hned nebo to ještě nějakou dobu trvalo?

Tak možná hned. Mně se na tom úplně nejvíc líbilo ta možnost databáze fotek, jako sdílení navzájem, že si prohlídneš třeba svého kamaráda fotky. To se mi v tu chvíli líbilo úplně nejvíc.

Jo, takže ten profil sis tam založil už s tím, že tě lákalo sdílení těch fotek...

Že si tam můžu dát třeba fotky ze svý dovolený a že si to pak můžeme s kamarádka vzájemně okomentovat.

Tahle vlastnost tě na to teda nalákala?

Přesně tak. A potom ještě další vychytávky - to byly takový doplňky, který se mi ze začátku hodně líbily třeba.

Seš registrovanej ještě na nějakých jinejch sociálních sítích?

Ne, nejsem.

Ani třeba na Spolužácích?

To jo, ale vůbec se tam nějak nepohybuju. V rámci studia třeba, když jsem se ještě před rokem o něco pokoušel, tak jsem tam byl. Tam se totiž publikují různé seminární práce a tak.

Jasně, tam všichni hlavně sdílejí studijní materiály. Jako ten FB jsi používal spíš pro své soukromí, jako fakt pro kamarády, nebo tam máš i kolegy a šéfy?

Spíš to byli kamarádi. Vyloženě kamarádi anebo kamarádi kamarádů, který jsem třeba někde párkrát potkal, ale že by to byli třeba kolegové z práce... I když nějaké výjimky tam byli... Zrovna v tom kolektivu, kde jsem dřív pracoval, tak tam byli fakt fajn lidi a nevadilo mi je mít na tom FB a nevadilo mi, že vidí nějaké informace o mně. Ale třeba v současném zaměstnání, tak si to nedovedu představit. Protože je nás tady jako hrozně moc a protože... k tomu se třeba dostaneme později, co mi na tom jako nejvíc vadí.

Že se třeba mezi sebou tolik neznáte?

Tak, přesně tak.

Takže si nikdy nemusel nějak extra řešit to, aby tam někdo o tobě nenapsal něco, co by třeba kolegové nemohli vědět nebo tak. Víš jako, nějaká kolize takováhle...

Ne, to jsem neřešil.

Kolik jsi tam měl celkem přátel nějak zhruba?

Tak asi osmdesát? Byl jsem tam tak zhruba tři čtvrtě roku s tím, že jsem se odlogoval asi na tři měsíce, pak jsem se znova nalogoval, asi na týden, jenom ze zvědavosti, abych se podíval na nějaké fotky, co tam někdo dal. Ale pak jsem se zase odlogoval.

Co třeba k funkcím na FB, který jsi tam nejvíc používal?

Tak třeba jsem hrozně hrál... nebo počkej, tam jsou ty aplikace, jestli myslíš, k tomu ještě podpůrný nebo?

No, jako ty aplikace jsou jedna z těch funkcí...

Tak třeba vím, že tam byl nějaký poker online, tak ten jsme hráli třeba... hodně.

Jo, tak to je třeba hra, no. /smích/

Je to jakoby, že hraješ se všema. My jsme tehdy nějak propadli pokeru a mívali jsme takové dýchánky večerní u nás... Ale jako jinak. Jo, taky se tam člověk mohl stát členem nějaké skupiny, třeba „Kaplický“, nebo nějaká hudební skupina, že seš obdivovatel nebo tak.

Tak tos tam taky používal?

Taky jsem používal.

A co se týče třeba těch komunikačních nástrojů, tak to jsi používal třeba chat nebo i ty soukromý zprávy?

Jo, určitě oboje.

A jakoby na denní bázi?

Hmm, že bych to jakoby vyhledával. Spíš, když mi tam někdo napsal, tak jsem mu odepsal. Když někdo něco komentoval nebo když najednou někdo byl online a napsal mi... Ale že bych tam nějak aktivně vyhledával nebo někomu sám psal, to vyloženě ne.

A třeba ty statusy ty sis taky měnil?

Ty jsem si měnil, ale ne nějak přehnaně. Znáám člověka třeba, kterej tím žije vyloženě. Znáám ho teda jenom zprostředkovaně, ale ten tam píše i když jde na záchod nebo sní rohlík.

Jasně: „Sněd jsem tři koblihy a teď je mi těžko.“

„Koupil jsem si nový boty a je mi hrozně fajn, za chvíli jdu se psem.“ Taky jsem tam občas napsal něco jako: „Jo, včera byla kalba šílená a je mi blbě.“ Anebo potom, když jsem vlastně se odhlašoval, tak jsem se stal členem skupiny „Fuck Off FB!“ a napsal jsem tam něco jako že na to prdím a „užijte si to všichni a čau“ a to byly vlastně moje poslední slova tam. K tomu se ještě dostanem.

No, počkej! Ještě potřebuju nějaký otázky mezitím. Teď jsme mluvili o tom, cos tam používal za ty funkce, ale kdybys měl říct, jestli ti nějaká funkce vyloženě vadila, která tě štvala v rámci těch věcí, co se tam odehrává. Je nějaká?

Vadilo mi, že mě furt někdo zval do nějakých skupin a to už bylo tak nehorázný... a ještě, jak to bylo propojený s tím emailem, tak ti prostě chodí... Jakmile se staneš členem nějaký skupiny, tak ti chodí... Teda, já teď přesně nevím, jak to bylo. Ale jakmile si tě někdo vyžádal, aby ses přihlásil do nějaké skupiny, tak ti chodilo upozornění. Tak to byla jedna věc, že se ti to pak hromadilo v tom mailu.

Myslíš teď svůj soukromý mail anebo takovej ten soukromej vzkazník na FB?

Svůj mail myslím. No, asi tak... Já víš, co? Já už jsem z toho mimo třeba rok, takže já už to vidím trochu matně. Takže mě omluv kdyžtak, protože už do toho asi moc nevidím.

To vůbec nevadí. Myslím, že zatím úplně v pohodě a určitě pomůžeš. Ted' třeba k tomu, když si tam byl ještě zapojenej... když jsi byl v té počáteční fázi toho nadšení, měl jsi taky tendenci ten FB šířit mezi své známé, kteří tam ještě nebyli?

Jo, určitě. Určitě jsem o tom vyprávěl třeba ségre, ať se tam taky přihlásí a že je to super. Zezačátku teda. Opravdu, ze začátku jsem z toho byl nadšenej. Moc lidí to nemělo a...

No, byla to pecka!

Byla to pecka a člověk nevěděl, jaký komplikace z toho mohou vyplynout třeba... časem. Takže určitě jsem otom tehdy i někomu řek... někomu jsem to doporučil zkrátka.

Dobře, takže ted' k otázkám týkajícím se tvého odchodu: Mohl bys nějak popsat okolnosti tvého odhlášení, co tě k tomu přivedlo?

Tak bylo to určitě víc věcí, ale pamatuju si, že mi začalo hodně vadit, že si mě chtěj přidat lidi, který znám, ale nechci s nima mít nic společnýho. Třeba nevim... bude to možná znít možná trochu sobecky. Třeba celá třída ze střední, dejme tomu. Občas se najde někdo, s kým si nerozumíš nebo tak, že jo? Pak nechci, aby si mě přidal mezi svoje kamarády. Najednou mi tam takhle viselo třeba deset žádostí o to, abych se stal jejich kamarádem.

A ted' jako, cos nima, že jo? Nechceš si je úplně přidávat, ale je to takový blbý, že jo.

Přesně tak. Na jednu stranu si je nechceš přidávat, ale na druhou děláš mrtvýho brouka...

A jiný si je třeba přidaj a přitom s nima taky nemaj až tak dobrej vztah...

Přesně tak. Pak další věc, co mi vadilo, tak bylo, že se na tvůj profil může podívat úplně cizí člověk, pokud to nemáš nějak speciálně chráněný.

Pokud to nemáš blokový.

Ono vlastně, i pokud to máš blokový, tak se může kdokoli podívat na tvoji fotku a na tvé přátele. A pak taky, když si třeba vygoogluješ svoje jméno ve spojení s FB, tak vyjede hned tvoje stránka s tím, že tam je vidět asi dvacet tvých přátel. No, a to byl asi ten nejvýraznější důvod, proč jsem z toho odešel.

A fotka tvoje je tam taky.

Fotka tvoje tam je taky, no.

Takže hlavní důvod byla viditelnost profilu v těch vyhledávacích?

Jo. Protože jsem si pak právě uvědomil... Já jsem hledal v té době i zaměstnání. A prostě nějak jsem si uvědomil, že by mi to mohlo uškodit, právě když hledá člověk zaměstnání nebo tak.

Přesně. Protože potenciální šéfové si můžou tvoje jméno protáhnout třeba Googlem, že jo. To se děje celkem běžně.

Jo.

Kdybys to měl shrnout do tří hlavních důvodů a seřadit je podle důležitosti, tak jak by to teda bylo?

Nejdůležitější byl určitě ten Google. Že si tě může někdo vygooglovat a že si o tobě může kdokoli najít jakoukoli informaci, může to bejt třeba tvůj zaměstnavatel, aťovej nebo bejvalej, nebo třeba úplně cizí člověk, někdo, kdo ti chce napáchat nějaký zlo. Prostě kdokoliv. Druhej důvod byl ten, že si tě můžou chtít přidávat lidé, který ty nechceš. Visej ti tam pak ty žádosti. Třetí bylo, že tě to pořád obtěžuje na tom emailu, že ti pořád chodí ty spamy a tak. Že ztrácí člověk nějakým způsobem prostě to soukromí. Pokud tam chceš bejt připojenej a nějak se aktivně toho zúčastnit, tak prostě vyloženě ztrácíš trošku soukromí. To je další věc asi.

Jasně, seš toho takovej otrok prostě.

Jasně, seš otrok. Některý lidi jsou na tom vyloženě závislý.

Určitě jsou tam nějaký prvky závislosti, když člověk se pak už úplně jako automaticky přihlašuje, jakmile je někde na internetu, i když už mu to nepřináší až tak velkej užitek.

Ze začátku. Možná ze začátku je to zajímavý, ale pak už ne.

Některý ty funkce jsou reálně zajímavý, ale člověk musí bejt dost silem na to, aby tomu nepropad, aby to opravdu používal jenom čas od času.

A neseděl u toho dvě hodiny denně.

Mohl bys mi popsat průběh toho tvého odhlášení? Ono totiž existuje víc verzí, podle všeho.

Já teda o více verzích nevím. Já jsem to udělal tak, že jsem vlastně nechal zachovat ty data , který tam jsou asi s nějakým očekáváním, že se tam třeba někdy znova podívám, protože tam ty fotky vlastně jsou uloženy.

Takžes nic nemazal?

Já ani nevím. Já mám pocit, že to ani nejde možná...

Já myslím, že jo. Kdyby sis dal tu práci, tak si to můžeš položku po položce vymazat.

Jo, tak to jo. Kdybych to chtěl všechno vymazat. Ale když jsem se jakoby odlogoval, tak tam mi to nabídlo jenom vyloženě „můžete se odhlásit, deaktivovat svůj účet, ale ty data tam zůstanou uloženy“.

Aha. No jo.

Takže vlastně, kdyby si s tím ten člověk dal tu práci a vymazal to ručně ještě v tom a pak se odhlásil a deaktivoval to, tak by to určitě bylo lepší. Takže teď mě taky určitě vadí, že tam ty data někde jsou a že k nim má někdo přístup.

No, zaměstnanci toho FB určitě. A v podstatě, kdyby ses tam teď znovu přihlásil...

Tak se to všechno aktivuje okamžitě.

Jo, tak zase ti tam vypluje ten tvůj starej profil. To mi přijde úplně jako noční můra, zombie.

Fotky, všechno. Přesně takový zmrtvýchvstání!

Ty teď na tom FB seš nebo nejseš?

Ne, nejsem už dlouho.

Už vlastně skoro rok, vid'?

Už rok, no.

Co by se teda muselo stát, aby ses na ten FB zase přihlásil? Mohlo by se to vůbec stát?

Mohlo by se to stát z jediného důvodu. Že bych třeba ztratil z nějakýho důvodu fotky, co mám v počítači, ale řek bych si že je mám vlastně na tom FB. Jsou tam jakoby zazálohované. Tak bych se tam přihlásil, stáhnul bych si je a pak bych to zase zrušil.

Takže čistě, kdybys potřeboval něco z těch dat, co tam máš.

Jenom z těch fotek, jinak mě žádný jiný data nezajímají.

Hezky řečeno. Máš nějakou představu, jak se budou tyhle sítě vyvíjet do budoucna?

Toť otázka, no. V dnešní době počítačů si myslím, že to bude možná horší a horší. Tohleto svým způsobem ty lidi nutí zůstat doma a vyloženě spolu komunikovat přes ty monitory, přes tu klávesnici... Jo, že prostě si nejdou sednout někam spolu, nejdou někam ven a tak, ale vyloženě se bavěj tímhle. Určitě ne většina, že jo. Určitě většina ne, ale myslím si, že to k tomu spíše docela. Tak je to na člověku, ale je to velicej ovlivňující faktor. Takže si spíš myslím, že to má ani ne tak kladný, jako spíš záporný vlastnosti. Co si myslíš ty?

Hale, já normálně, já už mám úplně vymazáno. Ty jsi asi osmý člověk, se kterým dělám tenhle rozhovor... Tak, já tam, že jo, pořád visím, protože přece jenom, jak o tom píšu, tak se občas potřebuju kouknout, jak to rozhraní jako přesně vypadá. Přesně si uvědomuju, že tam ztrácím čas – i když mám psát tuhle práci – tak si to občas jako omlouvám tím, že si jdu jenom něco „ověřit“ a nakonec skončím tím, že si tam pročítám ty plonkový statusy, prohlížím si fotky...

Pak ujistíš, že dvě hodiny jsou v čudu, akorát se proklikáš někam, kam vůbec nechceš...

No, já už tam jsem našťastí fakt dlouho, takže se teď už jako docela držím. Ted' navíc, jak přepisuju ty rozhovory, tak tam často slychám taková motivační hesla jako: „ztrácel jsem tam čas – nemoh sem dopsat diplomku – vždycky sem tam vejral do toho FB – pak jsem to vypnul a najednou všechno šlo“, v tomhle to je dobrý, že tam nejsem třeba ty dvě hodiny, ale půl hodiny a pak to vypnu. Pro mě je to teď jako... Já už jsem asi přečkala takový to období, kdy jsem na to byla jako úplně našťavaná a říkala jsem si, že by bylo nejlepší to zrušit, takže teď tam jako spočívám, nějak to jako pasivně konzumuju...

... nic moc od toho nečekáš.

No, nic moc od toho nečekám. A jako uznávám, že některý věci jsou tam dobrý, jako že třeba vím o lidech, který moc často jako nevidám. A je určitě zajímavý o tom psát.

Možná to pak symbolicky zruším.

Až to obhájíš, tak to zrušíš.

No, přesně! Hlavně všichni, to si mě zrovna právě pobavil, že tam fakt každej udělal před tím odchodem nějaký teatrální gesto... Jako, že ty ses třeba přihlásil do „Fuck Off FB“ skupiny. To každej udělal něco takovýho. Podle mě každej, kdo to zruší, o tom chce dát svému okolí nějak vědět a udělá to nějak teatrálně, demonstrativně.

Taky to je dobrá historka, tady mezi kolegama, v mý současný práci, tak tam byla kolegyně, která se nějak omluvila z práce... že jí není dobře, že je nějaká nemocná. No, ale přitom byla na nějakých atletických závodech nebo na nějakým maratonu, já přesně nevím. No, a ještě si pak dala na FB z tá akce fotky. Teď jiná kolegyně ji měla přidanou na FB a ta holka se na to podívala – a ještě to zrovna byla pravá ruka šéfový – a ta řekla: „Hale, máme tady holčinu, která je nemocná, a ona támhle čtyři dny někde hopsá!“. No, takže to je třeba jedna z nevýhod.

A prosím tě a co se stalo? Jako řešili to pak nějak?

No, vyhodili jí.

No, tak to je drsný! To je opravdu hodně nepříjemný.

Vidíš, a to je třeba jedna z nevýhod.

Tyhle věci mě fakt děsí, protože já právě tam mám spoustu bývalých kolegů, bývalých šéfů – vlastně všechny – a vlastně i nějaké klienty... Což je taky dobrý, teda. To už jsem se asi kompromitovala úplně. Ale je fakt, že to jsou klienti, se kterými jsem si i jako tykala a byli jsme spíš jako v přátelském kontaktu.

Tys tam měla kolik lidí teda? Asi dost, že jo?

Já jich tam mám dvě stě třicet. Ale fakt, že to nejsou prostě jenom kamarádi, ale různí známí, kolegové...

Já jsem vlastně ještě zapomněl zmínit, že jsem ještě na jedný sociální síti a to na LinkedIn. Ale vyloženě tam mám ten profil holej úplně, tam jsem se tam přihlásil, protože mi to dává nějakou možnost pracovních příležitostí, ale to je vlastně jediný. Moc často tam nechodím.

No, to je skvělá profesně zaměřená síť. tam máš takovou vizitku jakoby. Teoreticky si přes to můžeš i najít práci, že jo... Tak já to takhle ukončím. Já myslím, že jsme probrali všechno, co jsme potřebovali. Bylo to velmi rychlé, moc ti děkuji.